

เอกสาร

ได้มาด้วยการต่อสู้

สันติสุข โสภณสิริ บรรณาธิการ

เอกสาร ได้มาด้วย การต่อสู้

PRIDI-PHOONSUK
ปริดี - พูนสุข พนงงค์

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion **OPENBASE**.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่ส่วนที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

เอกราช ได้มาด้วย การต่อสู้

คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล
นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาส

ฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

(๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๓ - ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓)

และในวาระที่องค์การยูเนสโกบรรจุชื่อไว้ในปฏิทิน

การเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญของโลก (ค.ศ. ๒๐๐๐ - ๒๐๐๑)

หนังสือชุดครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

เอกสารได้มาด้วยการต่อสู้

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ ISBN 974-7833-60-3

พิมพ์ครั้งแรก ๑๖ สิงหาคม ๒๕๒๘

พิมพ์ครั้งที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๓ จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

ผู้จัดพิมพ์ : คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล

นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ภาคเอกชน

<http://www.pridi.or.th>

ประธาน : สุลักษณ์ ศิวรักษ์

กรรมการและเลขานุการ : พิภพ ธงไชย

ผู้จัดพิมพ์ร่วม : สถาบันปรีดี พนมยงค์

๖๕/๑ สุขุมวิท ๕๕ (ซอยทองหล่อ) เขตวัฒนา (ปณ.สันติสุข) กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

โทรศัพท์ ๓๘๑-๓๘๖๐-๑ โทรสาร ๓๘๑-๓๘๕๙

E-mail:pridi_institute@hotmail.com

ดำเนินการผลิต : โครงการจัดทำสื่อเผยแพร่เกียรติคุณ นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส
สำหรับเด็กและเยาวชน

ประธาน : พิภพ ธงไชย

บรรณาธิการ : สันติสุข ไสกอนศิริ

กองบรรณาธิการ : กานต์ ธงไชย สุดใจ พรหมเกิด

ดำเนินการผลิตร่วม : สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก

๑๘๔๕/๓๒๘ ซอยจรัญสลาภ ถนนสีรินธร เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๘๘๑-๑๗๓๔ โทรสาร ๔๒๔-๖๒๘๐ E-mail:<cpublish@ffc.or.th

คำอธิบายปก : ส่วนหนึ่งของพลพรรคหญิงเสรีไทย ในพิธีสวนสนาม
ณ ถนนราชดำเนิน ๒๙ กันยายน ๒๔๘๘

แบบปก : ปาจารย์ พุทธเจริญ

รูปเล่ม : ผักกาด ๒๘๘-๗๐๒๖-๗

พิมพ์ที่ : เรือนแก้วการพิมพ์ โทรศัพท์ ๔๑๑-๑๕๒๓, ๔๑๒-๖๕๕๒

จัดจำหน่าย : บริษัทเคล็ดไทย จำกัด โทรศัพท์ ๒๒๕-๙๕๓๖-๔๐

คำนำ

เมื่อตอนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นใหม่ ๆ ได้มีผู้ใหญ่หลายท่านพูดกันว่า เราสามารถหาทางออกได้ โดยการสรุปบทเรียนจากประวัติศาสตร์

ทำไม? ทำไมจึงต้องประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ให้อะไรแก่เรา เราสามารถเรียนรู้อะไรได้จากประวัติศาสตร์

โลกเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง ในทุก ๆ ช่วงเวลาโลกมีการเคลื่อนไหวแปรเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ เราทุกคนต่างก็อยู่ในโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างไม่สิ้นสุด หน้าที่ของเราก็คือฝึกตัวเองให้มองและทำความเข้าใจความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ การศึกษาประวัติศาสตร์ช่วยให้เรารู้จักใช้จินตนาการและเหตุผลในการมองและคิดอย่างเป็นกระบวนการและเป็นระบบ รวมถึงกระบวนการค้นหา *ความจริง* ด้วย

ดังนั้นการสรุปบทเรียนจากประวัติศาสตร์ จึงเป็นการสรุปเพื่อนำไปสู่การก่อให้เกิดกระบวนการคิดที่เป็นระบบ ปัญหาจึงย้อนกลับมาที่ว่า แล้วเราคนไทยมีบทเรียนจากประวัติศาสตร์ของชาติเราให้เรียนรู้และสรุปกันหรือไม่

เป็นเรื่องแน่นอนว่า ประเทศชาติย่อมประกอบไปด้วยชนหลายๆ กลุ่ม และทุกๆ กลุ่มต่างก็มีบทบาทในการกระทำทางประวัติศาสตร์ด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ใช่แค่ใครคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ตัวละครทุกตัว ทุกกลุ่ม ทุกชนชั้น ล้วนมีบทบาทที่สำคัญในการขับเคลื่อนของประวัติศาสตร์

การหยิบเอาบทบาทของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งขึ้น แล้วตัดบทบาทกลุ่มอื่นไป โดยหวังว่า จะสามารถอธิบายกระบวนการเปลี่ยนแปลงและการขับเคลื่อนตัวของประวัติศาสตร์ประเทศทั้งประเทศ ย่อมไม่สำเร็จสมบูรณ์ไปได้

เอาเข้าจริงแล้ว การวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ควรจะขยายขอบเขตออกไปให้ครอบคลุมถึงสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ซึ่งหมายรวมถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติด้วยซ้ำ

ประวัติศาสตร์ของประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่มีเพียงเรื่องราวของชนชั้นปกครองหรือที่เกี่ยวกับชนชั้นปกครอง ทั้งนี้เพราะ ผู้บันทึกและเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์มักสังกัดอยู่ในชนชั้นนั้น ในขณะที่ประวัติศาสตร์ของคนกลุ่มอื่นๆ มีปรากฏอยู่น้อยมาก และมักพ้นไปจากการรับรู้ของเรา ทั้งที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

เช่น ประวัติศาสตร์ของกบฏผีบุญ คณะราษฎรกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ ขบวนการเสรีไทย กบฏสันติภาพ ขบวนการนักศึกษาเดือนตุลาฯ ฯลฯ เหตุการณ์เหล่านี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างมหาศาล แต่กลับมีพื้นที่น้อยมากในประวัติศาสตร์ไทย

การเรียนรู้และสรุปบทเรียนจากประวัติศาสตร์ของคนไม่กักกลุ่ม แล้วเหมาเป็นบทเรียนของคนทั้งประเทศนั้น ย่อมขาดความสมบูรณ์ ไม่มีที่คับแคบ และไม่อาจแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งระบบได้

บางคนอาจแย้งว่า การที่ประเทศไทยผ่านพ้นวิกฤตการณ์มาได้หลายต่อหลายครั้งในอดีต ล้วนเป็นผลมาจากการกระทำของชนชั้นปกครอง ดังนั้นการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชนชั้นปกครองก็น่าจะเพียงพอแก่เรา

เหตุผลทำนองนี้เกิดจากการที่เราได้รับข้อมูลที่จำกัด มีข้อมูลเพียงด้านเดียว เราจึงมองกันไม่ได้ไม่กี่ด้าน เราแทบไม่รู้เลยว่า ในการเกิดวิกฤตแต่ละครั้ง ประชาชนส่วนใหญ่คิดและทำอะไรกันบ้าง เมื่อสมเด็จพระนเรศวรทรงกู้เอกราช คนอื่นๆ ทำอะไร ลำพังเพียงสมเด็จพระนเรศวรพระองค์เดียวจะสามารถกู้เอกราชได้ละหรือ แล้วบรรดาทหารหาญทั้งหลายละ ตั้งแต่แม่ทัพ นายกอง ไปจนถึงพลทหาร พวกเขาทำบทบาทอะไรกัน ประชาชนพลเมืองละ พวกเขาคิดและทำอะไรบ้าง

เรื่องเหล่านี้ไม่มีใครรู้ เพราะไม่มีบันทึกให้เราศึกษา เราได้เพียงบทบาทของสมเด็จพระนเรศวรกับคนใกล้ชิดไม่กี่คน เราจึงเคยชินกับบทบาทของคนไม่กี่คน และอดไม่ได้ที่จะพลั้งเผลอไปว่า แค่นี้ก็ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้แล้ว

แต่ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีบันทึกยืนยันว่า ขบวนการที่กู้ชาติไทยไว้ไม่ให้ต้องตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามที่เรียกกันว่า ขบวนการเสรีไทย ซึ่งถึงแม้จะประกอบไปด้วยเจ้านายและข้าราชการ นอกเหนือไปจากประชาชนแล้ว

แต่โดยที่ขบวนการเสรีไทยเกิดจากการรวมกลุ่มกันเองของประชาชนผู้รักชาติ โดยไม่ได้จัดตั้งโดยรัฐ และไม่ได้รับการรับรองจากรัฐ จึงอาจถือว่า ขบวนการเสรีไทยเป็นขบวนการหรือองค์กรที่จัดตั้งโดยประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับรัฐ ในความเป็นจริงแล้ว ยืนอยู่ชั่วคราวข้ามกับอำนาจรัฐในเวลานั้น

ขบวนการเสรีไทยจึงเป็นขบวนการที่ผิดกฎหมาย ดังเรียกขบวนการนี้กันว่า ขบวนการใต้ดิน และเป็นที่ยอมรับกันว่า การที่ประเทศไทยไม่ต้องตกเป็นฝ่ายพ่ายแพ้สงครามนั้น ก็เป็นผลมาจากปฏิบัติการของขบวนการใต้ดินเสรีไทย บันทึกประวัติศาสตร์ช่วงนี้ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงบทบาทของประชาชนในขณะเกิดวิกฤตการณ์

เอกราชได้มาด้วยการต่อสู้ เล่มนี้ เป็นบันทึกเหตุการณ์ที่สำคัญบางช่วงในการปฏิบัติการของขบวนการเสรีไทย เป็นหนังสือประวัติศาสตร์ภาคประชาชนไม่ก็เล่มที่หาได้ในบ้านเรา เหมาะสำหรับผู้ที่ประสงค์จะเรียนรู้และศึกษาประวัติศาสตร์อย่างหลากหลาย มิติ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างวิธีคิดที่มีหลายมิติ อย่างเป็นกระบวนการ และเป็นระบบ ทั้งยังสามารถใช้เป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์สำหรับค้นคว้าและอ้างอิงได้ด้วย

ไม่แต่เท่านั้น หากท่านผู้เขียนคืออาจารย์ปริดี พนมยงค์ ยังได้แสดงวิธีนำเสนอค้นคว้า และตรวจสอบประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบด้วย โดยที่ท่านเป็นนักกฎหมายที่สามารถและได้นำวิธีการอย่างนักกฎหมายมาใช้ในการวิเคราะห์หรืออย่างเป็นระบบ มีหลักฐานที่เชื่อถือได้อ้างอิง อาจถือว่า เป็นการนำเสนอระบบคิดอย่างหนึ่งก็ว่าได้ การอ่านหนังสือเล่มนี้ จึงไม่เปล่าประโยชน์แน่นอน

เอกราชได้มาด้วยการต่อสู้ เป็นการนำต้นฉบับของเก่าที่มีผู้ตีพิมพ์ไว้นานแล้ว มาจัดพิมพ์ใหม่รวมอยู่ในหนังสือชุดครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส โดยการจัดพิมพ์ครั้งนี้ได้ยึดการใช้ภาษาและสำนวนตามต้นฉบับเดิมทุกประการ

ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ได้ประกอบคุณงามความดีไว้แก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างเอนกยากจะหาผู้เปรียบได้ โดยเฉพาะการให้ประชาชนทั้งหมดมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของประเทศชาติ แทนการให้กลุ่มบุคคลเพียงไม่กี่กลุ่มเป็นผู้กำหนด อันเป็นจุดเริ่มต้นของการปกครองแบบประชาธิปไตยในประเทศไทย

และการก่อตั้งขบวนการเสรีไทยต่อต้านญี่ปุ่นในระหว่างมหาสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทำให้ประเทศไทยไม่ต้องสูญเสียเอกราชอธิปไตยด้วยการต้องตกเป็นฝ่ายพ่ายแพ้สงคราม อันเป็นคุณูปการที่สำคัญยิ่ง

จึงควรที่เราชาวไทยจะศึกษาความคิดความอ่านและผลงานของท่าน ไม่แต่ในฐานะที่ท่านผู้นี้เป็นบุคคลสำคัญของประเทศที่ได้รับการยกย่องในระดับนานาชาติเท่านั้น หากในฐานะที่ความคิดของท่านมีความสดใหม่และใช้ได้อยู่เสมอ ดังมีผู้นำมาวิเคราะห์ ถกเถียงกันและนำไปประยุกต์ใช้ ไม่เพียงแต่ในแวดวงวิชาการไทยเท่านั้น หากในต่างประเทศก็เช่นกัน

โครงการจัดทำสื่อเผยแพร่เกียรติคุณ
นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส สำหรับเด็กและเยาวชน

คำปรารภ

วันที่ ๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๒๘ นี้เป็นวันครบรอบ ๔๐ ปีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประกาศสันติภาพและกล่าวอ้างอย่างเป็นทางการว่า การประกาศสงครามของไทยต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ นั้นเป็นโมฆะ

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ อุบัติขึ้นในเอเชียในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ กองทัพญี่ปุ่นก็ได้บุกเข้าประเทศไทยพร้อมๆ กับการเปิดฉากโจมตีฐานทัพอเมริกันที่อาวาเพิร์ล ในชั้นต้นรัฐบาลไทยขณะนั้นได้เลือกทางออกที่ดีที่สุดคือ ตกลงยอมให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทยแต่อย่างเดียว

ทว่าต่อมาหลังการเปลี่ยนแปลงบุคคลบางคนในรัฐบาล รัฐบาลได้ทำสัญญาร่วมกับญี่ปุ่นเมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๔๘๔ และในวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ ก็ได้ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา และเข้าร่วมกับฝ่ายอักษะอย่างเต็มตัว

ระหว่างนั้น ได้มีคนไทยผู้รักชาติที่อยู่ในและนอกประเทศร่วมกันก่อตั้งขบวนการลับ (ซึ่งต่อมารู้จักกันแพร่หลายในนาม “เสรีไทย”) เพื่อต่อต้านการกระทำของญี่ปุ่น และป้องกันมิให้ประเทศไทยต้องตกเป็นฝ่ายรับผลจากการร่วมแพ้สงครามกับฝ่ายอักษะ ดังนั้น เป้าประสงค์หลักของขบวนการเสรีไทยก็คือ พยายามให้นานาประเทศยอมรับให้ประเทศไทยกลับคืนสู่สถานะก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ทั้งนี้การประกาศโมฆะกรรมแห่งการประกาศสงครามเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ นั้น เป็นเรื่องใหญ่ที่สุดและมีอาจจะทำ

ได้ง่ายๆ ตามอำเภอใจ ขบวนการเสรีไทยต้องแสดงทุกวิถีทางที่จะให้มิตรประเทศเชื่อว่าคนไทยที่รักชาตินั้นมิได้เห็นด้วยกับการประกาศสงคราม จึงได้พยายามติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตรและให้ความร่วมมือช่วยเหลือทางทหารและทางการชาวต่างๆ เท่าที่จะทำได้ภายใต้การสอดส่องปราบปรามของฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายญี่ปุ่น จนถึงกับเสนอต่อสัมพันธมิตรว่า จะลุกขึ้นต่อต้านญี่ปุ่นอย่างเปิดเผยในวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๔๘๘ และฝ่ายสัมพันธมิตรต้องโทรเลขมาขออภัยไว้เพราะอาจทำให้เสียหายต่อแผนรุกใหญ่ของฝ่ายสัมพันธมิตร

ในด้านการเมือง เสรีไทยก็ได้พยายามส่งผู้แทนไปเจรจากับฝ่ายสัมพันธมิตรในประเทศต่างๆ อยู่เรื่อยๆ ก่อนสงครามยุติ เมื่อสงครามยุติลง (วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๔๘๘) ทางฝ่ายสัมพันธมิตรจึงแนะนำเป็นส่วนตัวมายัง “รัฐ” ให้ประเทศไทยประกาศสันติภาพและประกาศโมฆะกรรมแห่งการประกาศสงครามได้ จึงนับว่าเสรีไทยประสบความสำเร็จสมปรารถนา และหลังจากบรรลุป่าประสงค์แห่งการดำรงเอกราชและรักษาอิสรภาพของชาติแล้วไม่นานขบวนการเสรีไทยก็ประกาศยุบเลิกตัวเองไป ยังคงเหลืออยู่แต่จิตใจและตำนานแห่งการเสียสละและสามัคคีให้ชนรุ่นหลังได้ชื่นชมและศึกษาเป็นแนวทางแห่งการต่อสู้เพื่อชาติและอิสรภาพกันสืบไป

ในวาระครบรอบ ๔๐ ปีแห่งการประกาศสันติภาพ บรรดาอดีตเสรีไทย ทายาทและผู้มีจิตศรัทธาในขบวนการนี้ได้รับลึกถึงวีรกรรมในอดีตด้วยความภาคภูมิใจ จึงมาร่วมกันบำเพ็ญกุศลอุทิศแด่อดีตเสรีไทยผู้ล่วงลับไปแล้ว และแต่ขบวนการเสรีไทยที่จักดำรงเคียงคู่กับเอกราชและอิสรภาพของชาติไทยตลอดไป

อดีตเสรีไทย ทายาท และผู้ศรัทธา

๑๖ สิงหาคม ๒๕๒๘

สารบัญ

คำนำ

เหตุผลที่ประกาศสันติภาพ	๑
ประกาศสันติภาพ	๕
ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล	
โดย ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (ปรีดี พนมยงค์)	
ข้อสังเกตคำอ้างของ ๒ อดีตนายฯ ไทย	๙
สุนทรพจน์ของรูธ	๑๕
สาส์นของนายปรีดี พนมยงค์ ถึงอดีตเสรีไทย และทายาท	๑๙
คอลัมน์ “อานนท์” พุด	๒๙
ความสนใจของสหรัฐในปัญหาการรับรองขบวนการเสรีไทย	๓๓
คำเปิดเผยของ ลอร์ดหลุยส์ เมานท์แบตเตน	๑๐๕
เกี่ยวกับนายปรีดี พนมยงค์	
สำเนาจดหมายของศาสตราจารย์วิจิตร ลุจิตานนท์	๑๑๓
ถึง นิตยสาร “จตุรัส”	
ภาคผนวก	๑๒๕

ภาพเขียน : ลาวัญย์ อูปอินทร์

เหตุผลที่ประกาศสันติภาพ

(๑) โทรเลข ร.ม.ต. ต่างประเทศอเมริกันถึงเอกอัครราชทูตอเมริกันประจำอังกฤษ

740.0011 PW S-1545 : Telegram

*The Secretary of State to the Ambassador in the United Kingdom
(Winant)*

Washington, August 15, 1945-3 p.m.

6922 : British Embassy has informed us

a) that Fon Off has authorized Mountbatten personally to advise RUTH to make announcement as soon as possible after final Japanese surrender disavowing Thai declaration of war upon Great Britain and United States and all measures flowing therefrom which may operate to prejudice of allies, repudiating alliance and all other agreements with Japan, placing Thailand and its armed forces at service of Allies, and declaring his readiness to send a representative immediately to Kandy to get

in touch with Allies. British suggested that announcement might also state that RUTH had informed British and American Governments at an earlier stage that resistance movement wished to initiate overt action against the enemy and refrained only on express request of Allies for operational reasons.

b) that Fon Off also informed Mountbatten if RUTH takes necessary initiative as advised, British are disposed, because of support by Thai resistance movement and of Allied request not to take action last May, to forego pressing for separate act of unconditional surrender which under existing circumstances would be considered normal procedure, and to mold their policy according to Thai readiness to make restitution for the past and to cooperate for the future,

c) that if RUTH follows advice and sends representative to Kandy, British propose to communicate with Dept before commencing negotiations regarding the terms on which they would be prepared to terminate state of war.

BYRNES

แปลเป็นภาษาไทย

เลขที่ ๗๔๐.๐๐๑๑ PWS - 1545 : โทรเลข

**ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงการต่างประเทศถึงเอกอัครราชทูตในสหราชอาณาจักร
(ไวแนนท์)**

วอชิงตัน, ๑๕ สิงหาคม ๑๙๔๕ เวลาบ่าย ๓ โมง
(ตรงกับวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๑๙๔๕ เวลา ๓ น. กรุงเทพฯ)

๖๙๒๒. สถานเอกอัครราชทูตบริติชแจ้งเราว่า

ก) กระทรวงการต่างประเทศอังกฤษได้อนุญาตแมนท์แบทเตนแนะนำเป็นส่วนตัวมายัง “รัฐ” ให้ประกาศโดยเร็วที่สุดที่จะเป็นไปได้ภายหลังญี่ปุ่นยอมจำนนในที่สุดแล้วนั้น บอกปฏิเสธการประกาศสงครามของไทยต่อบริเตนใหญ่และ ส.ร.อ.* อีกทั้งมาตรการทั้งหลายที่เกิดขึ้นจากการนั้น ที่ดำเนินไปเป็นที่เสียหายแก่สัมพันธมิตร ยกเลิกการเป็นพันธมิตรและข้อตกลงอย่างอื่นทั้งสิ้นกับญี่ปุ่น ให้ประเทศไทยและกองกำลังทหารไทยบริการสัมพันธมิตร และแถลงว่าพร้อมที่จะส่งผู้แทนไปยังนครแคนดีทันที่เพื่อติดต่อกับสัมพันธมิตร บริติชได้เสนอว่าประกาศนั้นอาจกล่าวด้วยว่า “รัฐ” ได้แจ้งแก่รัฐบาลบริติชและอเมริกาตั้งแต่ระยะเนิ่นๆ แล้วว่าขบวนการต่อต้านต้องการริเริ่มปฏิบัติการต่อสู้ศัตรูอย่างเปิดเผยและยับยั้งไว้ก็เพราะ คำร้องขอโดยเฉพาะเจาะจงของสัมพันธมิตรเพื่อการปฏิบัติทางการทหาร

ข) ให้แมนท์แบทเตนแจ้งด้วยว่า ถ้า “รัฐ” ริเริ่มที่จำเป็นตามคำแนะนำนั้น บริเตนก็พร้อมแล้วเพราะความอุปการะของขบวนการต่อต้านของไทยและคำร้องขอของสัมพันธมิตรที่มีให้ลงมือปฏิบัติการเปิดเผยเมื่อเดือนพฤษภาคมที่แล้วมา ในการที่ (บริติช) ไม่ดำเนินต่อไปซึ่งการบังคับให้ (ไทย) ทำเอกสารการยอมจำนน (ยอมแพ้)

* สหรัฐอเมริกา

โดยไม่มีเงื่อนไขซึ่งตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ก็เป็นวิธีธรรมดา (ที่ต้องทำเช่นนั้น) และ (บริติช) จะปรับปรุงนโยบายของตนตามที่ไทยพร้อมจะคืนให้ซึ่งสิ่งที่แล้วมาในอดีตและที่จะร่วมมือในภายหน้า

ค) ถ้า “รัฐ” ทำตามคำแนะนำและส่งผู้แทนไปยังนครแคนดีบริติชเสนอที่จะติดต่อกับกระทรวงการต่างประเทศอเมริกันก่อนที่จะตั้งต้นเจรจาเกี่ยวกับข้อความที่เขา (ไทย) เตรียมทำให้สถานะสงครามสุดสิ้นลง

(ลงนาม) เบิร์นส์

(ร.ม.ต.กระทรวงการต่างประเทศ)

(๒) ทันใดที่บริติช ได้รับสาส์นของลอร์ดเมานท์แบตเตนดังกล่าวใน (๑) ข้างบนนั้นแล้ว บริติช ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จึงได้เชิญนายควง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรีและนายทวี บุญยเกตุ รัฐมนตรีสั่งราชการสำนักนายกรัฐมนตรีมาปรึกษาเพื่อที่จะประกาศสันติภาพ และเห็นควรว่านายทวี บุญยเกตุ เป็นผู้เหมาะสมที่จะเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ประกาศนั้นมีความดังต่อไปนี้

ประกาศสันติภาพ

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๗)
ปรีดี พนมยงค์

โดยที่ประเทศไทยได้เคยถือนโยบายอันแน่วแน่ที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต่อสู้การรุกรานของต่างประเทศทุกวิถีทาง ดังปรากฏเห็นได้ชัดจากการที่ได้มีกฎหมายกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๔ อยู่แล้วนั้น ความจำนงอันแน่วแน่งกล่าวนี้ได้แสดงให้เห็นประจักษ์แล้วในเมื่อญี่ปุ่นได้ยাত্রาทัพเข้าในดินแดนประเทศไทยในวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ โดยได้มีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่ง และทหาร ตำรวจ ประชาชนพลเมืองได้เสียชีวิตไปในกรณีเป็นอันมาก

เหตุการณ์อันปรากฏเป็นสักขีพยานนี้ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งว่า การประกาศสงคราม เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๕ ต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา ตลอดจนการกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นปรีกษณ์ต่อสหประชาชาตินั้น เป็นการกระทำอันผิดจากเจตจำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนขึ้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายบ้านเมือง ประชาชนชาวไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือสนับสนุนสหประชาชาติผู้รักที่จะให้มีสันติภาพในโลกนี้ ได้กระทำการทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติดังที่

สหประชาชาติส่วนมากยอมทราบอยู่แล้ว ทั้งนี้เป็นการแสดงเจตจำนงของประชาชนชาวไทยอีกครั้งหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยต่อการประกาศสงครามและการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาติดังกล่าวมาแล้ว

บัดนี้ ประเทศญี่ปุ่นได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศของสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ จีน และสหภาพโซเวียต ซึ่งได้กระทำ ณ นครปอตสדםแล้ว สันติภาพจึงกลับคืนมาสู่ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ของประชาชนชาวไทย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงขอประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชนชาวไทยว่า การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่เป็นโมฆะไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับสหประชาชาติ ประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะให้กลับคืนมาซึ่งสัมพันธไมตรีอันดีอันเคยมีมากับสหประชาชาติเมื่อก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ และพร้อมที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกทางกับสหประชาชาติในการสถาปนาเสถียรภาพในโลกนี้

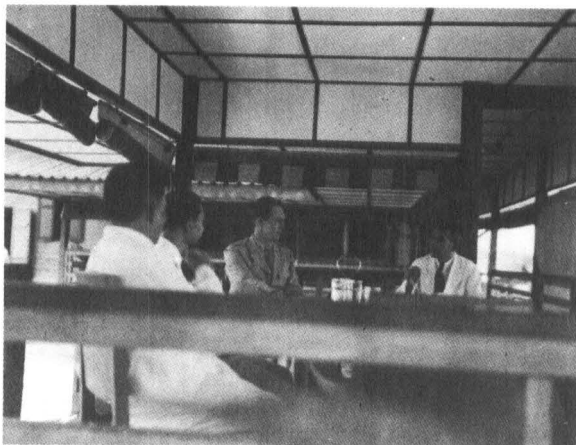
บรรดาดินแดนซึ่งญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครอง คือ รัฐกลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี ปะริด เชียงตุง และเมืองพานันั้น ประเทศไทยไม่มีความปรารถนาที่จะได้ดินแดนเหล่านี้ และพร้อมที่จะจัดการเพื่อส่งมอบในเมื่อบริเตนใหญ่พร้อมที่จะรับมอบไป

ส่วนบรรดาบทกฎหมายอื่นๆ ไตอันมีผลเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ และเครือจักรภพที่ดีก็จะได้พิจารณายกเลิกไปในภายหน้า บรรดาความเสียหายอย่างใดๆ จากกฎหมายเหล่านั้นก็จะได้รับชดใช้โดยชอบธรรม

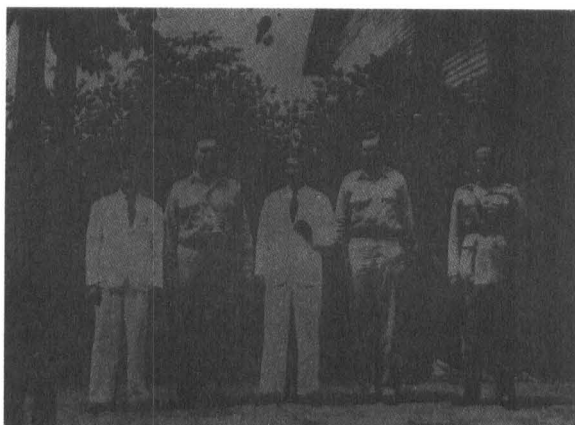
ในที่สุดนี้ ขอให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ตลอดจนคนต่างด้าวซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรไทย จงตั้งอยู่ในความสงบ และไม่กระทำการใดๆ อันจะเป็นการก่อกวนความสงบเรียบร้อย พึงยึดมั่นในอุดมคติซึ่งได้วางไว้ในข้อตกลงของสหประชาชาติ ณ นครซานฟรานซิสโก

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๔๘ เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
ทวี บุญเกิด
รัฐมนตรี

รัฐ (ท่านปรีดี พนมยงค์) ใช้ศาลาภิรมย์น้ำ ทำเนียบท่าช้าง
เป็นที่ประชุมลับของขบวนการเสรีไทย

หัวหน้าใหญ่ขบวนการเสรีไทย ท่านปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (ยืนกลาง)
กับท่านทวี บุญยเกษตร นายกรัฐมนตรี (ซ้ายสุด) และ พล.ต.อ. อุดล อุดลเดชจรัส
อธิบดีกรมตำรวจ (ขวาสุด) ณ บ้านมลิวัลย์ สถานที่ปฏิบัติงานใต้ดินแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ

ข้อสังเกต คำอ้างของ ๒ อดีตนายกฯ ไทย

อดีตนายกรัฐมนตรีไทยซึ่งเป็นอดีตหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ๒ ท่าน ได้กล่าวคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการที่ปรีดีฯ ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ประกาศสงครามต่อ ส.ร.อ. และบริเตนใหญ่ว่าเป็นโมฆะ ปรีดีฯ จึงขอชี้แจงท่านผู้อ่านผู้ฟังดังต่อไปนี้

(ก) เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๒๕ ม.ร.ว. เสनीย์ ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรีไทยและอดีตหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้แถลงในที่ประชุมงาน “กึ่งศตวรรษประชาธิปไตย” ที่จัดขึ้น ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีใจความตอนหนึ่งว่า

“ตอนเสรีสงครามใหม่ๆ เราก็ประกาศสงครามเป็นโมฆะภายในฝรั่งมันก็หัวร่อเอา โมฆะอะไร ไล่ตัดหัวคนหนึ่งมันถูกเอาไปขัง Death Railway เมืองกาญจน์เหลือแต่กระดูก ทำอะไรก็ไม่อ้วน มันบอกว่า แล้วยังไงละ โมฆะแล้ว เนื้อผมได้คืนไหม ถ้าไม่ได้คืน เขาไม่รับนับถือเลยประกาศเป็นโมฆะนี่...”

ปรีดีฯ ขอเสนอท่านที่มีสติปัญญาซึ่งต้องการสัจจะโปรดอ่านสำเนาเอกสารหลักฐานจากหนังสือรัฐบาลอเมริกันชื่อ Foreign Relations of the United States ฉบับ ค.ศ. ๑๙๔๕ เล่ม ๖ หน้า ๑๒๗๘-๑๒๗๙ ซึ่งลงพิมพ์สำเนาโทรเลขของ ร.ม.ต. ต่างประเทศอเมริกันถึงเอกอัครราชทูตอเมริกันประจำอังกฤษที่ ๗๔๐.๐๐๑๑ PW/S-1545 ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ ซึ่งกระทรวงอเมริกันนั้นได้แจ้งให้เอกอัครราชทูตอเมริกันประจำอังกฤษทราบ ว่า รัฐบาลอังกฤษได้อนุญาตให้ลอร์ดแมนท์แบทเตน แนะนำ “รูธ” (ปรีดีฯ) ว่า ภายหลังญี่ปุ่นได้ยอมจำนนแล้วให้ปรีดีฯ ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประกาศโดยเร็วที่สุดปฏิเสธการประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และ ส.ร.อ. ดังปรากฏข้อความเต็มตามโทรเลขนั้น ซึ่งปรีดีฯ ได้นำลงพิมพ์ไว้ในข้อ ๒๔ (๑) ข้างต้นนั้นแล้ว ปรีดีฯ ก็ได้จัดการตามคำแนะนำนั้นซึ่งสืบเนื่องจากข้อเสนอของปรีดีฯ ตามเอกสารหลักฐานหลายฉบับซึ่งได้ลงพิมพ์ไว้ในข้อ ๒๓ นั้นแล้ว อันเป็นผลที่บริเตนใหญ่ไม่บังคับให้ประเทศไทยต้องทำเอกสารการยอมจำนนหรือการยอมแพ้โดยไม่มีเงื่อนไข เพราะรัฐบาลไทยได้ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และ ส.ร.อ. และบริเตนใหญ่ก็ได้ประกาศสงครามต่อประเทศไทย ซึ่งตามสภาพการทำสงครามนั้นประเทศไทยจะต้องทำเอกสารการยอมจำนนหรือยอมแพ้ ถ้าหากปรีดีฯ มิได้ประกาศว่าการประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และ ส.ร.อ. เป็นโมฆะ

ฉะนั้นที่ท่านอดีตนายกรัฐมนตรีและอดีตหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์อ้างว่า “ฝรั่งมันก็หัวเราะเอา” นั้น ก็เป็นฝรั่งที่ไม่รู้เรื่องความจริงที่รัฐบาลอังกฤษและ ส.ร.อ. ได้ตกลงกับปรีดีฯ ไว้ก่อนประกาศสันติภาพที่ประกาศว่าสงครามต่อประเทศทั้งสองนั้น เป็นโมฆะ ส่วนท่านอดีตนายกรัฐมนตรีและอดีตหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์นั้น ถ้าสนใจเอกสารหลักฐานแท้จริงที่รัฐบาลอังกฤษ อเมริกันเปิดเผยแล้วนั้น ท่านก็ควรกล่าวตามหลักฐานเอกสารแท้จริง จะเป็นประโยชน์แก่ชนรุ่นหลังที่จะได้ทราบประวัติศาสตร์ที่แท้จริงไว้โดยไม่ต้องหลงเชื่อฝรั่งเศสชาติโคตรโหดหรือชาติดัดจริตที่พูดจาเหลวไหล

(ข) นายควง อภัยวงศ์ อดีตนายกรัฐมนตรีและอดีตหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์อีกคนหนึ่งได้แสดงปาฐกถา ณ หอประชุมคุรุสภาเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน

พ.ศ. ๒๕๐๖ ในหัวข้อเรื่อง “ชีวิตของข้าพเจ้า” ซึ่งเจ้าภาพได้พิมพ์ปาฐกถานั้นแจกในงานพระราชทานเพลิงศพนายควงฯ เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๑ ปาฐกถาดังกล่าวมีความคลาดเคลื่อนหลายประการเกี่ยวกับการงานของปรีดีฯ ซึ่งจะได้ชี้แจงในโอกาสสมควรต่อไป ณ ที่นี้ปรีดีฯ ขอชี้แจงความจริงเฉพาะตอนที่นายควงฯ กล่าวถึงการประกาศว่าการประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และ ส.ร.อ. เป็นโมฆะ และการปลดอาวุธของทหารญี่ปุ่นภายหลังสงครามดังต่อไปนี้

ข. ๑ ในหนังสือแจกในงานพระราชทานเพลิงศพนายควงฯ หน้า ๑๓๓ มีความตอนหนึ่งดังต่อไปนี้

“เมื่อเลิกสงครามนั้น ประชาชนชาวไทยทุกคนสบายใจ แต่ที่ไหนได้ ผมหัวอกเป็นหนอง จะหาทางออกอย่างไรจึงจะเอาประเทศให้รอด ทางหลวงประดิษฐ์ฯ (หมายถึงปรีดีฯ) ฟังวิทยุแล้วก็เรียกผมไปหา บอกว่า ควงฯ ญี่ปุ่นยอมแพ้แล้ว เขาขอยอมแพ้โดยแจ้งผ่านรัสเซีย...ที่นี้ผมจะหาทางอย่างไรเล่า ญี่ปุ่นก็ยอมแพ้ไปแล้ว แต่เมืองไทยยังรบอยู่คนเดียวถึง ๑๕ วัน ท่านทั้งหลายคงไม่ได้นึกหรือกว่าผมไม่ได้ยอมอะไรกับใครเลย และจอมพล ป. ก็ประกาศสงครามกับเขาเสียด้วย ใครๆ ก็ยอมแพ้กันไปหมดแล้ว เหลือแต่เมืองไทยเท่านั้นที่ยังไม่ยอม ตกลงว่าผมนี่ดูจะเก่งกาจนักรบอยู่คนเดียวได้ตั้ง ๑๕ วัน”

คำกล่าวของนายควงฯ ตอนนั้นคลาดเคลื่อนความจริงที่สำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ คือ

ประการที่ ๑ ปรีดี (หลวงประดิษฐ์ฯ) มิได้บอกนายควงฯ ว่า “ญี่ปุ่นยอมแพ้แล้ว เขาขอยอมแพ้โดยแจ้งผ่านทางรัสเซีย”

ปรีดีฯ และท่านผู้สนใจฟังข่าวสงครามด้วยตนเองตลอดมาก็ยังจำได้ว่าญี่ปุ่นเริ่มขอเจรจาลีกสงครามกับสัมพันธมิตรโดยผ่านรัฐบาลสเปนซึ่งเป็นฝ่ายอักษะด้วยกันกับญี่ปุ่น แต่สเปนประกาศความเป็นกลางของตน ฝ่ายสัมพันธมิตรก็ตอบ

ไปยังรัฐบาลสเปนว่าญี่ปุ่นต้องยอมแพ้โดยไม่มีเงื่อนไข (Unconditional surrender) ญี่ปุ่นจึงขอต่อรองไปว่า ญี่ปุ่นยอมแพ้โดยไม่มีเงื่อนไข แต่ขอให้สถาบันพระจักรพรรดิคงดำรงอยู่ ฝ่ายสัมพันธมิตรจึงตอบสเปนไปอีกว่า ญี่ปุ่นต้องให้พระจักรพรรดิของตนฟังคำสั่งบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาสูงสุดของสัมพันธมิตรที่จะไปยึดครองญี่ปุ่น ญี่ปุ่นจึงแจ้งผ่านรัฐบาลสเปนยอมแพ้โดยไม่มีเงื่อนไขโดยยังมีสถาบันพระจักรพรรดิซึ่งปฏิบัติตามคำสั่งผู้บัญชาการสูงสุดของสัมพันธมิตร

ฉะนั้นญี่ปุ่นจึงตกลงยอมแพ้โดยผ่านทางรัฐบาลสเปน มิใช่ผ่านทางรัสเซีย ท่านอดีตนายกรัฐมนตรีและอดีตหัวหน้าพรรคประชาธิปไตยศรีธรรมราชมีความนึกคิดของญี่ปุ่นที่รักษาคำศักดิ์ศรีของตนในกรณีที่ไมยอมถ่อมตนลงมาแจ้งการยอมแพ้ผ่านรัสเซีย

ประการที่ ๒ ปรีดีฯ ขอให้ท่านที่มีสติปัญญาซึ่งปรารถนาจะโปรดพิจารณาหลักฐานประวัติศาสตร์การสงครามโลกครั้งที่ ๒ ก็จะพบความจริงได้ว่า ญี่ปุ่นยอมแพ้สัมพันธมิตรโดยไม่มีเงื่อนไขเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ (พ.ศ. ๒๔๘๘) ต่อมาอีก ๑ วันคือวันที่ ๑๖ สิงหาคมปีนั้นเองปรีดีฯ ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ลงนามในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประกาศสันติภาพว่าประกาศสงครามต่อ ส.ร.อ.และบริเตนใหญ่เป็นโมฆะ ประกาศสันติภาพนั้นนายทวิ บุณยเกตุ รัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ดังปรากฏในราชกิจจานุเบกษาของวันเดือนปีนั้นแล้ว

ฉะนั้นการที่นายควงฯ พูดว่า “ญี่ปุ่นก็ยอมแพ้ไปแล้ว แต่เมืองไทยยังรบอยู่คนเดียวถึง ๑๕ วัน” นั้น จึงเป็นคำพูดที่เคลื่อนต่อความจริงถึง ๑๕ เท่า

ข. ๒ นายควงฯ พูดในปาฐกถาต่อไปว่า

“คุณพระอร่ามรณชิต ท่านรับฟังวิทยุต่างประเทศ พอได้เรื่องอะไรก็มาเล่าให้ฟัง ผมจึงไปหาหลวงประดิษฐฯ บอกว่า อาจารย์ถ้าจะได้อะไรแล้ว ใ้เรื่องโมฆะของอาจารย์ทำอะไรก็ได้...ผมให้หลวงประดิษฐ์ฯ ช่วยร่างประกาศให้ผม แล้ว

ผมก็ไปประชุมสภาผู้แทนราษฎร ทางสภาพอ่าวว่าเราจะประกาศว่า การทำสงครามของเราเป็นโมฆะก็อะอะสงสัยกันใหญ่ ว่าจะเอาอย่างไรกันแน่ ผมบอก ว่านี่หนึ่งๆ นะคุณ ประเด็นที่ผมจะประกาศเอง แล้วผมก็เดินไปกระชับกับบรรดา สมาชิกสภาว่า คราวนี้ถ้าพวกคุณไม่ยกมือให้พร้อมเพรียงกันละก็ตายนะคุณ ผม ไม่รู้ด้วยนา ในที่สุดพวกนั้นก็ตกลง ผมพอประกาศว่าการทำสงครามเป็นโมฆะ สภาก็ลงมติเห็นชอบ แหม ยกมือกันพริบหมด แล้วพวกนั้นก็สบายใจ นึกว่าหมด ธุระแล้ว แต่ไม่ใช่หมดนะ เราต้องฟังอังกฤษและอเมริกาเขาจะว่าอย่างไร ต่อมา อีกประมาณ ๓ วันอเมริกาก็ปล่อยข่าวออกมาว่าเห็นด้วย ไม่เอาธุระกับไทย ส่วน อังกฤษยังแบ่งรับแบ่งสู้ ผมก็รอดตัว ภายหลังลอร์ดหลุยส์แมนท์แบทเตนโทรเลข มาถึงผมให้จัดการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยทั้งหมด ผมก็มาคิดว่าจะ ทำอย่างไรดี ถ้าให้ทหารไทยไปปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นก็จะเกิดเบ่งกันขึ้น แล้วก็อาจ เกิดเรื่องใหญ่ ผมจึงเชิญนายพลนาคามูระมาบอกว่า ฝ่ายสัมพันธมิตรเขาสั่งมา อย่างนี้จะให้ฉันทำอะไร เพราะเราก็เป็นเพื่อนกัน นายพลนาคามูระบอกว่าท่าน ไม่ต้องวิตกรอก ฉันจะปลดอาวุธตัวเอง ท่านส่งทหารไปรับมอบอาวุธตามจำนวน ก็แล้วกัน เรื่องก็เป็นอันเรียบร้อย”

ปริตีย์ ขอให้ท่านที่มีสติปัญญาซึ่งปรารถนาดีจะโปรดสังเกตคำพูดของนาย ควงฯ ที่คลาดเคลื่อนจากหลักฐานประวัติศาสตร์หลายประการดังต่อไปนี้

ประการที่ ๑ ตามเอกสารหลักฐานของสัมพันธมิตรซึ่งปริตีย์ ได้นำมาลง พิมพ์ไว้ในข้อ ๒๔ (๑) นั้น ปรากฏชัดว่ารัฐบาลอังกฤษพร้อมด้วยความเห็นชอบของ รัฐบาลอเมริกันได้อนุญาตให้ลอร์ดแมนท์แบทเตนแนะนำมายังปริตีย์ ในฐานะ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ให้ประกาศว่าการประกาศสงครามที่รัฐบาลไทยทำต่อ บริเตนใหญ่และ ส.ร.อ. นั้นเป็นโมฆะ มิใช่เป็นเรื่องที่แนะนำมายังนายควงฯ ฉะนั้น จึงมิใช่ นายควงฯ มาขอหรือมาสั่งให้ปริตีย์ ช่วยร่างประกาศดังกล่าวให้นายควงฯ นำไปแถลงต่อสภาผู้แทนราษฎร แต่เป็นเรื่องที่ปริตีย์ ได้รับสารจากลอร์ดแมนท์ แบทเตนแล้วจึงเชิญนายควงฯ ในฐานะนายกรัฐมนตรี และนายทวี บุญยเกตุ ซึ่ง

เป็นรัฐมนตรีสั่งราชการสำนักนายกรัฐมนตรีมาประชุมที่บ้านปรีดีฯ เพื่อพิจารณาประกาศสันติภาพ โดยเห็นควรให้นายทวี บุณยเกตุ เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เพราะเป็นการไม่เหมาะสมที่นายควงฯ จะเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการเนื่องจากนายควงฯ ได้แสดงเปิดเผยต่อสัมพันธมิตรว่าเป็นผู้ร่วมมือกับญี่ปุ่น

ประการที่ ๒ คำพูดของนายควงฯ ที่ว่าเมื่อนายควงฯ ประกาศว่าการทำสงครามเป็นโมฆะ ซึ่งสภาลงมติเห็นชอบตามสำนวนของนายควงฯ ว่า “แฮมมือกันพริบหมด” ครั้นแล้วนายควงฯ ก็พูดต่อไปว่า “แล้วพวกนั้นก็สบายใจนึกว่าหมดธุระแล้ว แต่ไม่ใช่หมดนะ เราต้องฟังอังกฤษและอเมริกาว่าเขาจะว่าอย่างไร ต่อมาอีกประมาณ ๓ วันอเมริกาที่ปล่อยข่าวออกมาว่าเห็นด้วย ไม่เอาธุระกับไทย ส่วนอังกฤษก็ยังไม่รับแบ่งสู้ ผมก็รอดตัว...”

ปรีดีฯ ขอให้ท่านที่มีสติปัญญาซึ่งปรารถนาดีก็จะสามารถวินิจฉัยได้เองว่า คำพูดดังกล่าวของนายควงฯ ปราศจากมูลแห่งความจริง เพราะรัฐบาลอังกฤษโดยความเห็นชอบของรัฐบาลอเมริกันอนุญาตให้ลอร์ดแมนที่แบทเตนแนะนำมายังนายปรีดีฯ ให้ประกาศว่า ประกาศสงครามต่ออังกฤษและ ส.ร.อ. นั้นเป็นโมฆะเมื่อปรีดีฯ ได้มีประกาศดังกล่าวแล้วจึงไม่ต้องรอฟังเสียงของสองประเทศนั้นอีกประมาณ ๓ วัน

ประการที่ ๓ ตามที่นายควงฯ อ้างว่าลอร์ดหลุยส์แมนที่แบทเตนโทรเลขมาถึงนายควงฯ ให้จัดการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยให้หมด และนายควงฯ ไปถามนายพลญี่ปุ่นว่าจะให้นายควงฯ ทำอย่างไร และนายพลญี่ปุ่นก็บอกว่าจะปลดอาวุธตนเองนั้นก็เป็นเรื่องเหลวไหลปราศจากมูลความจริงซึ่งขัดต่อเอกสารหลักฐาน และสภาพการที่คนไทยจำนวนไม่น้อยที่เห็นสภาพแก่นัสนิตาตนเองและยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันนี้ก็ระลึกภาพได้ว่า กองทหารอังกฤษได้เดินทางเข้ามาทำการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในประเทศไทย มิใช่ นายพลญี่ปุ่นปลดอาวุธทหารของตนเองโดยมอบอาวุธให้แก่ทหารไทย

สุนทรพจน์ของ “รัฐ”

ภายหลังที่กองกำลังของขบวนการเสรีไทยได้เดินสวนสนามสำแดงพลัง ต่อหน้ามหาชนและสัมพันธมิตรเมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๔๘๘ แล้ว ในตอนเย็น ของวันนั้นท่านปรีดีหรือ “รัฐ” ในฐานะหัวหน้าใหญ่ของขบวนการเสรีไทยได้เชิญ ผู้แทนของกองกำลังเสรีไทยทุกหน่วยไปร่วมสโมสร ณ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ และการเมือง และในงานสโมสรเย็นวันนั้น ท่านปรีดีได้กล่าวคำปราศรัยต่อหน้า ผู้แทนหน่วยต่างๆ ของเสรีไทยทั่วประเทศ มีความโดยละเอียดดังนี้

สหายทั้งหลาย

ข้าพเจ้าเชิญท่านมาร่วมสโมสรในวันนี้ ไม่ใช่ในฐานะตำแหน่งราชการของ ข้าพเจ้าหรือของท่าน ข้าพเจ้าเชิญท่านมาในฐานะสหายที่ได้ร่วมกันรับใช้ประเทศ ข้าพเจ้าจักต้องขอภัยสหายอื่นอีกมากมายที่ข้าพเจ้าไม่สามารถเชิญท่านมาใน คราวเดียวพร้อมกันได้หมด เนื่องด้วยสถานที่คับแคบเกินกว่าจำนวน ฉะนั้น จึง ขอร้องท่านทั้งหลายช่วยติดต่อไปยังสหายตามหมวดหมู่ต่างๆ ให้ทราบถึงคำปรารภ ของข้าพเจ้าในวันนี้โดยทั่วกันด้วย

ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะแสดงเปิดเผยในนามของสหชาติทั้งหลาย ถึงเจตนาอันบริสุทธิ์ ซึ่งเราทั้งหลายได้ถือเป็นหลัก เป็นคติในการรับใช้ชาติครั้งนี้ว่า เรามุ่งจะทำหน้าที่ในฐานะที่เราเกิดมาเป็นคนไทย ซึ่งจะต้องสนองคุณชาติเราทั้งหลายไม่ได้มุ่งหวังทองเอาตำแหน่งในราชการมาเป็นรางวัลตอบแทน การกระทำทั้งหลายไม่ใช่ทำเพื่อประโยชน์ของบุคคลหรือหมู่คณะใด แต่ได้ทำไปเพื่อประโยชน์ของคนไทยทั้งหมด

การกระทำคราวนี้มีได้ก่อตั้งเป็นคณะหรือพรรคการเมือง แต่เป็นการร่วมงานกันประกอบกิจเพื่อให้ประเทศชาติได้กลับคืนสู่สถานะก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ แม้ว่าการดำเนินงานจะได้จัดให้มีองค์การบริหาร คือกองบัญชาการ สำนักงานหรือสาขาใดๆ ขึ้น ก็เพื่อความจำเป็นที่จะให้งานนี้ได้มีระเบียบอันนำมาซึ่งวินัยและสมรรถภาพ สมาคมซึ่งมีสมาชิกน้อยกว่าผู้ร่วมงานคราวนี้ต้องมีกรรมการฉันใด ผู้ร่วมงานคราวนี้ซึ่งมีจำนวนมากก็ยิ่งจำต้องมีองค์การบริหารฉันนั้น เมื่อองค์การในการรับใช้ชาติจำเป็นต้องมีขึ้นดังกล่าวแล้ว ก็จำเป็นจะต้องมีนามสำหรับในการนี้ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้แทนของประชาชนชาวไทยอยู่ในต่างประเทศได้รับความรับรองตลอดมา ก็มีความจำเป็นที่จะต้องเรียกองค์การและผู้ร่วมงานในต่างประเทศว่า “เสรีไทย” เพราะเวลานั้นต่างประเทศเข้าใจว่า ประเทศไทยอยู่ภายใต้การครอบครองของญี่ปุ่น เสรีไทยไม่ใช่ผู้ที่อยู่ภายใต้การครอบครองของญี่ปุ่น ความหมายก็คือไทยที่เป็นเสรีไทยทั้งหลายที่ต้องการให้ประเทศของตนเป็นอิสระ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ต่างประเทศรับรองการกระทำของผู้ที่อยู่ในต่างประเทศหาใช่เป็นคณะหรือพรรคการเมืองไม่ ส่วนองค์การต่อต้านภายในประเทศนั้น ในชั้นเดิมไม่มีชื่อเรียกองค์การว่าอย่างไร การชักชวนให้ร่วมงานตั้งแต่วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ เป็นต้นมา ก็ชักชวนเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นให้พ้นประเทศ และเมื่อองค์การภายในและภายนอกนี้ว่า Free Siamese Movement หรือขบวนการเสรีไทย เป็นนามสมญาที่ควรยอมรับ ข้าพเจ้าก็ได้ถือเอานามนี้ได้ตอบกับต่างประเทศโดยใช้นามองค์การว่าองค์การขบวนการเสรีไทย ซึ่งเราทั้งหลายก็จะเห็นได้ชัดอีกว่า ไม่ใช่เรื่องคณะพรรคการเมือง

วัตถุประสงค์ของเราที่ทำงานคราวนี้มีจำกัดดังกล่าวแล้วและมีเงื่อนไขที่สุดสิ้น กล่าวคือ เมื่อสภาพการเรียบร้อยลงแล้วองค์การเหล่านี้ก็จะเลิก และสิ่งซึ่งจะเหลืออยู่ในความทรงจำของเราทั้งหลาย ก็คือ มิตรภาพอันดีในทางส่วนตัวที่เราได้ร่วมรับใช้ชาติด้วยกันมาโดยปราศจากความคิดที่จะเปลี่ยนสภาพองค์การเหล่านี้ให้เป็นคณะหรือพรรคการเมือง และเพราะเหตุที่การกระทำคราวนี้เป็นการสนองคุณชาติ ผู้ใดจะรับราชการในตำแหน่งใดหรือไม่ นั่น จึงต้องเป็นไปตามความสามารถตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนเหมือนดังคนไทยอื่นทั้งหลาย เราพึงพอใจด้วยความระลึกและด้วยความภูมิใจว่า เราได้ปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดมาเป็นคนไทย จริงอยู่ในระหว่างที่สะสางให้สภาพของประเทศกลับเข้าสู่ฐานะเดิม ได้มีผู้ร่วมงานคราวนี้บางคนรับตำแหน่งในราชการ แต่ทั้งนี้ขอให้เข้าใจว่า บุคคลเหล่านั้นเข้ารับหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายโดยพระบรมราชโองการให้ปฏิบัติ หรือนัยหนึ่งเป็นการปฏิบัติตามคำสั่ง เพื่อจัดการเรื่องที่เกี่ยวข้องอยู่กับนานาประเทศ ให้เสร็จสิ้นไปเท่านั้น หากใช่เป็นการเอาตำแหน่งราชการมาเป็นรางวัลไม่

ผู้ที่ได้ร่วมงานกับข้าพเจ้าคราวนี้ ถือว่าทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้ชาติ มิได้ถือว่าเป็นผู้กู้ชาติ การกู้ชาติเป็นการกระทำของคนไทยทั้งปวง ซึ่งแม้ผู้ไม่ได้ร่วมในองค์การนี้โดยตรง ก็ยังมีอีกประมาณ ๑๗ ล้านคนที่ได้กระทำโดยอิสระของตนในการต่อต้านด้วยวิถีทางที่เขาเหล่านั้นสามารถจะทำได้ หรือเขาก็กำลังช่วยขับไล่ให้ญี่ปุ่นพ้นไปจากประเทศไทยโดยเร็วก็มี หรือแม้แต่คนไทยที่นิ่งอยู่โดยไม่ทำการขัดขวางผู้ต่อต้านญี่ปุ่นหรือผู้รับใช้ชาติ ซึ่งเท่ากับเปิดโอกาสให้ผู้รับใช้ชาติทำการได้สะดวก ฯลฯ เป็นต้น คนไทยทั้งปวงเหล่านี้ทุกคนร่วมกันทำการกู้ชาติของตนด้วยกันทั้งสิ้น ส่วนผู้ที่คอยขัดขวางการต่อต้านของผู้รับใช้ชาติจะเป็นโดยทางกายทางวาจาหรือทางใจนั้นก็มิบ้างเล็กน้อยเป็นธรรมดา แต่เขาเหล่านั้นในทางพฤตินัยไม่ใช่คนไทย เพราะการกระทำของเขาเหล่านั้นไม่ใช่การกระทำของคนที่เป็นไทย เขามีสัญชาติไทยแต่เพียงโดยนิตินัย คือเป็นคนไทยเพราะกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น

ข้าพเจ้าจึงกล่าวได้ในนามของสหายทั้งหลายว่า ราษฎรทั้งปวงประมาณ ๑๗ ล้านคนที่เป็นไทยทั้งโดยทางนิตินัยและพฤตินัยนั่นเอง เป็นผู้กู้ชาติไทย ฉะนั้น ผู้ซึ่งข้าพเจ้าจะต้องขอขอบคุณอย่างสูงยิ่งก่อนอื่นก็คือคนไทยทั้งปวงนี้

ในส่วนผู้ร่วมงานกับข้าพเจ้าในการรับใช้ชาติ ข้าพเจ้าขอขอบใจหม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช และขอขอบคุณคนไทยในสหรัฐอเมริกา คนไทยในอังกฤษ คนไทยในจักรภพของอังกฤษ และคนไทยในประเทศจีน ผู้ที่ได้ช่วยเหลือกิจการอยู่ในต่างประเทศ

ส่วนภายในประเทศข้าพเจ้าขอขอบใจหัวหน้าผู้ใหญ่ในกองบัญชาการคือ นายทวี บุญยเกตุ นายพลตำรวจอดุล อดุลเดชจรัส พลเรือตรีสังวร สุวรรณชีพนายดิเรก ชัยนาม พลโทสินาด โยธารักษ์ นาวาเอก หลวงศุภชลาศัย ซึ่งได้เป็นหัวหน้าบัญชาการในการต่อต้านให้ดำเนินไปด้วยดี ข้าพเจ้าขอขอบใจหัวหน้ารองและผู้ซึ่งประจำในกองบัญชาการ ขอขอบใจหัวหน้าพลพรรคและพลพรรคอื่นทั้งหลาย ซึ่งถ้าจะระบุนามในที่นี้ก็จะเป็นการยืดยาว การกระทำของท่านเหล่านี้จะปรากฏอยู่ในสมุดที่ระลึกซึ่งข้าพเจ้าจะสั่งให้รวบรวมขึ้น ข้าพเจ้าขอขอบใจทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ และตำรวจ ที่ได้ร่วมมือร่วมใจกับข้าพเจ้าในงานรับใช้ชาติคราวนี้โดยทั่วกัน

ในงานปฏิบัติหน้าที่คราวนี้ ได้มีสหายของเราเสียชีวิตไปหลายคน อาทิ พระองค์เจ้าจรัสศักดิ์ นายกำจัด พลังกูร นายสมพงศ์ ศัลยพงศ์ นายการะเวก ศรีวิจารณ์ และพลพรรคอื่นอีกหลายคนซึ่งหัวหน้าพลพรรคกำลังสำรวจรายงานขอให้สหายทุกคนซึ่งอยู่ ณ ที่นี้ตั้งจิตอธิษฐานให้วิญญาณของผู้ซึ่งได้เสียชีวิตไปแล้วในงานนี้จงอยู่โดยผาสุกในสัมปรายภพ

ในที่สุดนี้ ขอให้สหายทั้งหลายจงพร้อมใจกันเปล่งเสียงชโย เพื่อสดุดีคนไทยทั้งปวง โดยขอให้คนไทยทั้งปวงเสวยความสุขเกษมสำราญในสันติภาพอันถาวรและอวยพรให้ชาติไทยตั้งมั่นเป็นเอกราชอยู่ชั่วกัลปาวสาน

สาส์นของนายปรีดี พนมยงค์ ถึงอดีตเสรีไทย และทายาท

ชานกรุงปารีส

วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

สวัสดีมายังเพื่อนอดีตเสรีไทยและทายาท ที่รักและนับถือทั้งหลาย

ด้วยเพื่อนอดีตเสรีไทยและทายาทหลายท่านได้แจ้งมายังผมว่าจะบำเพ็ญ
การกุศลทำบุญอุทิศให้แก่เพื่อนอดีตเสรีไทยที่ล่วงลับไปแล้วในวันที่ ๑๖ สิงหาคม
ปีนี้ ในโอกาสนั้นผู้มีร่างกายสมบูรณ์ก็จะบริจาคโลหิตของตนมอบให้สภากาชาด
เพื่อนำไปช่วยเหลือผู้เจ็บป่วย ผมจึงมีความยินดีและขออนุโมทนาในกุศลเจตนา
ของท่านทั้งหลาย และหวังว่าท่านทั้งหลายที่สามารถไปยังวัดพระศรีมหาธาตุตาม
วันที่กล่าวนั้นคงจะเข้าร่วมบำเพ็ญการกุศลครั้งนี้ด้วย

ในโอกาสนี้ ผมขอให้ท่านทั้งหลายระลึกถึงคำปราศรัยของผมต่อผู้แทน
หน่วยขบวนการเสรีไทยต่างๆ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ ซึ่งแสดงถึง
เจตนาอันบริสุทธิ์และวัตถุประสงค์ของขบวนการเสรีไทย มีความสำคัญที่ผมขอ
คัดมากล่าวในที่นี้ว่า

“เราทั้งหลายได้ถือเป็นหลักเป็นคติในการรับใช้ชาติครั้งนี้ว่า เรามุ่งทำหน้าที่ในฐานะที่เราเกิดมาเป็นคนไทยซึ่งจะต้องสนองคุณชาติ เราทั้งหลายไม่ได้มุ่งหวังทองเอาตำแหน่งในราชการมาเป็นรางวัลในการตอบแทน การกระทำทั้งหลายไม่ใช่ทำเพื่อประโยชน์ของบุคคลใด หรือหมู่คณะใด แต่ได้ทำไปเพื่อประโยชน์ของคนไทยทั้งหมด การกระทำคราวนี้มีได้ตั้งเป็นคณะหรือพรรคการเมือง แต่เป็นการร่วมงานกันประกอบกิจเพื่อให้ประเทศชาติได้กลับคืนสู่สถานะก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ แม้ว่าการดำเนินงานจะได้จัดให้มีองค์การบริหารคือกองบัญชาการสำนักงานหรือสาขาใดๆ ขึ้น ก็เพื่อความจำเป็นที่จะให้งานนี้มีระเบียบอันนำมาซึ่งวินัยและสมรรถภาพ สมาคมซึ่งมีสมาชิกน้อยกว่าผู้ร่วมงานคราวนี้ต้องมีกรรมการฉันใด ผู้ร่วมงานคราวนี้ซึ่งมีจำนวนมากก็ยิ่งจำต้องมีองค์การบริหารฉันนั้น... วัตถุประสงค์ของเราที่ทำงานคราวนี้มีจำกัดดังกล่าวแล้วและมีเงื่อนไขเวลาสุดสิ้น กล่าวคือเมื่อสภาพการณ์เรียบร้อยลงแล้ว องค์การเหล่านี้ก็ต้องเลิก และสิ่งซึ่งจะเหลืออยู่ในความทรงจำของเราทั้งหลายก็คือ มิตรภาพอันดีในทางส่วนตัวที่เราได้รับใช้ชาติด้วยกันมา โดยปราศจากความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพองค์การเหล่านี้ให้ เป็นคณะหรือพรรคการเมือง และเพราะเหตุที่การกระทำคราวนี้เป็นการสนองคุณชาติ ผู้ใดจะรับราชการในตำแหน่งใดหรือไม่ นั่นจึงเป็นไปตามความสามารถตาม กฎหมายและระเบียบแบบแผนเหมือนดังคนไทยอื่นทั้งหลาย เราพึงพอใจด้วยความระลึกและด้วยความภูมิใจว่า เราได้ปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดมาเป็นคนไทย จริงอยู่ในระหว่างที่สละวางให้สภาพของประเทศกลับเข้าสู่ฐานะเอกราชเดิม ได้มีผู้ร่วมงานคราวนี้บางคนรับตำแหน่งในราชการ แต่ทั้งนี้ขอให้เข้าใจว่า บุคคลเหล่านี้เข้ารับหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายโดยพระบรมราชโองการให้ปฏิบัติ หรือนัยหนึ่งเป็นการปฏิบัติโดยคำสั่งเพื่อจัดการเรื่องที่เกี่ยวข้องพันอยู่กับนานาประเทศให้เสร็จสิ้นไปเท่านั้น หาใช่เป็นการเอาตำแหน่งราชการมาเป็นรางวัลไม่

“ผู้ที่ได้ร่วมงานกับข้าพเจ้าคราวนี้ถือว่าทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้ชาติ มิได้ถือว่าเป็นผู้กู้ชาติ การกู้ชาติเป็นการกระทำของคนไทยทั้งปวง ซึ่งแม้ผู้จะไม่ได้ร่วมใน

องค์การนี้โดยตรงก็ยังมีอีกประมาณ ๑๗ ล้านคน (สถิติพลเมืองใน พ.ศ. ๒๔๘๘) ที่ได้กระทำโดยอิสระของตนในการต่อต้านวิถีทางที่เขาเหล่านั้นสามารถทำได้ หรือ เขากำลังใจช่วยขับไล้ให้ญี่ปุ่นพ้นไปจากประเทศไทยโดยเร็วก็มี หรือแม้แต่คนไทย ที่นั่งอยู่โดยไม่ทำการขัดขวางผู้ต่อต้านญี่ปุ่นหรือผู้รับใช้ชาติ ซึ่งเท่ากับเปิดโอกาสให้ผู้รับใช้ชาติทำงานได้สะดวกเป็นต้น คนไทยทั้งปวงเหล่านี้ทุกคนร่วมกันทำการ กู้ชาติของตนด้วยกันทั้งนั้น ส่วนผู้ที่คอยขัดขวางการต่อต้านของผู้รับใช้ชาติจะเป็นโดยทางกาย ทางวาจา หรือทางใจนั้น ก็มีบ้างเล็กน้อยเป็นธรรมดา แต่เขาเหล่านั้น ในทางพฤตินัยไม่ใช่คนไทย เพราะการกระทำของเขาเหล่านั้นไม่ใช่การกระทำของคนที่เป็นไทย เขามีสัญชาติไทยแต่เพียงโดยนิตินัย คือเป็นคนไทย เพราะถูกกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ข้าพเจ้าจึงกล่าวได้ในนามของสหายทั้งหลายว่า ราษฎรทั้งปวงประมาณ ๑๗ ล้านคนที่เป็นคนไทยทั้งโดยทางนิตินัยและพฤตินัยนั่นเองเป็นผู้กู้ชาติไทย ฉะนั้น ผู้ซึ่งข้าพเจ้าจะต้องขอขอบคุณอย่างสูงยิ่งก่อนอื่นก็คือคนไทยทั้งปวงนี้”

ขบวนการเสรีไทยไม่เคยอวดอ้างตนเองว่าเป็นผู้นำมวลราษฎรไทยต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกราน แต่ในการที่จะประกอบกิจเพื่อให้ประเทศชาติได้กลับคืนสู่สถานะความเป็นเอกราชก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ นั้นก็มีอาจทำได้เพียงจับอาวุธเข้าลอบยิงทหารญี่ปุ่นเท่านั้น คือจำเป็นต้องดำเนินการทางการเมืองเพื่อให้ประเทศสัมพันธมิตรรับรองขบวนการเสรีไทยว่าเป็นองค์การตัวแทนของชาติไทยโดยถูกต้อง ท่านทั้งหลายย่อมทราบอยู่แล้วว่าเมื่อรัฐบาลซึ่งมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกานั้นก็ดี และได้ก่อสถานะสงครามโดยไม่ประกาศสงครามกับประเทศจีนก็ดี มหาประเทศสัมพันธมิตรเหล่านั้นก็ถือว่าประเทศไทยไม่มีรัฐบาล ซึ่งเป็นตัวแทนโดยถูกต้องของราษฎรไทย ส่วนสหภาพโซเวียตซึ่งเป็นสัมพันธมิตรขณะนั้นของบริเตนใหญ่ สหรัฐอเมริกา และจีนก็ไม่ยอมรับรับรองรัฐบาลพิบูลอีกต่อไป ส่วนที่เกี่ยวกับประเทศฝรั่งเศสนั้นแม้รัฐบาลฝรั่งเศสภายใต้จอมพลเปแต็ง ที่เรียกว่า “รัฐบาลวีซี” จะได้มี

สัมพันธ์ทางการทูตกับรัฐบาลปิโนลกีดี แต่คณะกรรมการฝรั่งเศสเสรีซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นคณะกรรมการกู้อิสรภาพแห่งชาติฝรั่งเศสภายใต้นายพลเดอโกล ก็ได้แถลงว่าสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยกับฝรั่งเศสคงมีอยู่ตั้งแต่วันที่รัฐบาลปิโนลได้ส่งเครื่องบินไปทิ้งระเบิดอินโดจีนของฝรั่งเศสอันเป็นการเริ่มสงครามอินโดจีน ดังนั้นขบวนการเสรีไทยจึงจำต้องดำเนินการทางการเมืองเพื่อให้มหาประเทศสัมพันธ์มิตรครั้งกระนั้นรับรองเสรีไทยว่า เป็นองค์การแทนราษฎรไทยโดยถูกต้องตามเจตนารมณ์ของมวลราษฎรไทยผู้รักชาติ เพราะถ้าขบวนการเสรีไทยจะทำการเพียงแต่จับอาวุธลอบยิงทหารญี่ปุ่นหรือก่อวินาศกรรมทางทหารเพียงด้านเดียวแล้วเมื่อสัมพันธ์มิตรชนะสงครามเขาจะยอมให้ประเทศไทยได้กลับคืนสู่ความเป็นเอกราชเหมือนเมื่อก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้อย่างไร ดังนั้นขบวนการเสรีไทยจึงดำเนินการโดยวิธีติดต่อกับรัฐบาลแห่งมหาอำนาจสัมพันธ์มิตรสมัยนั้น เอกสารแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับเรื่องนี้ระหว่างผมในนามขบวนการเสรีไทยกับรัฐบาลมหาอำนาจสัมพันธ์มิตรสมัยนั้นซึ่งในระหว่างสงครามถือว่าเป็นความลับสุดยอด แต่บัดนี้สงครามได้ยุติสิ้นไปกว่า ๒๕ ปีแล้ว รัฐบาลสหรัฐอเมริกาก็ได้จัดพิมพ์เปิดเผยขึ้น ส่วนรัฐบาลอังกฤษก็ได้ทยอยเปิดเผยขึ้นแล้ว แม้ประเทศจีนมีสงครามภายในภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งเอกสารกระจัดกระจายสูญหาย แต่หลักฐานที่ทางการอเมริกันและอังกฤษได้นำมาเปิดเผยก็แสดงเป็นหลักฐานว่า ขบวนการเสรีไทยได้ติดต่อโดยตรงกับรัฐบาลของมหาอำนาจสัมพันธ์มิตร ซึ่งผมจะได้รวบรวมขึ้นในหนังสือว่าด้วย “โมฆะสงคราม” นอกจากการเจรจาทางการเมืองกับรัฐบาลเหล่านั้นแล้ว ก็มีการเจรจาร่วมมือกันทางทหาร เพราะบทบาทของเสรีไทยในทางการทหารซึ่งรวมทั้งการต่อสู้แบบพลพรรคเป็นคุณูปการสำคัญที่รัฐบาลมหาอำนาจสัมพันธ์มิตรยอมรับว่าเราเป็นพันธมิตรทางการทหารของเขาด้วย เอกสารฝ่ายสัมพันธ์มิตรที่เคยพิมพ์ตั้งแต่เสรีสงครามโลกครั้งที่สองแล้วก็ปรากฏชัดอยู่

ผมต้องขอชี้แจงว่าในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองนั้น องค์การ “ซี.ไอ.เอ.” ของอเมริกันยังไม่เกิดขึ้น ฝ่ายอเมริกันได้มอบให้องค์การ “ไอ.เอส.เอส.” ซึ่งมีชื่อเต็มว่า “Office of Strategic Services” แปลว่า “สำนักงานธุรกิจยุทธศาสตร์” เป็นผู้ร่วมมือทางการทหาร เมื่อเสร็จสงครามโลกครั้งที่สองแล้วสมาชิกของ “ไอ.เอส.เอส.” ได้แยกย้ายกัน แล้วองค์การนั้นก็รวบรวมสมาชิกเดิมบางส่วนของตนจัดเป็นองค์การใหม่มีชื่อว่า “ซี.ไอ.เอ.” ขบวนการเสรีไทยจึงไม่มีส่วนอย่างใดในการร่วมมือกับ “ซี.ไอ.เอ.” ที่เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เปรียบประดุจเราติดต่อกับบุคคลที่เป็นพ่อคือ “ไอ.เอส.เอส.” โดยยังไม่มีลูก “ซี.ไอ.เอ.” ขณะนั้นตัวพ่อกำลังมีจุดประสงค์ร่วมกันกับขบวนการเสรีไทยในการต่อสู้ญี่ปุ่นซึ่งเป็นศัตรูร่วมกัน ส่วน “ซี.ไอ.เอ.” ซึ่งประดุจเหมือนลูกที่ทำการแทรกแซงกิจการภายในของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านของไทยอยู่ในเวลานี้เป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งเราต้องต่อสู้ ขอให้ท่านทั้งหลายอย่าเอาเรื่องของ “ซี.ไอ.เอ.” ไปปะปนกับ “ไอ.เอส.เอส.” ที่มีจุดประสงค์ตรงกันกับเราในการต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกรานในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง เพราะว่าแต่ขบวนการเสรีไทยเลย อีกหลายประเทศเมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่สองที่ต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกรานก็ได้รับความช่วยเหลือร่วมมือกับ “ไอ.เอส.เอส.” ถ้าผู้ใดสนใจศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศในเอเชียและในยุโรปโดยมีใจเป็นธรรมโดยไม่มุ่งร้ายที่จะปรักปรำแก่ขบวนการเสรีไทยแล้ว ท่านก็จะพบว่ามีประเทศใดและองค์การอื่นใด ที่ร่วมมือกับ “ไอ.เอส.เอส.” ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองบ้าง แม้รัฐบาลอเมริกันปัจจุบันนี้เป็นศัตรูสำคัญของหลายประเทศ แต่ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อรัฐบาลอเมริกันสมัยนั้นมีจุดหมายต่อสู้ระบบเผด็จการฟาสซิสต์นาซีและลัทธิทหารญี่ปุ่น ประเทศและองค์การในประเทศที่ถูกประเทศเผด็จการเหล่านี้รุกรานก็สามารถร่วมมือกับรัฐบาลอเมริกันเป็นแนวร่วมในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองนั้นได้

อนึ่ง ท่านที่ใช้สามัญสำนึกก็อาจเข้าใจได้ว่าในการทำสงครามร่วมกัน สัมพันธมิตรย่อมมีแผนยุทธศาสตร์ร่วมกัน กองบัญชาการสูงสุดแต่ละเขตต้อง

ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ใหญ่เพื่อให้การประสานกัน โดยมีใช้ต่างเขตต่างทำการโดยอิสระ เพราะว่าถ้ากองบัญชาการแห่งหนึ่งทำการรบสุดแต่แต่ตนเห็นสมควรแล้วก็อาจทำการล่าหน้าหรือล่าช้ากว่าที่แผนยุทธศาสตร์กำหนดไว้อันจะนำไปสู่ความพ่ายแพ้ได้ เมื่อกองบัญชาการแต่ละเขตรับแผนยุทธศาสตร์ใหญ่มาแล้วก็สามารถวางแผนยุทธศาสตร์ย่อยของแต่ละเขต และภายในเขตก็มอบหมายการงานให้หน่วยต่างๆ เป็นรายๆ ไป ซึ่งแต่ละหน่วยก็ต้องอยู่ในวินัยที่จะไม่ทำการใดที่ล่าหน้าหรือล่าหลัง แม้ผมจะได้แจ้งไปยังกองบัญชาการของฝ่ายสัมพันธมิตรว่า ขบวนการเสรีไทยพร้อมที่จะลุกขึ้นต่อสู้ญี่ปุ่นอย่างเปิดเผยแล้ว แต่สัมพันธมิตรก็ได้ทัดทานไว้ว่าให้รอเมื่อถึงโอกาสที่จะแจ้งให้ผมทราบ

ส่วนขบวนการอื่นใดจะมีแผนการทางการเมืองและทางการเมืองทหารอย่างไร และติดต่อกับประเทศมหาอำนาจใดนั้นก็เป็นเรื่องที่ขบวนการนั้นต้องชี้แจง แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับการติดต่อระหว่างขบวนการเสรีไทยกับรัฐบาลจีนและกองบัญชาการสัมพันธมิตรในย่านเอเชียอาคเนย์นั้น ผมขอชี้แจงว่าในระหว่างสงครามต่อต้านญี่ปุ่นนั้นประเทศสัมพันธมิตรอื่นๆ รวมทั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีนเองยอมรับรองว่าจีนมีรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายเพียงรัฐบาลเดียวซึ่งตั้งอยู่ที่นครจกิงโดยมีเจียงไคเช็คเป็นประมุข พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ส่งโจวเอินไหลให้เข้าร่วมในรัฐบาลจีนนั้นในฐานะเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศคนหนึ่ง และฝ่ายคอมมิวนิสต์จีนได้เปลี่ยนฐานะกองทัพแดงให้เป็นกองทัพที่ ๘ และกองทัพที่ ๔ ใหม่ของรัฐบาลจีน ส่วนรัฐบาลจีนของหวังจิงไวที่นานกิงนั้นขบวนการเสรีไทยไม่ติดต่อด้วย ส่วนเขตกองบัญชาการสัมพันธมิตรนั้น ในขั้นแรกสัมพันธมิตรได้ตกลงให้เจียงไคเช็คเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดในเขตประเทศจีนและไชนแลนด์อินโดจีน ซึ่งถ้าคงเป็นเช่นนั้นต่อไปแล้วเมื่อฝ่ายสัมพันธมิตรชนะ เจียงไคเช็คก็มีอำนาจส่งกองทหารจีนเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยด้วย ต่อมาสัมพันธมิตรได้ตกลงกันตั้งเขตบัญชาการสูงสุดแห่งเอเชียอาคเนย์ภายใต้ลอร์ดหลุยส์ เมานท์แบตเตน ส่วนเจียงไคเช็คคงเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด

เฉพาะในเขตประเทศจีนเท่านั้น แม้กระนั้นเมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้แล้ว เจียงไคเช็คก็ได้เสนอว่าให้ถือเส้นขนานที่ ๑๖ เป็นเขตใต้สุดแห่งสมรภูมิจีนในประเทศไทยด้วย คือหมายความว่าดินแดนไทยที่อยู่เหนือตั้งแต่อำเภออุ้มผาง อำเภอบางมูลนาก อำเภอบ้านไผ่ อำเภอเสลภูมิ อำเภอเขมราฐ ขึ้นไปนั้นจะต้องอยู่ในเขตที่เจียงไคเช็คส่งกองทหารจีนเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น แต่เมื่อผมได้ทราบข่าวเจตนาของเจียงไคเช็คเช่นนั้นแล้วจึงได้ติดต่อกับรัฐบาลอเมริกันขอให้ใช้อิทธิพลจัดการให้เจียงไคเช็คส่งกองทหารจีนมาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นเฉพาะที่อยู่เหนือเส้นขนานที่ ๑๖ ในประเทศอินโดจีนของฝรั่งเศสเท่านั้น ส่วนทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยขอให้ยอมวางอาวุธแก่ลอร์ดหลุยส์ เมานท์แบตเตน ผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรแห่งเอเชียอาคเนย์ ซึ่งส่งทหารอังกฤษมาทำการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นเท่าที่จำเป็น แล้วถอนทหารออกไปจากประเทศไทย ประธานาธิบดีทรูแมนจึงได้ออกคำสั่งหมายเลข ๑ ลงวันที่ ๒ กันยายน ค.ศ. ๑๙๔๕ สั่งให้กำลังทหารญี่ปุ่นทั้งหมดในประเทศไทยยอมจำนนแก่ผู้บัญชาการทหารสูงสุดภาคเอเชียอาคเนย์ ดังนั้นคนจีนก็มิได้ตั้งจำนวนหนึ่งในกรุงเทพฯ เมื่อเห็นกองทหารอังกฤษเข้าปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในประเทศไทย ซึ่งผิดจากความหวังของพวกเขาก็จะเห็นทหารจีนเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในประเทศไทย จึงได้ก่อกรณีที่เราเรียกว่า “เลี้ยวพะ” ขึ้น แต่จีนคอมมิวนิสต์บางคนทีลี้ภัยในสยามสมัยนั้นได้อาสาร่วมมือกับฝ่ายไทยในการต่อสู้ปราบปรามผู้ก่อกรณี “เลี้ยวพะ”

ในการเจรจาทางการเมืองนั้น ผมได้ส่งผู้แทนเดินทางไปโดยทางลับที่นครจุงกิง กรุงวอชิงตัน และกองบัญชาการสูงสุดสัมพันธมิตรภายใต้ลอร์ดหลุยส์ เมานท์แบตเตน ที่เกาะลังกา เพื่อขอให้ฝ่ายสัมพันธมิตรรับรองความเป็นเอกราชของไทย และเมื่อถึงโอกาสอันสมควรผมในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จะได้ประกาศแทนองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลว่า การประกาศสงครามที่รัฐบาลพิบูลได้ทำต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาเป็นโมฆะ แต่ฝ่ายสัมพันธมิตรก็รับรองอยู่ตลอดมา ครั้นถึงวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ผมในฐานะผู้สำเร็จ

ราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงประกาศแทนประชาชนชาวไทยว่าการประกาศสงครามดังกล่าวนั้นเป็นโมฆะไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย แต่ลอร์ดหลุยส์ เมานท์แบทเตน ก็ได้ปรึกษารัฐบาลอเมริกันไว้ก่อนแล้ว จึงได้ส่งโทรเลขถึงผมสวนมาแนะนำว่า ถึงเวลาแล้วที่ผมจะประกาศโมฆะสงครามนั้น ฉะนั้นประกาศโมฆะสงครามนั้นจึงเป็นที่รับรองแก่ประเทศมหาอำนาจสัมพันธมิตร รัฐบาลไทยจึงได้ประกาศว่าวันที่ ๑๖ สิงหาคม เป็นวันสันติภาพ ผมจึงถือว่าวันนี้เป็นมงคลสมัยที่เหมาะสมในการที่ท่านทั้งหลายจะได้พร้อมใจกันบำเพ็ญการกุศล ทำบุญอุทิศให้แก่เพื่อนอดีตเสรีไทยที่ล่วงลับไปแล้ว

ประเทศไทยซึ่งตามนิตินัยเป็นฝ่ายแพ้สงครามและโดยนัยเป็นศัตรูของสหประชาชาตินั้น เมื่อคณะมนตรีความมั่นคงและสมัชชาสหประชาชาติได้มีความเข้าใจถึงสถานการณ์ของประเทศไทยดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ฉะนั้นในวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ จึงได้ประกาศรับประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติ ส่วนอีกหลายประเทศรวมทั้งสาธารณรัฐของราชอาณาจักรมองโกเลีย ซึ่งร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรในการต่อสู้ญี่ปุ่นนั้นกลับถูกคัดค้านซึ่งต้องรอเป็นเวลาประมาณ ๑๐ ปีเศษ สมัชชาแห่งสหประชาชาติจึงได้รับรองให้เป็นสมาชิก

ส่วนรัฐบาลอังกฤษที่ในชั้นเดิมเสนอข้อเรียกร้องผลประโยชน์จากประเทศไทยหลายอย่างนั้น ภายหลังที่ได้ใช้เวลาทำการเจรจาให้อังกฤษผ่อนผันข้อเรียกร้องที่เรียกมาเดิมแล้วก็ได้มีความตกลงสมบูรณแบบเพื่อเลิกสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยกับบริเตนใหญ่และอินเดีย ลงนามกัน ณ สิงคโปร์ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๙ โดยฝ่ายบริเตนใหญ่และอินเดียได้ตกลงกล่าวไว้ในคำปรารภของความตกลงสมบูรณแบบดังมีความต่อไปนี้

“โดยที่ตามประกาศซึ่งได้กระทำ ณ กรุงเทเพช เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แห่งประเทศไทยได้ประกาศในพระปรมาภิไธยของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งประเทศไทยว่า การประกาศสงครามซึ่งประเทศ

ไทยได้กระทำเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ค.ศ. ๑๙๔๒ ต่อสหราชอาณาจักรเป็นโมฆะ ด้วยเหตุที่ได้กระทำไปโดยชัดเจตจํานองของประชาชนชาวไทย และเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญและกฎหมายของประเทศไทย และ

“โดยที่ในวันเดียวกัน ประกาศลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ ดังกล่าวแล้วได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์จากสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทย และ

“โดยที่รัฐบาลไทยได้บอกปฏิเสธพันธไมตรีซึ่งประเทศไทยได้กระทำกับญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๑ กับทั้งบรรดาสนธิสัญญา กติกาสัญญาหรือความตกลงอื่นๆ ซึ่งได้กระทำไว้ระหว่างประเทศไทยกับญี่ปุ่น และ

“โดยที่รัฐบาลไทยมีความใฝ่ใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการบรรเทาผลแห่งสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินบรรดากระบวนการอันมีความมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือในการกลับสถาปนาความมั่นคงระหว่างประเทศและสวัสดิภาพทางเศรษฐกิจทั่วไป และ

“โดยที่รัฐบาลแห่งสหราชอาณาจักรและรัฐบาลอินเดียอาศัยข้อคำนึงเนื่องด้วยการกระทำในการบอกปฏิเสธซึ่งรัฐบาลไทยได้ปฏิบัติไปแล้ว และระลึกอยู่ด้วยเหมือนกันถึงความอุปการะที่กระบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านในประเทศไทยได้อำนวยให้ระหว่างสงครามกับญี่ปุ่น จึงมีความปรารถนาที่จะให้สถานะสงครามสิ้นสุดลงโดยทันที

“ฉะนั้น รัฐบาลแห่งสหราชอาณาจักรและรัฐบาลอินเดียฝ่ายหนึ่งกับรัฐบาลไทยอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งมีความปรารถนาที่จะกลับเจริญความสัมพันธ์ทางไมตรีอันสนิทสนม ซึ่งมีอยู่ก่อนสงคราม จึงตกลงกระทำความตกลงเพื่อความมุ่งประสงค์ดังกล่าว”

ตามที่ผมได้กล่าวมาโดยสังเขปนี้ ก็เพื่อเป็นสิ่งที่เตือนความทรงจำของท่านทั้งหลายถึงภารกิจที่เราได้รับใช้ชาติร่วมกันมาในอดีต บัดนี้แม้ว่าเวลาจะล่วงเลย

มานานแล้ว ผมก็หวังว่า มิตรภาพที่เรามีอยู่ร่วมกันคงจะเป็นสิ่งสมานสามัคคี
ระหว่างเราทั้งหลายที่จะรับใช้ชาติไทยอันเป็นที่รักของเราให้ดำรงความเป็นเอกราช
และประชาธิปไตยสมบูรณ์ ชั่วกาลปาวสานต์

ในที่สุดนี้ ผมขอเดชะคุณพระศรีรัตนตรัยและอานิสสงฆ์แห่งความเสียสละ
รับใช้ชาติของเพื่อนอดีตเสรีไทยที่วายชนม์ไปแล้วจงดลบันดาลให้เพื่อนเหล่านั้น
ประสบสุขคติในสัมปรายภพ และขออวยพรให้ทายาทของเพื่อนเหล่านั้นอีกทั้ง
เพื่อนเสรีไทยที่ยังมีชีวิตอยู่ รวมทั้งราษฎรไทยผู้รักชาติทั้งหลายจงประสบสิริสวัสดิ์
พิพัฒน์มงคลมีความสุขความเจริญยิ่งทุกประการเทอญ

ปรีดี พนมยงค์

คอลัมน์ “อานนท์” พุด

(คัดจากหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย
ฉบับที่ ๒๓๒ ปีที่ ๔๑ วันอังคารที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๑๗)

ถ้าไม่ได้อ่านข่าวและเห็นภาพทางโทรทัศน์และหน้าหนังสือพิมพ์อีกครั้งหนึ่ง ปีนี้ก็จะช่วยเซ่นกับบางปีในอดีตที่ขาดการกระทำอย่างหนึ่งไปเสีย อย่างน้อยก็ การน้อมรำลึกถึงพระคุณของบุคคลผู้กล้าหาญของชาติไทยที่อุทิศชีวิตเป็นชาติพลี ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง และปีนี้ออกจะดีกว่าปีที่แล้วเล็กน้อยและคาดว่า ปีหน้าคงจะต้องดีกว่าปีนี้ วันที่ว่านี่ก็คือ วันที่ ๑๖ สิงหาคม อันเป็นวันสงบศึก หรือ วันที่ประเทศไทยประกาศให้โลกรู้ว่า ประกาศสงครามของรัฐบาลพินุลสงคราม ในระหว่างสงครามโลกคราวนั้นเป็นโมฆะ เพราะมิได้รับความเห็นชอบจากประชาชน รัฐบาลเผด็จการประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรไปโดยลำพัง ผลของการ ประกาศสงครามเป็นโมฆะในระยะต่อมากจะสร้างความปั่นป่วนยุ่งยากอย่างไรแก่ ผู้บริหารในระยะต่อมาก็เป็นเรื่องที่อยู่ในประวัติศาสตร์ แต่ผลแท้ของมันก็คือ ประเทศไทยไม่ต้องตกเป็นข้าของใคร ซึ่งบางคนก็ยังกลับเสียตายอยู่ครามครัน เพราะเกิดมีความเชื่อถือในระยะหลังๆ ว่าหากเมืองไทยตกเป็นข้าของใครเสียใน ตอนนั้นสักระยะหนึ่ง เข้าใจว่า เมื่อเขาปล่อยเราเป็นอิสระภาพแล้ว บ้านเมืองจะ เจริญกว่านี้ ถ้าเราทำกันเองซึ่งได้งบประมาณมาร้อยละ ๒๕ บาท ก็ ไม่ค่อยจะถึงดีเสียด้วยซ้ำไป บ้านเมืองก็เลยเป็นอยู่อย่างนี้ รวมทั้งถนนหนทาง

และแผนผังเมือง ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรีตอนหลังสงคราม และผู้แก้ไขสนธิสัญญา เพื่อไม่ให้เมืองไทยเป็นซีก้า เขาบอกกับเจ้าของความเห็นที่ว่า นั่นว่าปล่อยเมืองไทยให้เป็นซีก้าเขานั้นทำได้ง่าย แต่กลัวอย่างเดียวเมื่อถึงเวลาแล้วจะไม่มีคนไทยคนใดมากู้ชาติกลับคืนสู่อิสรภาพ ก็เลยต้องเจรจจากอบกู้อิสรภาพเอาไว้ด้วยความยุ่งยากลำบากใจอย่างแสนสาหัส แม้กระนั้นรัฐบาลในช่วงต่อมาก็ยังต้องช่วยกันแก้ไขอีกครึ่งหนึ่ง

ถ้าจะนับความสำคัญทางประวัติศาสตร์กันแล้ว วันที่ ๑๖ สิงหาคม เป็นวันสำคัญยิ่งกว่าวันใดๆ ของเมืองไทย โดยเฉพาะยิ่งกว่าวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ หรือวันที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ พระราชทานรัฐธรรมนูญเสียอีก เพราะวันที่ว่านั้นเป็นเรื่องภายในประเทศของเรา วันที่ ๑๖ สิงหาคมเป็นวันกอบกู้เอกราชจากเงื้อมมือของมหาอำนาจต่างประเทศผู้ชนะสงคราม แต่ประชาชนชาวไทยกลับรู้จักวันที่ ๑๖ สิงหาคมกันน้อยเหลือเกิน

วันสำคัญของขบวนการกู้ชาติเสรีไทยถูกลืมและเหยียบย่ำให้หายไปจากความทรงจำของประชาชนอยู่ตลอดเวลา ก็เห็นจะเป็นเพราะรัฐบาลหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยบุคคลในขบวนการเสรีไทยถูกรัฐประหารคว่ำไป เพราะทหารฝ่ายจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นพรรคการเมืองฝ่ายที่เป็นศัตรูกันอย่างร้ายแรงทั้งทางอุดมการณ์และส่วนตัวของคนระดับสูงบางคน เมื่อรัฐบาลทหารขึ้นมาก็เพียรพยายามเหยียบย่ำไม่ยอมให้เสรีไทยมีความสำคัญอะไรในชาติบ้านเมืองอีกต่อไป พยายามยัดเยียดข้อกล่าวหาจนปรากฏผลให้อยู่ตลอดเวลา บางครั้งก็จริง บางครั้งก็ไม่จริง พวกเสรีไทยทั้งหลายจึงไม่มีใครกล้าเผยหน้าออกมาจับกลุ่มจัดวันสำคัญขึ้นอย่างที่ได้กระทำกันในระยะหลังๆ เพราะถูกเพ่งเล็งจากรัฐบาลและตำรวจการเมืองของรัฐบาลชุดทหารต่อเนื่องกันมา ที่เป็นเช่นนั้นก็เห็นจะเป็นเพราะปฏิวัติรัฐประหารก็ครั้งก็หนหลังปี พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นต้นมา ผู้ยึดอำนาจพยายามจะให้ประชาชนเข้าใจว่า พวกเขาคือพวกที่ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ ทั้งที่ถ้าเอาขบวนการเสรีไทยออกมาเปรียบเทียบการปฏิวัติจะไม่มีค่าแม้รู้สึละของ

ของขบวนการเสรีไทยเลยแม้แต่นิดเดียว แม้จะรวมปฏิวัติรัฐประหารทุกครั้งเข้าด้วยกันก็ยังเทียบกันไม่ได้เช่นเดียวกัน เพราะเสรีไทยกู้ชาติ แต่รัฐประหารกู้กระเป๋าของพวกผู้มีอำนาจทั้งหลายทั้งปวงเท่านั้น

เมื่อวันที่ ๑๖ เดือนนี้ เสธ. ทวี จุลละทรัพย์ ได้เป็นประธานในการบำเพ็ญกุศลแก่เสรีไทยที่เสียชีวิตเป็นชาติพลีที่วัดพระศรีมหาธาตุ ความจริงยังมีผู้ใหญ่มากกว่าเสธ. ทวีที่ยังมีชีวิตอยู่อีกหลายคนที่ไม่ได้ไปร่วมในงานนี้ ชะรอยความหวาดกลัวจะยังไม่หมดหรืออาจติดธุระสำคัญก็ได้ ปีหน้าเราอยากจะทำให้ผู้ร่วมในขบวนการเสรีไทยไปร่วมบำเพ็ญกุศลพร้อมเพรียงกันยิ่งกว่านี้ ใครมีชีวิตอยู่ต้องไปทุกคนอย่างน้อยก็จะได้เป็นความภูมิใจของคนหนุ่มๆ สาวๆ ในสมัยนี้ว่า เมืองไทยเรามีผู้กล้าหาญอุทิศชีวิตเพื่อชาติบ้านเมืองมาทุกยุคทุกสมัย การเมืองที่กดขี่เหยียบย่ำวีรกรรมของผู้อุทิศเพื่อชาติพลีนั้นเลวทรามยิ่งกว่าการเมืองยุคใดๆ ในเมืองไทย ขอให้ประณามกันไว้อย่างนี้ตลอดไป และต่อไปนี่ผู้ที่จะมาเป็นรัฐบาลบริหารประเทศจะเป็นคนกลางและคนรุ่นใหม่ ไม่เป็นพวกพ้องใคร ไม่ว่าฝ่ายทหารยุคทราวราชหรือฝ่ายเสรีไทย เพราะฉะนั้นจึงหวังว่าวันที่ ๑๖ สิงหาคม จะเป็นวันสำคัญของชาติบ้านเมืองวันหนึ่งที่ประชาชนควรจะมีส่วนได้ร่วมยิ่งกว่าที่แล้วๆ มา ถ้าเราไม่ยกย่องสรรเสริญคนกล้าหาญที่ยอมเสียสละชีวิตเป็นชาติพลีกันเสียแต่บัดนี้ ต่อไปบ้านเมืองของเราอาจจะขาดแคลนวีรชน ขาดแคลนคนที่มีอุดมคติสูงยอมเสียสละชีวิตเป็นชาติพลีได้ทุกขณะ แล้วบ้านเมืองของเราจะแย่ยิ่งกว่าทุกวันนี้ ความดีและไม่ดีของคนทุกคนย่อมจะมีอยู่มากน้อยตามส่วน แต่ในส่วนที่ดีที่เกี่ยวกับชาติบ้านเมือง เราจะต้องช่วยเสริมกำลังสนับสนุนให้เด่นชัดเป็นลักษณะพิเศษของชาติไทยเราอยู่ตลอดไป เรามาช่วยกันสร้างการเมืองยุคใหม่ไว้ให้เป็นสมบัติอันประเสริฐของชาติเสียในยุคนี้ วิญญาณของเราจะยิ้มได้เรื่อยไป

นายปรีดี พนมยงค์ รับมอบเหรียญ The Medal of Freedom จากสหรัฐอเมริกา
ในฐานะที่ให้ความร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตรรอกอบกู้สันติภาพโลก

ความสนใจของสหรัฐ ในปัญหาการรับรองขบวนการเสรีไทย

จาก Foreign Relations of the United States 1943 ประเทศไทย

๘๙๒.๐๑/๓๒

บันทึกของรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ

(มร. คอร์เดล ฮัล)

ถึง Deputy Director of the Office of Strategic Services

(มร. กู๊ดเฟลโลว์)

(วอชิงตัน) ๒๖ สิงหาคม ๑๙๔๓

เรียน พ.อ. กู๊ดเฟลโลว์

เพื่อตอบคำถามซึ่งท่านถามด้วยวาจาในวันที่ ๔ สิงหาคม เรื่องปฏิบัติการทางทหารของทหารอเมริกัน ที่อาจกระทำประสานกับขบวนการไทยอิสระนั้น ขอเรียนว่า ความเห็นของกระทรวงต่างประเทศเป็นดังต่อไปนี้

สหรัฐยอมรับว่า ประเทศไทยซึ่งขณะนี้อยู่ภายใต้การยึดครองทางทหารของญี่ปุ่นเป็นรัฐอิสระ รัฐบาลนี้ไม่ยอมรับรองรัฐบาลไทยที่ตั้งอยู่ขณะนี้ แต่รัฐบาลนี้ก็ไม่

ประกาศสงครามกับประเทศไทย และยังคงยอมรับอำนาจอธิปไตยของไทยในกรุงวอชิงตัน^๑ ผู้ประณามการร่วมมือของรัฐบาลของเขากับญี่ปุ่น และผู้ให้ความเห็นใจขบวนการเสรีไทยซึ่งเขาเป็นบุคคลสำคัญอยู่ด้วยผู้หนึ่งว่าเป็น “อำนาจอธิปไตยของประเทศไทย”

รัฐบาลสหรัฐกำลังรอคอยการกลับไปสู่เอกราชของประเทศไทยอย่างรวดเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ รายงานที่ได้รับแสดงว่าในรัฐบาลไทยชุดปัจจุบันยังคงมีข้าราชการจำนวนหนึ่งซึ่งไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐบาลยอมจำนนต่อแรงกดดันของญี่ปุ่น เป็นที่เข้าใจกันว่า หลวงประดิษฐมนูธรรม (ซึ่งรู้จักกันในนามของ นายปรีดี พนมยงค์) ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ท่านหนึ่ง เป็นผู้หนึ่งในข้าราชการเหล่านี้ และเป็นที่เข้าใจกันว่าเขามีส่วนอย่างสำคัญยิ่งในขบวนการลับ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะกอบกู้รัฐบาลกลับคืนสู่สภาพเดิมก่อนการยึดครองของญี่ปุ่น

โดยนัยแห่งความเข้าใจนี้ รัฐบาลถือว่า หลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นตัวแทนของรัฐบาลไทยสืบเนื่องต่อมาจากรัฐบาลชุดก่อน ก่อนที่นายกรัฐมนตรีของประเทศไทย^๑ จะหันไปเข้าข้างรัฐบาลญี่ปุ่นตอนญี่ปุ่นบุก และรัฐบาลสหรัฐถือว่า หลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นผู้นำที่สำคัญในขบวนการเพื่อเอกราชของชาวไทย ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลสหรัฐจึงเห็นว่าเป็นการสมควรที่จะถือว่าหลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นผู้หนึ่งในตัวแทนผู้นำของชนชาติไทย ทั้งนี้ โดยมีผูกพันสหรัฐกับเหตุการณ์ในอนาคตและจนกว่าจะมีการแสดงออกของประชาชนชาวไทยขัดแย้งในเรื่องนี้

ท่าทีของรัฐบาลนี้ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นการชั่วคราวเพื่อคอยการออกเสียงอย่างเสรีแสดงความปรารถนาของประชาชนไทยภายหลังการปลดปล่อยประเทศไทยโดยกองทัพสหประชาชาติ ความพยายามของรัฐบาลสหรัฐจะต้องและควรจำกัดอยู่เพียงการช่วยประชาชนชาวไทยจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่น ซึ่งจะ

^๑ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช

^๑ จอมพล หลวงพิบูลสงคราม (แปลก ชีตตะสังคะ)

สามารถปลดปล่อยภาระทั้งหมดที่ต้องรับผิดชอบ และเป็นอิสระจากการครอบครอง
ของต่างชาติ การเลือกหัวหน้าของรัฐบาลในขั้นสุดท้ายนี้ เป็นเรื่องของชาวไทย
เท่านั้นที่จะตัดสินใจเอง

เชื่อว่าที่ได้กล่าวมานี้เป็นรายละเอียดที่คุณปรารถนา

ขอแสดงความนับถือ
คอร์ดेल ฮัล

บันทึกของ

Chief of the Division of Far Eastern Affairs

(มร. บัลแลนไทม์)^๑

(วอชิงตัน) ๑๑ ธันวาคม ๑๙๕๓

รายงานการสนทนา^๒ ระหว่างข้าราชการของกระทรวงกับอัครราชทูตไทย และผู้ช่วยของเขาสองคน^๓ ผู้ซึ่งเพิ่งเดินทางมาถึงจากตะวันออกไกลแสดงว่า ไม่ช้าก็เร็วอาจจะมีการทาบทามรัฐบาลนี้ในเรื่องการจัดตั้งรัฐบาลไทยอิสระพลัดถิ่น หรือคณะกรรมการปลดแอกแห่งชาติไทย (Thai Committee of Liberation) ณ ดินแดนแห่งหนึ่งแห่งใดที่อยู่ภายใต้การควบคุมของสหประชาชาติ ในการสนทนากับข้าราชการของ FE^๔ เลขานุการของสถานทูตไทยได้กล่าวว่า (สงวน) ตูลาร์กซ์เมื่อตอนที่อยู่ในจุงกิงได้ส่งเอกสารฉบับหนึ่ง^๕ ให้เอกอัครราชทูตอเมริกันซึ่งเลขานุการสถานทูตเข้าใจว่าเป็นคำขอร้องให้ยอมรับและให้การร่วมมือในการจัดตั้งรัฐบาลไทยอิสระชั่วคราวขึ้นในต่างประเทศ แต่จนบัดนี้กระทรวงยังไม่ได้รับเอกสารดังกล่าวเลย เมื่อได้พิจารณาความเห็นของอัครราชทูตไทย (ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช) เท่าที่แล้วมาว่า เขาไม่เห็นด้วยกับโครงการดังกล่าวนี้ จึงไม่อาจบอกได้ว่า ความคิดเห็น

^๑ ส่งถึงรัฐมนตรีช่วยว่าการต่างประเทศ มร. ลอง และ มร. เบิร์ด และส่งถึง Adviser on Political Relations (มร. ฮอร์นเบ็ค)

^๒ บันทึกของการสนทนาโดย Chief of the Division of Far Eastern Affairs ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ไม่ได้พิมพ์

^๓ สงวน ตูลาร์กซ์ (หรือตูลาร์กซ์) และ แดง ดิลากะ (คณะดิลก)

^๔ หน่วยหนึ่งของ Far Eastern Affairs

^๕ เอกสารไม่ลงวันที่ถึงที่ปรึกษาสถานทูตในประเทศจีน โดย ส. ตูลาร์กซ์ ประธานคณะกรรมการปลดแอกของปวงชนชาวไทย ได้รับ ณ สถานทูตวันที่ ๒๓ กันยายน บันทึกส่งให้กระทรวงของอัครราชทูตไทย พร้อมบันทึกของเขาลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ไม่ได้พิมพ์ สำหรับบทย่อของบันทึกไม่มีวันที่ ดูบันทึกวันที่ ๓๑ ธันวาคม โดย Chief of the Division of Far Eastern Affairs หน้า ๑๑๒๑

ของผู้ช่วยสองคนของเขาจะมีอิทธิพลต่อเขา (อัครราชทูตไทย) เพียงใด อย่างไรก็ตาม สิ่งนี้เป็นเรื่องที่ FE เสนอว่า จะศึกษาให้รู้เรื่องเพื่อจะได้พิจารณาว่ากระทรวงควรจะมีทำทีอย่างไร หากและเมื่อได้รับการทบทวนเรื่องนี้

โจเซฟ ดับเบิลยู บัลแลนไทม์

๘๙๒.๐๑/๑๒-๑๓๔๓

บันทึกของที่ปรึกษาด้านสัมพันธ์ทางการเมือง Adviser on Political Relations

(มร.ฮอว์นเบ็ค)

(วอชิงตัน) ๑๓ ธันวาคม ๑๙๕๓

อ้างถึงบันทึกของหน่วย FE ลงวันที่ ๙ ธันวาคม^๑ บันทึกการสนทนา
ระหว่างอัครราชทูตไทย และผู้แทนคนอื่นๆ ของขบวนการเสรีไทย

ในวันที่ ๑๐ ธันวาคม เซอร์ยอร์ช เทนคอม^๒ ได้มาหาข้าพเจ้าตามคำขอร้อง
ของเขาเอง และได้แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบว่า กระทรวงการต่างประเทศอังกฤษได้ขอ
ให้เขา (แซมซอม) มาหารือกับเราในปัญหาเกี่ยวกับท่าทีอันควรปฏิบัติต่อประเทศ
ไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาของขบวนการเสรีไทยและการที่จะติดต่อกับ
ผู้แทนของขบวนการนี้ เซอร์ยอร์ชกล่าวว่า รายงานที่กระทรวงต่างประเทศได้รับ
แสดงว่าคนไทยหลายคนกำลังติดต่อกับเจ้าหน้าที่จีน ณ นครจุงกิง และกับ
เจ้าหน้าที่อเมริกันในประเทศจีน และเจ้าหน้าที่อังกฤษในกรุงเดลฮี เซอร์ยอร์ช
กล่าวว่ากระทรวงการต่างประเทศ (อังกฤษ) หวังใจว่าจะเกิดการก้าวร้าวกัน
อันเป็นผลเนื่องมาจากการขาดการวางแผนและการประสานความคิดเห็นระหว่าง
เจ้าหน้าที่อังกฤษและอเมริกัน และโดยที่อาจมีการติดต่อมากหลายทางด้วยกัน ก็
จะก่อให้เกิดความรับผิดชอบ (Commitments) หรือความรับผิดชอบโดยปริยาย
(Implied Commitments) หรือข้อผูกพันตามสัญญา (Inferable Commitments) กับ
ชนชาวไทย หรือกลุ่มคนไทยอันอาจนำไปสู่ความสับสน ความเข้าใจผิด และความ
ยุ่งยาก

^๑ ไม่ได้พิมพ์^๒ ทูตอังกฤษ

ข้าพเจ้าได้บอกเซอร์ยอร์ชว่า เราก็หวั่นเกรงเช่นเดียวกันเกี่ยวกับนโยบายและทางเป็นไปได้บางประการของการดำเนินสัมพันธภาพกับชนชาวไทยขณะนี้ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ผู้ซึ่งมีแนวปฏิบัติและวัตถุประสงค์ไม่เหมือนกัน ข้าพเจ้าได้พูดว่ากระทรวง(ต่างประเทศ)ได้พยายามทำให้เป็นที่กระจ่างชัดแก่หน่วยงานอื่นๆ ของรัฐบาลนี้ถึงความจำเป็นที่จะต้องใช้ความระมัดระวัง และดำเนินการด้วยความรอบคอบในการติดต่อกับชนชาวไทยหรือกลุ่มคนไทย ข้าพเจ้าได้ชี้ให้เห็นว่า ในขณะที่ประเทศไทยและบริเตนใหญ่ประกาศสงครามซึ่งกันและกัน สหรัฐก็ได้ประกาศสงครามกับประเทศไทยถึงแม้ว่าประเทศไทยจะได้ประกาศสงครามกับเรา และได้ชี้ว่าเราได้เลือกที่จะถือว่าประเทศไทยหรือขบวนการเสรีไทยมีอำครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตันเป็นตัวแทนอยู่ในประเทศนี้ ดังนั้น เราจึงยอมรับขบวนการเสรีไทย แต่เราไม่ผูกพันตัวเราเองในด้านการตั้งรัฐบาลไทย

เซอร์ยอร์ชและข้าพเจ้ามีความเห็นตรงกันในความปรารถนาที่จะให้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างรัฐบาลอังกฤษและรัฐบาลนี้ (สหรัฐ) ในแง่ของการหลีกเลี่ยงมิให้มีการก้าวก่ายกันระหว่างรัฐบาลทั้งสองหรือโดยหน่วยงานของประเทศใดประเทศหนึ่ง

โดยนัยของสิ่งที่ได้ปรากฏในบันทึกของ FE ที่ได้อ้างถึง และโดยนัยของบันทึกฉบับต่อมาของ FE ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่าเป็นความจำเป็นที่หน่วย FE จะต้องศึกษาสิ่งที่ได้กล่าวถึงในบันทึกฉบับหลังของบันทึกทั้งสองนี้ทันที และการปรึกษาหารือในเรื่องนี้ต่อไปกับเซอร์ยอร์ช แชนซอม โดยเร็วที่สุดจะเป็นสิ่งเหมาะสมและให้ประโยชน์

สแตนลีย์ เค ฮอร์นเบ็ค

บันทึกของ

Chief of the Division of Far Eastern Affairs

(มร. บัลแลนโทม)^๙

(วอชิงตัน) ๓๑ ธันวาคม ๑๙๕๓

อ้างถึงเอกสารสำคัญเกี่ยวกับเรื่องขบวนการเสรีไทย (บันทึกจากอัครราชทูตไทย ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๑๙๕๓ พร้อมด้วยบันทึกถึงอัครราชทูตไทยของ ส. ตูลาร์กีช ประธานคณะกรรมการเพื่อการปลดปล่อยแห่งชาติไทย (The Committee for Siamese National Liberation)^{๑๐} กฎหมายไทยเป็นภาษาไทยหนึ่งชุด^{๑๑} เกี่ยวกับหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะต้องต่อต้านผู้รุกราน ลงวันที่ ๑๑ กันยายน ๑๙๕๑ และบทแถลงการณ์ของ เซอร์ โจเซอาร์ ครอสบี อดีตอัครราชทูตอังกฤษ ประจำประเทศไทยเกี่ยวกับการที่ประเทศไทยประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่และสหรัฐ ๑ ชุด และบันทึกของ มร.ฮอว์นเบ็ค ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม บันทึกการสนทนากับ เซอร์ ยอร์ช แชนซอม ในปัญหาเรื่องขบวนการเสรีไทย)

เป็นที่กระจ่างชัดจากข้อสังเกตของ เซอร์ ยอร์ช แชนซอม ว่าปัญหาทำที่ที่ควรจะปฏิบัติต่อประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องขบวนการเสรีไทย และการติดต่อกับผู้แทนของขบวนการนี้เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของกระทรวงการต่างประเทศอังกฤษ เซอร์ ยอร์ชได้ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มคนไทยอิสระต่างๆ ในจีน อินเดีย และสหรัฐได้มีการติดต่อกันกับกลุ่มทั้งสามของฝ่ายสหประชาชาติ และจากการติดต่อแตกแยกกันออกไปเหล่านี้ก็อาจจะเกิดความรับผิดชอบ (Commitments)

^๙ ส่งถึงรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (เบิร์ด) และถึงที่ปรึกษาทางด้านรัฐสัมพันธ์ (The Adviser on Political Relations) (ฮอว์นเบ็ค) ผู้ซึ่งเห็นด้วย

^{๑๐} ไม่ได้พิมพ์

^{๑๑} ไม่ ได้พิมพ์ เป็นบันทึกฉบับที่สถานทูตในประเทศจีนได้รับเมื่อวันที่ ๒๓ ธ.ค.

^{๑๒} ไม่พบในแฟ้มที่เก็บรวมไว้

หรือความรับผิดชอบโดยปริยาย (Implied Commitments) ต่างๆ ซึ่งหากไม่ประสานกันกับความคิดเห็นที่เป็นทางการของเจ้าหน้าที่ก็อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดและความยุ่งยากได้

ในเรื่องนี้ กระทรวงได้รับข่าวแว่วมาให้ไม่สบายใจว่า "ได้เกิดมีความเห็นแตกแยกกันและเกิดความไม่ชอบและคลางแคลงซึ่งกันและกันระหว่างอัครราชทูตไทยในวอชิงตันและทูตทหารบกไทย"^{๑๑} ผู้ซึ่งถูกส่งจากกรุงวอชิงตันไปนครจุงกิง เราได้ทราบอีกด้วยว่า คนไทยบางคนในประเทศจีนหรือบางคนที่เคยไปอยู่ในเมืองจีนมาแล้วมีความรู้สึกที่คนจีนปรารถนาจะใช้ตนเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองในทำนองเดียวกันคนไทยในอินเดียก็มีความรู้สึกต่อคนอังกฤษเช่นนั้น นอกจากนี้เป็นที่เข้าใจกันด้วยว่า คนอังกฤษและคนจีนมีความแคลงใจในวัตถุประสงค์ของรัฐบาลสหรัฐที่มีต่ออัครราชทูตไทยและประเทศไทยหลังสงคราม ไม่มีปัญหาเลยสิ่งนี้ถูกกระตุ้นโดยความจริงที่ว่า อัครราชทูตไทยเป็นบุคคลที่เด่นที่สุดในขบวนการเสรีไทยนอกประเทศไทยเท่าที่เป็นอยู่ขณะนี้

บันทึกของอัครราชทูตไทยอันมีพื้นฐานมาจากบันทึกที่ตุลารักษ์ส่งถึงเขาได้ชี้ถึงความต้องการบริเวณที่จะต้องมีการวางเค้าโครงและประสานความคิดเห็นระหว่างเจ้าหน้าที่ในปัญหาของขบวนการเสรีไทย

บันทึกของตุลารักษ์ได้รายงานกำลังของขบวนการในเมืองไทยซึ่งเขาอ้างว่าเขาเป็นตัวแทน และโดยอาศัยการแสดงดังกล่าวเป็นพื้นฐานได้ยื่นข้อเสนอพิเศษทางการเมืองและทางการเมืองการค้าของเขาก็คือจะต้องมีการให้การยืนยันว่าขบวนการเพื่อการกู้ชาติไทย (The Movement for Siamese National Liberation) จะได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ และจะต้องมีการจัดตั้งรัฐบาลไทยอิสระขึ้นในดินแดนแห่งใดแห่งหนึ่งในอาณาเขตของสัมพันธมิตร หากมีการช่วยนำนักการเมืองบางคนซึ่งเป็นผู้นำของขบวนการในประเทศไทยออกมา

^{๑๑} พ.ท.ม.ล. ขาบ กุญชร

ประเทศได้ หากการรับรองนี้เป็นไปได้เขาก็จะขอรับรองต่อไปว่าให้เลิกการอายัดเครดิตของรัฐบาลสยามเพื่อให้รัฐบาลสยามอิสระนำมาใช้จ่าย หากและเมื่อได้มีการจัดตั้งรัฐบาลขึ้น และยังได้มีการแนะนำอีกด้วยว่า ควรให้ มร. เพ็ค อดีตทูตอเมริกันมาร่วมกับรัฐบาลสยามอิสระ และควรแต่งตั้ง มร. เอฟ อาร์ ดอลแบร์ อดีต Adviser for Foreign Affairs ผู้ซึ่งขณะนี้ปฏิบัติงานอยู่กับหน่วย ไอ.เอส.เอส. ให้กลับสู่ตำแหน่งเดิม

ในบันทึกของเขา ทูตไทยได้ถือเอาบันทึกของตุลาการฯเป็นจุดแตกแยก และได้ให้สิ่งที่เขาเชื่อว่าเป็นพื้นฐานที่ถูกต้องสำหรับขบวนการไทยอิสระ เขาได้เล่าถึงความเป็นมาในตอนที่ยุโรปยึดครองประเทศไทยและระลึกว่าเขาได้ประณามการเข้าร่วมกับญี่ปุ่นของประเทศไทยในเอกสารลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๑๙๔๑ ซึ่งได้เก็บไว้ ณ กระทรง ทูตได้อ้างต่อไปถึงหลักฐานต่างๆ เพื่อแสดงว่าชาติไทยได้ต่อต้านญี่ปุ่นในทุกวิถีทางที่ทำได้ เขาสรุปพร้อมกับคำขอรับรอง “ที่จะทำสัญญาประนีประนอมกับรัฐบาลสหรัฐด้วยความมุ่งหมายที่จะดำเนินการต่อต้านศัตรูของชนชาติไทย ตามที่กฎหมายได้ระบุไว้ไปจนถึงจุดหมายปลายทางที่เป็นเกียรติสูงสุด

คำขอรับรองของทูตไทยก่อให้เกิดปัญหาเรื่องแนวทางที่กระทรวงจะต้องปฏิบัติเกี่ยวกับขบวนการเสรีไทย

ทางหนึ่งก็คือยอมให้ขบวนการนั้นดำเนินไปดังที่เป็นอยู่ขณะนี้ แต่ให้มียามของสถานะที่ขัดแย้งกว่านี้เพื่อหลีกเลี่ยงการเข้าใจผิดระหว่างสมาชิกสหประชาชาติที่สนใจ คนไทยจะเป็นบุคคลสำคัญหรือไม่ก็ตาม หากสามารถเล็ดลอดออกมาได้จากประเทศไทยก็ย่อมมีเสรีที่จะเข้าร่วมขบวนการนี้และมีส่วนในการสงคราม ข้อได้เปรียบของการไม่จัดตั้งหน่วยงานที่มีนัยในทางการเมืองอย่างเป็นทางการย่อมเห็นได้ชัดอยู่แล้วและไม่จำเป็นต้องอธิบาย ณ ที่นี้

อีกสองแนวทางก็คือการจัดตั้ง (๑) รัฐบาลพลัดถิ่น หรือ (๒) คณะกรรมการปลดปล่อยแห่งชาติ (Committee of National Liberation) แต่ละทางย่อมจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบซึ่งไม่สามารถจะบอกได้ คือ (๓) ความสามารถของไทยอิสระ

จำนวนพอสมควรที่จะสามารถหนีเลือดดอกออกมาจากประเทศไทย (ข) ขอบเขตซึ่งผู้ที่หนีออกมาได้นี้จะเป็นตัวแทนในความรู้สึกของประชาชนชาวไทยอย่างแท้จริงได้เพียงใด (ค) ข้อได้เปรียบและเสียเปรียบโดยแท้จริงต่อความพยายามในการสงครามของหน่วยงานที่เป็นทางการนี้ และ (ง) ความเต็มใจของรัฐบาลนี้ที่จะเข้ายุ่งเกี่ยวในการเมืองภายในของประเทศไทยจนถึงขั้นที่จะตัดสินใจ กลุ่มไทยอิสระหรือรัฐบาลชุดพิบูลสงครามซึ่งตั้งขึ้นโดยถูกต้องตามกฎหมายและยังคงปกครองประเทศอยู่ในกรุงเทพฯ แม้ว่าจะอยู่ภายใต้การครอบครองของญี่ปุ่น จะเป็นตัวแทนของประเทศไทยที่แท้จริง

อาจกล่าวได้ว่า ข้อขัดแย้งต่อแนวปฏิบัติทั้งสองประการนี้ก็คือการที่กระทรวงจะยอมรับหน่วยงานแต่ละประเภทที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเป็นการค้านกับนโยบายไม่ยอมรับรองขบวนการอิสระใดๆ ทำที่ของกระทรวงที่มีอยู่ขณะนี้ต่อขบวนการอิสระใดๆ (free movements) จะไม่เกินไปจากคำกล่าวที่ มร. จอห์น ฮิกเกอร์สัน (แทนรัฐมนตรีต่างประเทศ) กล่าวไว้ในจดหมายถึงผู้พิพากษาเฟลิกซ์ ฟอร์ด ซึ่งส่งไปในวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๑๙๔๗^{๑๖} เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลนี้ที่มีต่อขบวนการอิสระในสหรัฐ คำตอบมีอยู่ว่า “กระทรวงไม่ได้ให้การยอมรับเป็นทางการต่อขบวนการอิสระใดๆ เลย” ถึงแม้ว่าขบวนการเหล่านี้จะถูกมองและปฏิบัติต่อด้วยความเห็นใจและเข้าใจ ในระยะสองสามวันที่แล้วมานี้ ทำที่ดังกล่าวนี้ก็ได้รับการยืนยันอีกครั้งหนึ่งโดยเจ้าหน้าที่ของ Eu^{๑๗} ต่อประเทศออสเตรีย ปัญหาของกลุ่มออสเตรียเกิดเป็นผลตามมาจากกาประกาศของมอสโคว์

หากมองกันอย่างผิวเผินแล้วก็ดูเหมือนว่าคณะกรรมการปลดปล่อยแห่งชาติฝรั่งเศส (The French Committee of National Liberation) จะเป็นตัวอย่างที่มีมาก่อน คณะกรรมการของคนไทยซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน แต่ที่จริงแล้วทั้งสองคณะนี้

^{๑๖} ไม่ได้พิมพ์ วันที่ส่งจดหมายนี้จริง ๆ ๖ มิถุนายน ๑๙๔๓

^{๑๗} หน่วยงานหนึ่งของ European Affairs

แตกต่างกันมาก เป็นการสมควรที่จะกล่าวว่าคนฝรั่งเศสเป็นพันธมิตรที่แข็งขันของเรา และคณะกรรมการแห่งฝรั่งเศสเป็นตัวแทนการร่วมงานที่ดีที่สุดในการสงคราม ซึ่งชาวฝรั่งเศสในฐานะพันธมิตรของเราสามารถทำได้อยู่ในขณะนี้ และขณะนี้ฝรั่งเศสก็ครอบครองดินแดนที่อยู่ภายในแดน (sphere) ของสหประชาชาติอย่างแท้จริง ฝรั่งเศสไม่ได้เป็นข้อยกเว้นสำหรับนโยบายของกระทรวงในเรื่องขบวนการอิสระ เพราะเรามีได้ถือว่าเป็นขบวนการอิสระในความหมายทั่วไป ตามคำกล่าวของเจ้าหน้าที่ Eu บางคน ถือว่าฝรั่งเศสเป็นแบบฉบับหนึ่ง รัฐเซียไปไกลยิ่งกว่านี้ โดยยอมรับว่าคณะกรรมการฝรั่งเศส (The French Committee) เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (representative of the state interests of the French Republic) และได้แลกเปลี่ยนผู้แทนทางการทูต (plenipotentiary representatives) สหรัฐได้ออกแถลงการณ์รับรองคณะกรรมการฝรั่งเศส (The French Committee) ว่า ได้ครอบครองและยอมรับการมีอำนาจในดินแดนเหล่านั้น สหรัฐได้แต่งตั้ง มร.เอ็ดวิน ซี วิลสัน เป็นผู้แทนของรัฐบาลต่อคณะกรรมการฝรั่งเศส (The French Committee) มีฐานะเทียบเท่าเอกอัครราชทูต

รัฐบาลพลัดถิ่นต่างๆ เช่น รัฐบาลพลัดถิ่นเนเธอร์แลนด์ ก็มีได้เป็นตัวอย่างที่มีมาก่อน สำหรับกลุ่มของข้าราชการไทยผู้ซึ่งอาจหนีมาจากเมืองไทยเพื่อจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่น รัฐบาลพลัดถิ่นต่างๆ ซึ่งได้รับการรับรองนี้ปฏิบัติหน้าที่อยู่เป็นปกติก่อนการยึดครองของฝ่ายอักษะ และยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปอย่างธรรมดาภายในขอบเขตของสถานการณ์ใหม่ นอกจากนี้บุคคลเหล่านี้ก็คาดหวังจะกลับไปยังประเทศต่างๆ ของตนเพื่อรับงานบริหารต่อไปอีก

สถานการณ์ของประเทศไทยใกล้เคียงกับประเทศเดนมาร์กมากกว่าประเทศอื่นๆ ที่ถูกครอบครองโดยฝ่ายอักษะ ทั้งสองประเทศต่างมีทูตที่ได้รับการยอมรับอยู่ ณ กรุงวอชิงตัน ซึ่งต่างก็ประกาศตนเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อรัฐบาลปัจจุบัน ในขณะที่ทั้งสองต่างประกาศยืนยันความภักดีต่อกษัตริย์ ทั้งสองต่างมีกษัตริย์ซึ่งขณะนี้ทรงเป็นองค์พระประมุขของรัฐบาลและผู้ซึ่งจะยังทรงเป็นกษัตริย์ต่อไปเพื่อ

การจัดตั้งรัฐบาลประชาธิปไตยภายหลังสงคราม สหรัฐมิได้อยู่ในภาวะสงครามกับประเทศใดประเทศหนึ่งทั้งสองนี้ แต่ประเทศไทยได้ประกาศสงครามกับสหรัฐ บุคคลสำคัญผู้ซึ่งสามารถจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นได้นี้ออกมาจากเดนมาร์ก ในขณะที่คนสำคัญของไทยก็กำลังกะแผนการที่จะหนีออกมาจากประเทศไทย ในทางตรงกันข้ามกษัตริย์ไทยในสวีเดนและเดนมาร์กมิได้ตกอยู่ในกำมือของข้าศึกดังเช่นกษัตริย์เดนมาร์ก จนกระทั่งบัดนี้กระทรวงได้คัดค้านความคิดในการจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นของเดนมาร์ก

ทางปฏิบัติอีกทางหนึ่งก็คืออนุญาตให้คนไทยจัดตั้งสภาซึ่งอาจมีชื่อเรียกว่า สภาที่ปรึกษาตัวแทนขบวนการกบฏชาติไทย (The Advisory Council Representing the Movement of Thai National Liberation) สภานี้ควรจะประกอบด้วยบุคคลสำคัญจากประเทศไทยผู้เป็นตัวแทนของ The Movement of Siamese National Liberation (ตามที่ได้กล่าวไว้ในบันทึกของ ส. ตูลารักษ์) บุคคลเหล่านี้ทูตไทยในกรุงวอชิงตันรับรอง สภานี้จะไม่มีฐานะทางการเมือง (political status) แบบรัฐบาลพลัดถิ่น เช่นพวกเนเธอร์แลนด์ หรือแบบ National Committee of Liberation ของฝรั่งเศส สัมพันธ์ทางการทั้งหมดจะต้องกระทำกับทูตไทยดังที่เคยปฏิบัติมา อย่างไรก็ตามเป็นที่เข้าใจกันว่าทูตไทยจะพูดตามคำแนะนำของสภานี้ และการกระทำของเขาจะแทนความคิดเห็นที่ได้พิจารณาแล้วของสภานี้ การจัดตั้งดังกล่าวนี้จะหลีกเลี่ยงการปฏิบัติผิดนโยบายของกระทรวงที่จะมิยอมให้ฐานะทางการเมืองแก่ขบวนการอิสระ และจะหลีกเลี่ยงความยุ่งยากของ National Committee of Liberation ซึ่งจะมีความรับผิดชอบทางการเมืองโดยปริยายหรือข้อผูกพันตามสัญญา (implied or inferable political commitments) จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลวของการจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นซึ่งยอมคาดหวังว่า จะกลับไปประเทศไทยเพื่อเป็นรัฐบาลอยู่อย่างน้อยที่สุดในระยะเวลาเริ่มแรก มันจะหลีกเลี่ยงความยุ่งยากที่จะเกิดขึ้นในการเอารัฐบาลนี้หรือรัฐบาลในสหประชาชาติอื่นๆ ไปผูกพันกับแนวความคิดของรัฐบาลพลัดถิ่น หรือ Committee of National Liberation ในขณะที่มีองค์ประกอบอีกหลายประการที่ยังขังไม่ได้ สิ่งนี้เป็นข้อได้เปรียบที่แน่นอนในการเสนอวิธีการให้แก่

คนไทยผู้สามารถในการที่จะทุ่มกำลังและแสดงออกอย่างมีสมรรถภาพเท่าที่จะทำได้ ภายใต้สถานการณ์ที่มีขอบเขตจำกัด สภาเห็นว่าควรจะเป็นที่พอใจของคนไทย และควรจะเป็นการขยายขอบเขตของกิจกรรมไทยอิสระซึ่งรัฐบาลประเทศในเครือสหประชาชาติที่สนใจจะสามารถเห็นพ้องด้วยได้

FE เชื่อว่ายังคงมีความต้องการที่จะต้องศึกษาคำแนะนำของการจัดตั้งสภาที่ปรึกษา (An Advisory Council) ต่อไป และในขั้นแรกเพื่อบรรลุดัตถุประสงค์นี้ ขอแนะนำให้กระทรวงปรึกษาเรื่องนี้กับหน่วย โอ.เอส.เอส. ซึ่งคนไทยอิสระส่วนมากผู้ประสานงานอยู่กับหน่วยงานอเมริกันปฏิบัติงานอยู่ ภายหลังจากการประชุมดังกล่าวนี้กระทรวงก็อาจจะขอให้ทูตไทยเข้าพบเพื่อฟังคำอธิบายความคิดเห็นของทูตในจุดที่เป็นเรื่องของปัญหานี้โดยตรง สิ่งที่จะต้องกระทำต่อไปก็คือปรึกษานหารีอกับทูตอังกฤษ เซอร์ยอร์ช แซนซอม แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผลของการสนทนาระหว่างหน่วย โอ.เอส.เอส.กับทูตไทย อย่างไรก็ตามผลของการสนทนากับ โอ.เอส.เอส. อาจจะแนะว่ากระทรวงควรจะได้เจรจากับเซอร์ยอร์ช แซนซอม ก่อนขอพบทูตไทย ประการสุดท้าย ในกรณีที่มติเป็นเอกฉันท์หลังจากที่ได้มีการปฏิบัติตามแนวที่แนะนำไว้นี้ เราก็อาจจะคาดหวังการวางโครงการร่วมกันในความคิดเห็นอย่างเป็นทางการในส่วนของประเทศสหประชาชาติที่สนใจ เพื่อว่าจะได้หลีกเลี่ยงความเข้าใจผิดใดๆ เกี่ยวกับเจตนาของสหประชาชาติเรื่องขบวนการเสรีไทยและเอกราชของชาติไทยในอนาคต

พร้อมนี้ ขอแนบร่างจดหมายถึงนายพลโดโนแวน แห่งหน่วย โอ.เอส.เอส. พร้อมทั้งส่งบันทึกรายงานของทูตไทย และรายงานการสนทนาของ มร. ฮอร์นเบ็ค กับ เซอร์ยอร์ช แซนซอม หลังจากการส่งจดหมายนี้ก็จะติดต่อทางโทรศัพท์กับ พ.อ. เอ็มเพรสตัน กู๊ดเฟลิวส์ แห่ง โอ.เอส.เอส. เพื่อขอให้เขามาที่กระทรวงเพื่อปรึกษาเรื่องราวทั้งหมดกับ มร. ฮอร์นเบ็ค และเจ้าหน้าที่ของ FE

เจ ดับเบิลยู บี
(เจเซฟ ดับเบิลยู บัลแลนไทม์)

๘๙๒.๐๑/๑๒-๑๒๕๔

บันทึกการสนทนา โดย

The Assistant Chief of the Division of Southwest Pacific Affairs

(มร. แลนด์ดอน)

(วอชิงตัน) ๑๒ ธันวาคม ๑๙๕๔

ผู้ร่วมสนทนา : อัครราชทูตไทย หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช

มร. แอบบ็อต แอล มอฟแฟต^{๑๑} และ เคนเนท พี แลนด์ดอน

ทูตไทยได้มาพบตามคำขอของ มร. แลนด์ดอน เพื่อฟังข่าวเกี่ยวกับเรื่อง ขบวนการเสรีไทยที่มีอยู่ใน (เอกสาร) ๕๐๔๐ แห่งสต็อคโฮล์ม ลงวันที่ ๘ ธันวาคม^{๑๒}

ทูตไทยได้รับแจ้งว่ามีข่าวมาจากทูตอรรถกิติ^{๑๓} ณ กรุงสต็อคโฮล์มว่า พี่ชาย ของเขาผู้สำเร็จราชการในกรุงเทพฯ ประารถนาจะให้ทูตปราโมชจัดตั้งรัฐบาลอิสระ ขึ้นในสหรัฐโดยมีตัวทูตเองเป็นหัวหน้า นอกจากนี้ทูตอรรถกิติยังได้ขอรับรองให้ทูต ปราโมชส่งตัวแทนไปยังสต็อคโฮล์มเพื่อปรึกษาเรื่องนี้

ทูตไทยกล่าวว่า ข่าวนี้มีใช้สิ่งที่เขาคาดหวังไว้ และขัดต่อหลักการที่เขาได้เคย ประกาศไว้ เขากล่าวว่า เขาไม่เข้าใจเลยว่า ทำไมผู้สำเร็จราชการฯ จึงได้ขอรับรอง เช่นนี้ มร. แลนด์ดอน ได้แนะนำ อาจเป็นไปได้ว่าผู้สำเร็จฯ^{๑๔} ได้วางแผนที่จะหลบ ออกจากประเทศไทย และปรารถนาที่จะจัดเตรียมองค์การ (กู้ชาติ) ไว้ เพื่อเขาจะ ได้ดำเนินการต่อได้ทันที และมีตำแหน่งอยู่ในองค์การนั้น

^{๑๑} Chief of the Division of Southwest Pacific Affairs

^{๑๒} ไม่ได้พิมพ์

^{๑๓} หลวงอรรถกิติทิกำจร (อรรถกิติติ พนมยงค์)

^{๑๔} หลวงประดิษฐมนูธรรม ได้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แต่ผู้เดียว ภายหลังจากลาออกของ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพยามาย จากคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๑๙๕๔

มร. มอฟแฟตได้ชี้ว่า เป็นการยากอย่างยิ่งยวดในการที่จะส่งผู้แทนไปสต็อคโฮล์มโดยมิให้ฝ่ายข้าศึกสังเกตเห็นได้ ทูตไทยได้กล่าวว่า อาจจะส่งคนอเมริกันไปอย่างเงียบๆ แต่สิ่งนี้เป็นเรื่องที่จะต้องศึกษากันต่อไป ผู้เข้าประชุมมีความเห็นร่วมกันว่าควรศึกษาปัญหาต่างๆ ที่ทูตอรรถกิติส่งมาต่อไปอีก^{๒๕}

^{๒๕} ในบันทึกการสนทนากับทูตไทยในวันที่ ๑๕ ธันวาคม มร. มอฟแฟต เขียนไว้ดังนี้ “ทูตกล่าวว่า ภายหลังจากที่ได้ไตร่ตรองอย่างละเอียดแล้ว เขาก็ได้ตัดสินใจว่า การตั้งรัฐบาลไทยอิสระโดยมีตัวเขาเป็นหัวหน้าจะเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และว่าเขาไม่มีสิทธิ์หรืออำนาจที่จะทำเช่นนั้น และไม่ว่าจะโดยประการใดๆ ก็ตาม เขาจะไม่ทำสิ่งนี้ ในตอนต่อมาเขาได้แสดงเลศนัยว่า เขาอาจจะพิจารณาข้อเสนอนี้หากสถานการณ์ปรากฏว่ารุนแรงมาก และผู้สำเร็จฯ ต้องการกระทำเช่นนั้นอย่างรีบด่วน เขากล่าวว่า เขาคิดว่าคำขอเรื่องนี้หากทำด้วยใจจริงก็ย่อมแสดงว่าฐานะของผู้สำเร็จฯ น่าวิตก และจะต้องมีแรงกดดันจากญี่ปุ่นผลักดันเขา (ผู้สำเร็จฯ) อย่างเหลือหลาย (๗๐๗.๙๒๕๘/๑๒-๑๕๔๔)

ในบันทึกการสนทนากับทูตไทยในวันที่ ๒๒ ธันวาคม มร. มอฟแฟต กล่าวว่า “เราได้หารือกันอย่างสั้นๆ ในปัญหาของการจัดตั้งรัฐบาลไทยอิสระที่นี่ และข้าพเจ้าได้กล่าวว่า แม้ว่าการทรงจะมีได้พิจารณาเรื่องนี้ ในส่วนตัวของข้าพเจ้าเห็นว่าข้อเสนอดังกล่าว หากกระทำโดยปราศจากเหตุผลบางประการซึ่งเราไม่ทราบก็จะไม่ช่วยเขาทั้งหลายเลย และอาจจะเป็นเรื่องที่ทำให้เราไม่สะดวกใจ (๗๐๑.๙๒๕๘/๑๒-๒๒๔๔)

๘๙๒.๐๑/๑-๑๓๕๕

บันทึกของหน่วยกิจการแปซิฟิกตะวันตกเฉียงใต้
The Director of the office of Far Eastern Affairs

(วอชิงตัน) ๑๓ มกราคม ๑๙๕๕

บันทึกสำหรับประธานาธิบดี
เพื่อหารือกับ มร. เซอร์ซิล และจอมพล สตาลิน*

เรื่อง ฐานะของประเทศไทยในอนาคต

นโยบายของอังกฤษต่อประเทศไทยแตกต่างไปจากนโยบายของเรา
อังกฤษถือว่าประเทศไทยเป็นศัตรูและมีความคิดเห็น

๑. เอกราชของประเทศไทยหลังสงครามจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขการยอมรับ
“การจัดการพิเศษเพื่อความปลอดภัยหรือการร่วมมือทางเศรษฐกิจภายในระบบ
สากล”

๒. ควรถือคาบสมุทรไทยจากมาลาญถึงแลตติจูดเหนือประมาณ ๑๒° เป็น
จุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญและควรจัดให้มีการป้องกันดำเนินการเพื่อความปลอดภัย
ระดับนานาชาติโดยประเทศมหาอำนาจ หรือโดยที่ประชุมนานาชาติ มีรายงาน
ว่าความคิดเห็นดังกล่าวนี้เป็นของ มร. เซอร์ซิล การปฏิบัติดังกล่าวอาจมีผลในการ
ลดสิทธิการปกครองของไทย (Thai administrative rights) ในอาณาเขตดังกล่าว

* ประธานาธิบดีโรสเวลท์ ประชุมกับนายกรัฐมนตรีอังกฤษ วินสตัน เอส เซอร์ซิล และจอมพล
อิลอิฟ วิซารีโอโนวิช สตาลิน Chairman of the Council of People's Commissary of the Soviet Union
ณ ยัลตา ระหว่าง ๔-๑๑ กุมภาพันธ์ ๑๙๕๕ สำหรับเอกสารการประชุมดู Foreign Relations, The
Conferences at Malta and Yalta, 1945 ไม่มีรายงานของการประชุมเกี่ยวกับประเทศไทยที่ยัลตา

๓. ไม่จำเป็นต้องมีรัฐบาลทหารที่แท้จริง นอกจากในบางแห่งที่เป็นพื้นที่ที่มีการรบ อย่างไรก็ตาม วิกฤติทางอังกฤษเชื่อว่าควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมฝ่ายสัมพันธมิตรขึ้นในประเทศไทย ซึ่งควรมีต่อไประยะหนึ่ง

๔. อังกฤษไม่ควรติดต่อกับรัฐบาลไทยใดๆ ในขณะนี้

ในทางตรงข้าม เรามีได้ถือว่าประเทศไทยเป็นศัตรู แต่ถือว่าเป็นประเทศที่ถูกยึดครองโดยศัตรู เรารับรองพูดไทยในกรุงวอชิงตันว่าเป็น “ทูตของประเทศไทย” มีฐานะเช่นเดียวกับทูตของเดนมาร์ก เราพอใจที่ประเทศไทยจะเป็นอิสระ มีเอกราช โดยที่ไม่เสียอธิปไตย มีการปกครองด้วยรัฐบาลที่คนไทยเลือกเอง ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งยังคงเป็นเอกราชก่อนเกิดสงคราม เราเชื่อว่าจะเป็นการซื้อเสียแก่ผลประโยชน์ของอเมริกัน ตลอดทั้งตะวันออกเฉียงไกล หากประเทศไทยจะถูกลิดรอนดินแดนที่มีอยู่ใดๆ ก่อนสงคราม หรือถูกลิดรอนฐานะความเป็นเอกราชอันเป็นผลเนื่องมาจากสงครามซึ่งเราจะมีส่วนอย่างใหญ่ยิ่งในการยอมจำนนของญี่ปุ่นผู้รุกราน ประวัติศาสตร์ของแรงผลักดันของประเทศยุโรปต่อชาติไทยและการแย่งดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงแจ่มจ้าอยู่ในความทรงจำของชาวเอเชีย รัฐบาลนี้ไม่สามารถที่จะมีส่วนร่วมรับผิดชอบในประการใดๆ ก็ตามในการดำเนินลัทธิจักรวรรดินิยมแบบเดียวกับก่อนสงครามต่อประเทศไทย ไม่ว่าจะแอบแฝงอยู่ในรูปใดๆ ก็ตาม ในเมืองไทยรัฐบาลซึ่งยอมต่อญี่ปุ่นและซึ่งร่วมมือกับญี่ปุ่นอย่างซื่อสัตย์ได้ถูกแทนด้วยคณะรัฐบาลซึ่งควบคุมโดยประติษฐ์ ผู้สำเร็จราชการฯปัจจุบัน ผู้ซึ่งเป็นผู้นำของคนไทยที่มีผู้เคารพมากที่สุด และเป็นปรปักษ์ของญี่ปุ่นมาตั้งแต่เริ่มต้น อเมริกันได้เริ่มการติดต่อกับประติษฐ์ผู้ซึ่งช่วยงานจารกรรมของฝ่ายสัมพันธมิตรอย่างจริงจัง และผู้ซึ่งได้แสดงความปรารถนาว่าประเทศไทยจะร่วมรบต่อต้านญี่ปุ่น และกองทัพไทยจะต่อสู้เคียงข้างกับสัมพันธมิตร

เป็นความเห็นของกระทรวงนี้ว่า ควรจะใช้ความพยายามเพื่อชักชวนคนอังกฤษให้เปลี่ยนแผนการของเขาเสีย เพื่อว่าแผนการของเขาจะได้ไม่ขัดแย้งกับ

แผนการของเรา เป็นที่เชื่อว่าหากประเทศไทยร่วมในการสงครามต่อต้านญี่ปุ่น ก็ควรจะตั้งถือว่าเป็นประเทศที่ถูกปลดปล่อย และรัฐบาลของประเทศไทยควรจะได้รับการรับรอง อย่างน้อยที่สุดเป็นการชั่วคราว แม้ว่าจะเป็นการเสียเปรียบในแง่ทางการเมืองที่จะใช้กองทัพอเมริกันร่วมในการตีดินแดนอาณานิคมของยุโรปกลับคืน (นอกจากในกรณีที่เป็นความจำเป็นทางทหาร) แต่จะมีข้อได้เปรียบในแง่การเมืองที่จะมอบให้กองทัพอเมริกันภายใต้การบังคับบัญชาที่เป็นอิสระโดยแม่ทัพอเมริกันเป็นผู้รับผิดชอบในการปลดปล่อยประเทศไทย ดีกว่าที่จะให้ประเทศไทยถูกยึดครองในฐานะดินแดนของฝ่ายศัตรูโดยกองทัพอังกฤษ การที่จะใช้กำลังทหารอเมริกันในประเทศไทยหรือไม่ นั่นเป็นปัญหาซึ่งจะต้องตัดสินใจโดยพิจารณาในแง่ยุทธศาสตร์ทุกประการ

๗๕๐.๐๐๑๙ PW/1-2545

บันทึกของ The Director of the Office of Far Eastern Affairs
(มร. บัลแลนไทม)^{๑๐}

(วอชิงตัน) ๒๕ มกราคม ๑๙๕๕

นโยบายของอังกฤษ-อเมริกัน ต่อประเทศไทย

๑. ปัญหา

พยายามชักชวนให้รัฐบาลอังกฤษเปลี่ยนแปลงนโยบายต่อประเทศไทยให้สอดคล้องกับนโยบายของเรา

๒. คำแนะนำ

ขอแนะนำว่า

ก. กระทรวงควรแจ้งให้เสนาธิการทหารอเมริกัน (United States Joint Chiefs of Staff) ทราบถึงความเห็นอันแตกต่างกันระหว่างอเมริกาและอังกฤษในเรื่องของประเทศไทย และขอร้องให้เสนาธิการทหารใช้อิทธิพลต่อเสนาธิการทหารร่วม (Combined Chiefs of Staff) เพื่อกีดกันการใช้มาตรการใดๆ ที่ไม่คล้องจองกับนโยบายของอเมริกาต่อประเทศไทย ขอร้องให้เสนาธิการทหารส่งรายงานที่เกี่ยวข้องกันนี้ ซึ่งถือว่าจะไม่ทำให้ความปลอดภัยทางการทหารเสียไป และซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อกระทรวงในการเจรจาขั้นต่อไปกับรัฐบาลอังกฤษในปัญหาของประเทศไทยให้กระทรวง (ได้แนบบันทึก^{๑๑} เพื่อใช้งานของ Department's representative on the State-War-Navy Co-ordinating Committee มาด้วย)

^{๑๐} เห็นชอบโดย The Secretary's Staff Committee ในวันที่ ๓๑ มกราคมและส่งไปยัง State-War-Navy Co-ordinating Committee ในวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ แนบบันทึกความทรงจำโดย มร. บัลแลนไทม ลงวันที่ก่อนหน้านี

^{๑๑} ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ไม่ได้พิมพ์

ข. เราควรทบทวนหารัฐบาลอังกฤษต่อไปอีก แนะนำโดยทั่วๆ ไปว่า ควรจะหาทางตกลงระหว่างรัฐบาลไทยด้านหนึ่ง และรัฐบาลอังกฤษ จีน และสหรัฐ อีกด้านหนึ่ง ซึ่งอย่างน้อยที่สุดควรจะพิจารณาพื้นฐานขั้นต้นต่อไปนี้

๑. รัฐบาลไทยจะยินยอม

- ก. ให้ความร่วมมือทางการทหารตามเวลาและในลักษณะที่เจ้าหน้าที่ทหารที่เหมาะสมขอร้อง
- ข. ยอมรับเขตแดนของประเทศไทยที่มีอยู่ตั้งแต่ มกราคม ๑๙๔๑ โดยไม่ต้องคำนึงถึงการเจรจาสันติภาพเพื่อการปรับอาณาเขตและการโอนย้ายดินแดนในตอนต่อไป
- ค. ยอมรับผิดชอบในฐานะของชาติที่มีอธิปไตยตามแบบขององค์การเพื่อความปลอดภัยระหว่างชาติ

๒. รัฐบาลอังกฤษ จีน และสหรัฐจะยินยอม

- ก. เคารพอธิปไตยและเอกราชของประเทศไทย
- ข. รับว่าประเทศไทยเป็นพันธมิตรที่ได้รับการปลดปล่อย หรืออยู่ในระหว่างกรรมวิธีการปลดปล่อยจากฝ่ายศัตรู (ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ของไทยได้ประกาศว่า การประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่และสหรัฐไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญและดังนั้นจึงเป็นโมฆะ)
- ค. จำกัดรัฐบาลทหารให้อยู่ภายในส่วนของเขตแดนที่มีการสู้รบ ซึ่งกองทัพพันธมิตรยึดครองอยู่และจะกอบกู้เขตแดนดังกล่าวให้กลับไปอยู่ในความครอบครองของรัฐบาลไทยให้เร็วที่สุดเท่าที่ปฏิบัติการทางทหารจะอำนวยให้

๓. องค์ประกอบขั้นมูลฐาน

ก. ความเห็นของอเมริกา

สหรัฐถือนโยบายในการปฏิบัติต่อประเทศไทยในฐานะประเทศที่ถูกยึดครองโดยฝ่ายศัตรู และพอใจในการกอบกู้ให้ประเทศไทยมีฐานะเหมือนก่อนสงคราม เป็นรัฐที่มีอธิปไตยภายใต้รัฐบาลที่เป็นเอกราช

ข. ความเห็นของอังกฤษ

บริเตนใหญ่ถือว่าประเทศไทยเป็นศัตรู และพอใจที่จะยึดครองประเทศต่อไปอีกหลังจากการปลดปล่อยจากญี่ปุ่น อังกฤษเห็นชอบที่จะจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมฝ่ายพันธมิตร (An Allied Control Commission) และการวางเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการทหารตามระบบสากลซึ่งอาจมีผลทำให้การปกครองของไทยเสียไปมาก

ค. ความริบดวงของปัญหา

ปัญหานี้ริบดวง เนื่องจากสถานการณ์ทางทหารที่พัฒนาไปมากในพม่าและเนื่องจากการติดต่อประจำวันของฝ่ายอเมริกากับผู้สำเร็จราชการในกรุงเทพฯ ได้รายงานมาว่ากองทัพได้ดิน (นำโดยผู้สำเร็จฯ เอง) มีการจัดระบบที่ดีมากและคนไทยปรารถนาที่จะให้ความร่วมมือทางทหารกับประเทศในเครือสหประชาชาติในการทำสงครามต่อต้านญี่ปุ่นและปรารถนาที่จะได้รับการรับรองในฐานะพันธมิตร และเป็นชาติเอกราชที่มีอธิปไตยอีกครั้งหนึ่ง เจ้าหน้าที่ไทยระดับสูงผู้เป็นตัวแทนของผู้สำเร็จฯ ขณะนี้อยู่ในจุงกิงตามคำเชิญของเจียงไคเช็คเพื่อปรึกษาหารือการจัดตั้งคณะกรรมการหรือรัฐบาลชั่วคราวขึ้นในจุงกิง ซึ่งหากประเทศจีนรับรองก็จะได้นาทางให้บริเตนใหญ่และสหรัฐรับรองต่อไป (ผู้สำเร็จฯ รายงานว่า เชื่อว่าญี่ปุ่นกำลังจัดเตรียม

การยึดครองรัฐบาลในประเทศไทย และด้วยเหตุนี้จึงต้องพิจารณาถึงการจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นขึ้นชั่วคราว) ผู้แทนอีกคนหนึ่งของผู้สำเร็จฯ จะถูกพามาอเมริกาในไม่ช้านี้ และมีรายงานว่าผู้แทนคนที่สามจะถูกส่งไปลอนดอน

ง. สาเหตุของปัญหานี้

นายพลซัลแทนได้โทรเลขไปยังกระทรวงกลาโหมเพื่อขออนุญาตอย่างกว้างๆ ของสหรัฐเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับนายทหารอเมริกันในการตกลงกับอังกฤษ (สำหรับองค์ประกอบมูลฐานเพิ่มเติมอื่นๆ ดูผนวก A, B และ C)

๘๙๒.๐๑/๑๒-๓๐๔๔ : โทรเลข

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

(มร. ชเตดตินิโอ)

ถึงเอกอัครราชทูตในจีน

(มร. เฮอร์ลิ์)

(วอชิงตัน) ๒๐ มกราคม ๑๙๔๕ ๑๓.๐๐ น.

104 Re Deptel 54., ๑๐ มกราคม

สถานทูตอังกฤษ ณ วอชิงตัน ได้แจ้งกระทรวงว่า สถานทูต ณ กรุงลอนดอน ได้แจ้งสถานทูต ณ จุงกิง ให้แนะนำรัฐบาลจีนมิให้ให้การรับรองทางการเมืองแก่เจ้าหน้าที่ไทยในเมืองจีนโดยมิได้ปรึกษาริเบินใหญ่และสหรัฐในเรื่องนี้เสียก่อน สถานทูต ณ กรุงวอชิงตันยังได้ขอร้องอีกด้วยว่า หากเราไตร่ตรองการกระทำใดๆ เกี่ยวกับปัญหาประเทศไทยดังกล่าวก็ขอให้ทางเราได้แจ้งให้เขาทั้งหลาย (อังกฤษ) ทราบด้วย

ข่าวที่อ้างว่าได้มาจากผู้สำเร็จฯ (ไทย) ประดิษฐ์ ณ กรุงเทพฯ แสดงว่าเจ้าหน้าที่ไทย (ขณะนี้อยู่ในจีน) ได้ถูกส่งไปเพื่อการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราว หรือ คณะกรรมการในประเทศสัมพันธมิตร (Committee in Allied countries) โดยอาจจะมีทูตไทย ณ กรุงวอชิงตันเป็นหัวหน้า ข่าวกระแสหนึ่งแจ้งว่าคนไทยได้เดินทางไปเมืองจีนโดยคำเชิญของจอมพลเจียงไคเช็ค ข่าวกล่าวต่อไปว่า จอมพลเจียงเต็มใจที่จะเห็นชอบแผนการของประติษฐ์ในการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวหรือกรรมการขึ้น กรุณาแจ้งให้เราทราบถึงพัฒนาการใดๆ ที่พึงมี

ชเตดตินิโอ

๘๙๒.๐๑/๒-๒๕๕ : โทรเลข

เอกอัครราชทูตแห่งประเทศจีน

(มร. เฮอริล)

ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

(มร. ชเตดตินโฮ)

จงกิง ๒ กุมภาพันธ์ ๑๙๕๕ ๑๕.๐๐ น.

(ได้รับ ๒ กุมภาพันธ์ ๑๕.๔๗ น.)

160 Rembstel 159 ๒ กุมภาพันธ์ ๑๑.๐๐ น.

ได้ปรึกษาเรื่องนี้กับซุง^{๒๔} ซึ่งให้คำยืนยันว่าประเทศจีนไม่มีความปรารถนาที่จะได้ดินแดนของประเทศไทย และปรารถนาที่จะเห็นพัฒนาการของขบวนการเสรีไทย เขาชี้ว่า รัฐบาลจีนพอใจการจัดตั้ง “รัฐบาลไทยอิสระชั่วคราว” ในจงกิง นอกจากนี้ ซุงยังให้คำมั่นว่า คนจีนปรารถนาที่จะร่วมมือกับเราในทุกๆ แง่ของปัญหา^{๒๕} และปรารถนาที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของเรา เขากล่าวด้วยว่า รัฐบาลของเขาเห็นด้วยกับการจัดตั้งรัฐบาลไทยพลัดถิ่น ณ กรุงวอชิงตัน^{๒๖} เป็นความเห็นส่วนตัวของข้าพเจ้าว่า เราควรสนับสนุนการจัดตั้งรัฐบาลไทยอิสระชั่วคราวขึ้นที่นี้ ข้าพเจ้ายังไม่มั่นใจในคำกล่าวของ มร. อีเด็น (re Dept's 54 ๑๐ มกราคม) ที่ว่า อังกฤษต้องการเห็นประเทศไทยหลังสงครามกลับสู่สภาพเอกราชเป็นรัฐอิสระที่มั่นคง ข้าพเจ้ารู้สึก^{๒๗}ว่า ถ้าเราไม่เริ่มดำเนินการก่อนในเรื่องนี้ อังกฤษจะประสบความสำเร็จ

^{๒๔} ที่ วี ซุง รัฐมนตรีต่างประเทศจีน

^{๒๕} ไม่ได้พิมพ์ เป็นข้อความของจดหมาย ลงวันที่ ๙ กันยายน ๑๙๕๕ จากผู้สำเร็จ ของประเทศไทย ถึงจอมพลเจียงไคเช็ค ในจดหมายฉบับนี้ผู้สำเร็จฯ กล่าวว่า เขากำลังส่งผู้แทนไปประเทศจีนเพื่อหาทางขอคำรับรองจากมหาอำนาจฝ่ายสัมพันธมิตร และขออนุญาตจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราว หรือองค์การซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันในอาณาเขตของฝ่ายสัมพันธมิตร

ในการยุทธศาสตร์เหนือเราและคนจีนในการใช้มาตรการบางประการควบคุมประเทศไทย อย่างไรก็ตามข้าพเจ้าระลึกถึงคำสั่งของกระทรวงอยู่เสมอ และจะพยายามดำเนินการเพื่อให้การเดินทางไปวอชิงตันของกลุ่มบุคคลดังกล่าว ตามที่ได้รับข้อเสนอมาเป็นไปโดยง่ายขึ้น

เฮอริลี

๘๙๒.๐๑/๒-๕๔๕ : โทรเลข

ผู้ทำการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

(มร. กูรู)

ถึงอัครราชทูตในประเทศจีน

(มร. เฮอรัลลี)

(วอชิงตัน) ๖ กุมภาพันธ์ ๑๙๔๕ ๒๒.๐๐ น.

๒๐๒ เราเชื่อว่าก่อนที่จะตัดสินใจขั้นสุดท้ายในเรื่องตาม (เอกสาร) ๑๕๙ และ ๑๖๐ ของท่าน ลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์^{๒๙} เราควรจะคอยการมาถึงของโฆษกไทย ผู้ซึ่งคาดว่าจะมาถึงจากกรุงเทพฯ ในเร็ววันนี้ และเป็นบุคคลที่ผู้สำเร็จฯ ได้มอบอำนาจที่จะปรึกษาหารือเรื่องนี้กับเรา

โดยนัยแห่งรายงานที่ทราบขณะนี้ เราเชื่อว่ายังไม่เป็นการสมควรที่จะแนะนำสนับสนุนให้มีการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวขึ้นในเวลานี้ (re Deptel 146 ๒๗ มกราคม)^{๓๐} สำหรับปัญหาของการที่คนไทยจะจัดตั้งคณะกรรมการไทยอิสระ (Free Thai Committee) ณ ที่ใดในประเทศสหประชาชาติ เราไม่มีข้อขัดแย้งในขณะนี้ ถ้าเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าผู้นำไทยปรารถนาในเรื่องนี้ โดยเหตุผลหลายประการด้วยกัน เราชอบที่จะเห็นคณะกรรมการดังกล่าวจัดตั้งขึ้น ณ กรุงวอชิงตัน อย่างไรก็ตาม การเลือกที่ตั้งของคณะกรรมการไทยอิสระ (Free Thai Committee or Committees) จะต้องรอคอยการปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ไทยผู้เกี่ยวข้องเสียก่อน เรายังรู้สึกอีกด้วยว่า น่าจะมีการหารือต่อไปกับทั้งคนจีนและคนอังกฤษ

^{๒๙} โทรเลข ๑๕๙ และ ๑๖๐ ไม่ได้พิมพ์ สำหรับบทยอชุดไฟต์ ๑๒๔ หน้า ๑๒๔๖ และ ๒๖ ข้างบน

^{๓๐} ไม่ได้พิมพ์ เป็นข้อความสำคัญของโน้ตที่ส่งให้แก่ทูตอังกฤษในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๑๙๔๔ (Foreign Relations, 1944 vol. V, P. 1313) และเป็นข้อความซ้ำของโทรเลข ๕๔ ไปยังจุงกิง ลงวันที่ ๑๐ มกราคม และโทรเลข ๑๐๔ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม หน้า ๑๒๔๑ และ ๑๒๔๔ ตามลำดับ

เราได้แจ้งให้สถานทูตอังกฤษที่นี่ทราบอย่างไม่เป็นทางการถึงการเดินทางมาถึงในเร็ว ๆ นี้ ของผู้แทนของผู้สำเร็จฯ และได้สัญญาว่าจะแจ้งให้สถานทูตอังกฤษทราบถึงพัฒนาการในขั้นตอนต่อไป

ท่านอาจแจ้งให้ซุงและจอมพล (เจียงไคเช็ค) ทราบเนื้อความของเรื่องที่ได้กล่าวมาแล้วตามดุลยพินิจของท่าน

เราจะแจ้งให้ท่านทราบถึงความคืบหน้าของการปรึกษาระหว่างเรากับผู้แทนของผู้สำเร็จฯ ที่นี่

มว. กอ

๘๙๒.๐๑/๒-๒๑๕

บันทึกการสนทนา : ผู้บันทึก

The Director of the Office of Far Eastern Affairs

(มร. บัลแลนไทม์)

(วอชิงตัน) ๒๑ กุมภาพันธ์ ๑๙๕๕

ผู้ร่วมสนทนา : เซอร์ ยอร์ช แชนซอม อัครราชทูตอังกฤษ

มร. แลนดอน^{๑๒}

มร. บัลแลนไทม์

เซอร์ ยอร์ช แชนซอม ได้มาพบตามคำขอร้องของเขาเอง และยื่นรายงานซึ่งได้แนบสำเนามาด้วยแก่ข้าพเจ้า^{๑๓} ให้รายละเอียดของคณะทูตไทยในซีลอน อันเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับที่เราได้แลกเปลี่ยนรายละเอียดด้วยวาทะจากกันก่อนแล้ว ข้าพเจ้าได้อ่านเอกสารและได้วิจารณ์ว่า ข้าพเจ้าสามารถเข้าใจได้ว่ารัฐบาลอังกฤษไม่ต้องการให้หน่วยราชการอื่นๆ ใด (ของรัฐบาล) นอกจากกระทรวงการต่างประเทศเท่านั้นเป็นผู้หารือปัญหาการเมืองกับผู้แทนไทย ข้าพเจ้าได้กล่าวว่า เราจะศึกษารายงานนี้ และจะให้คำวิจารณ์ (ซึ่งอาจมี) แก่เขาในตอนหลัง เซอร์ ยอร์ช กล่าวว่า มร. เดนนิง^{๑๔} ตัวแทนของกระทรวงการต่างประเทศกำลังอยู่ในแคนดีและอาจจะคุยกับคนไทยเพื่อสืบสวนเรื่องราว

^{๑๒} เคนเนท พี แลนดอน Assistant Chief of the Division of Southwest Pacific Affairs

^{๑๓} infra

^{๑๔} เอ็ม ซี เดนนิง Chief Political Adviser to the Supreme Allied Commander, Southeast Asia Command

เซอร์ ยอร์ช ได้ส่งเอกสาร^{๓๕} ให้ข้าพเจ้าอีกฉบับหนึ่ง ซึ่งเขากล่าวว่าเขาตั้งใจที่จะบอกข้าพเจ้าด้วยวาจาในเรื่องรัฐบาลอังกฤษได้ปฏิเสธที่จะออกวีซ่าให้แก่นาย สาดนะเสน^{๓๖} เดินทางไปแคนาดา เพื่อร่วมประชุมกับคณะผู้แทนไทยที่นั่น

^{๓๕} โฉนดสำหรับการเจรจาด้วยวาจากับ มร. บัลแลนโทน์ ๒๑ กุมภาพันธ์ ไม่ได้พิมพ์

^{๓๖} มณี สาดนะเสน เลขานุการสถานทูตไทย

๘๙๒.๐๑/๒-๒๑๔๕

สถานทูตอังกฤษถึงกระทรวงการต่างประเทศ

(วอชิงตัน) ๒๑ กุมภาพันธ์ ๑๙๔๕

สถานทูตอังกฤษได้รับคำสั่งให้แจ้งเรื่องต่อไปนี้ อันเกี่ยวกับการมาเยือน ที่ลอนดอนของคณะทูตไทยแก่กระทรวงการต่างประเทศ เป็นรายงานลับสำหรับรัฐบาลสหรัฐ

๑. รัฐบาลพระบาทสมเด็จพระเจ้ากรุงอังกฤษได้สั่งจอมพลเรือเมานท์แบตเตน^{๑๑} ว่า ในการติดต่อกับคณะทูตนี้ ให้จอมพล เมานท์แบตเตนในฐานะผู้บัญชาการทหารสูงสุดฝ่ายสัมพันธมิตรจำกัดขอบเขตการเจรจาหรืออยู่แต่เพียงเรื่องการทหารแท้ๆ ซึ่งจะมีผลต่อปฏิบัติการต่อสู้ญี่ปุ่นเท่านั้น หากคณะทูตไทยแสดงความปรารถนาที่จะยกปัญหาการเมืองขึ้นมาพูด ให้จอมพลเมานท์แบตเตนปฏิเสธที่จะหารือเรื่องนี้โดยกล่าวว่า เขาทำได้เพียงจะรายงานสิ่งที่คณะทูตกล่าวหาทางการเมืองเพื่อให้รัฐบาลประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรพิจารณา

๒. อย่างไรก็ดี จอมพลเมานท์แบตเตนได้รับอำนาจให้เจรจากับคณะทูตตามข้อความต่อไปนี้

“เป็นความปรารถนาของรัฐบาลของพระเจ้ากรุงอังกฤษที่จะได้เห็นประเทศไทยกลับคืนสู่สภาพที่มีอำนาจอธิปไตยอย่างอิสระและเป็นเอกราช และมีการฟื้นฟูสัมพันธฉันมิตรเก่าแก่ระหว่างบริเตนใหญ่และประเทศไทย แต่ทางที่จะบรรลุจุดหมายปลายทางนี้ไม่ราบเรียบ ส่วนใหญ่ย่อมขึ้นอยู่กับมาตรการที่ฝ่ายไทยจะนำมาใช้ในการมีส่วนร่วมช่วยขับไล่ญี่ปุ่นออกไปจากดินแดนไทย และทำให้ญี่ปุ่นพ่ายแพ้โดยสิ้นเชิง นอกจากนี้จะขึ้นอยู่กับความพร้อมของประเทศไทย

^{๑๑} ลอร์ด หลุยส์ เมานท์แบตเตน ผู้บัญชาการทหารสูงสุดฝ่ายสัมพันธมิตร Southeast Asia Command

ก. ที่จะใช้คืนแก่รัฐบาลของพระเจ้ากรุงอังกฤษและสัมพันธมิตรในความเสียหายที่เกิดแก่ประเทศเหล่านี้ อันเป็นผลตามมาของการที่ไทยเข้าร่วมกับญี่ปุ่น

ข. ที่จะประกันความปลอดภัยและสัมพันธระหว่างเพื่อนบ้านที่ตั้งงามในอนาคต ในขณะที่ความสนใจของรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (อังกฤษ) มุ่งอยู่ที่การขับไล่ญี่ปุ่นออกไป ข้อเสนอใดๆ ที่เกินเลยสิ่งนี้ไปซึ่งคณะทูตอาจจะทำได้นั้น จำจะต้องรายงานต่อรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อพิจารณา และจะไม่สามารถหารือกับคณะทูตปัจจุบันได้โดยมิได้มีความเห็นสั่งมาจากรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

๘๙๒.๐๑/๒-๑๙๔๕

บันทึกโดย The Director of the Office of Far Eastern Affairs

(มร. บัลแลนโทนี่)

ถึงรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

(มร. ตันนีย์)

(วอชิงตัน) ๒๒ กุมภาพันธ์ ๑๙๔๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย : บันทึกของการสนทนาระหว่างเจ้าหน้าที่ของกระทรวงกับผู้แทนไทย^{๙๙} ในเรื่องที่คุณผู้แทนเสนอ (มีอยู่ในบันทึก ลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์) จะจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่น และเพื่อขอการรับรองจากรัฐบาลฝ่ายสัมพันธมิตร

การสนทนาไม่เป็นทางการและเป็นการหาช่องทางโดยไม่มีกรณีพิพาทใด เราตั้งคำถามในเรื่องที่ว่าคณะกรรมการอาจไม่สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของคนไทยและการจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นก็ได้ และได้ถามในเรื่องความถูกต้อง กฎหมายของการกระทำของรัฐบาลพลัดถิ่น และในเรื่องที่จะไม่มีสถานการณ์ที่ผิดปกติเกิดขึ้น อันอาจเป็นการยากที่จะอธิบายแก่คนไทยและมหาชนอเมริกา หากจะมีรัฐบาลพลัดถิ่นเกิดขึ้นควบกันไปกับรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายในกรุงเทพฯ

คุณผู้แทนไทยกล่าวว่ารัฐบาลพลัดถิ่นจะปฏิบัติการโดยอาศัยพื้นฐานการรับรองของประเทศสหประชาชาติ มิใช่กฎหมายไทย และได้กล่าวว่าคุณผู้แทนไทยไม่ได้รับคำสั่งให้มาเสนอการจัดตั้งคณะกรรมการ แต่ให้มาเสนอการจัดตั้ง

^{๙๙} ลงวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ไม่ได้พิมพ์ คณะผู้แทนพิเศษประกอบด้วยทูตไทย, สงวน ตูลารักษ์ ประธานคณะกรรมการเพื่อการปลดปล่อยประเทศสยาม (President of the Committee for Siamese National Liberation) และสุนีย์ เทพรักษา รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า กนธีร์ สุขมงคล แห่งกระทรวงการต่างประเทศไทย

รัฐบาลในความคิดเห็นของเขาทั้งหลาย การจัดตั้งรัฐบาลจะอธิบายให้ประชาชนไทยเข้าใจได้ง่ายกว่าการจัดตั้งคณะกรรมการและเขาทั้งหลายปรารถนาที่จะมีรัฐบาลดังกล่าวเพื่อประกาศการเข้าร่วมกับสหประชาชาติของชาวไทย บุคคลเหล่านี้ได้กล่าวเสริมว่า หากการจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นจะดูไม่ถูกต้อง ทางปฏิบัติเขาก็จำเป็นต้องปรึกษากันเองต่อไปอีก และต้องขอคำปรึกษาต่อไปจากผู้สำเร็จ คนทั้งหลายได้แสดงความรู้สึกให้เราเห็นว่า หากจำเป็นเขาก็จะยอมรับคณะกรรมการ แทนที่จะเป็นการจัดตั้งรัฐบาล

เราตั้งปัญหาของการช่วยเหลือแบบให้ยืมเช่า (Lend-Lease aid) ซึ่งมีการอ้างไว้ในบันทึกของเขาทั้งหลาย และได้กล่าวว่า เนื่องจากเขาทั้งหลายต้องการได้อุปกรณ์ (supply) ทางทหารเพื่อใช้ต่อต้านศัตรู เรื่องนี้จึงเป็นปัญหาทางการทหาร ซึ่งจะต้องตกลงกับเจ้าหน้าที่ทหาร

เรากล่าวถึงนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศไทยก่อนสงคราม ซึ่งกีดกันชาวต่างด้าว และถามว่าจะเป็นอย่างนั้นหรือไม่ในระยะหลังสงคราม คณะผู้แทนไทยกล่าวว่า นโยบายเศรษฐกิจของประเทศไทยหลังสงครามจะต้องมีพื้นฐานอยู่ในแนวความคิดของการไม่แบ่งแยก (non-discrimination) บรรดาชาวต่างชาติทั้งหลายจะได้รับไม่แต่เพียงการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์เท่านั้น แต่จะได้รับการปฏิบัติต่อระดับชาติ

คณะผู้แทนไทยได้กล่าวว่า เขาได้ไปเยี่ยมคารวะ เซอร์ ยอร์ช แชนซอมแล้ว แต่ยินดีที่จะปล่อยเป็นเรื่องทางเราที่จะเจรจากับเซอร์ ยอร์ชในเรื่องของคณะกรรมการและการสนทนาของเรา

หลังจากได้พิจารณาข้อโต้แย้งซึ่งคณะผู้แทนไทยเสนอมาอย่างละเอียด สันนิษฐานความคิดการจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นแล้ว เรารู้สึกมั่นใจว่า ขณะนี้จะเป็นการดีที่จะเห็นด้วยกับการจัดตั้งคณะกรรมการเป็นขั้นแรก ทั้งนี้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงการพิจารณาขั้นต่อไปในการจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่น

บันทึกของ The Director of the Office of Far Eastern Affairs

(มร. บัลแลนโทน์)

ถึงปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

(มร. กู)

และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

(มร. ดันน์)

(วอชิงตัน) ๒๘ กุมภาพันธ์ ๑๙๕๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย : บันทึก ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๑๙๕๕ จากผู้อำนวยการหน่วย
ไอ.เอส.เอส. สำหรับรัฐมนตรีต่างประเทศ^{๕๐} ประกอบด้วยคำ
บรรยายถึงการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จของหน่วย ไอ.เอส.เอส.
อย่างน่าสนใจ และพัฒนาการอื่นๆ ในประเทศไทย อันจะมีคุณค่า
โดยตรงต่อการปรึกษาหารือ ซึ่งขณะนี้ทางเรากำลังกระทำอยู่กับ
คณะผู้แทนไทย

โดยทั่วๆ ไป บันทึกของหน่วย ไอ.เอส.เอส. ตรงในประเด็นสำคัญกับ
รายงานซึ่งคณะผู้แทนไทยเสนอไว้กับทางเรา อย่างไรก็ตามบันทึกของหน่วย ไอ.
เอส.เอส. แตกต่างออกไปในสองประการคือ (๑) คณะผู้แทนไทยได้ตั้งข้อสงสัยว่า
ผู้สำเร็จฯ จะพอใจกับสิ่งที่ด้อยไปกว่าการจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นชั่วคราวหรือไม่ ใน
ขณะที่หน่วย ไอ.เอส.เอส. ได้รายงานมาว่า ผู้สำเร็จฯ ปรารถนาที่จะได้เห็นการ
จัดตั้งรัฐบาลชั่วคราว หรือคณะกรรมการบริหาร (an executive committee) อย่าง
หนึ่งอย่างใดก็ได้ (๒) คณะผู้แทนไทยกล่าวว่า ผู้สำเร็จฯ ปรารถนาจะให้รัฐบาล
ชั่วคราวดังกล่าว ประกาศสงครามกับมหาอำนาจฝ่ายอักษะทันที ในขณะที่หน่วย

^{๕๐} ไม่ได้พิมพ์

ไอ.เอส.เอส. รายงานมาว่า ผู้สำเร็จฯ เสนอว่าการประกาศสงครามจะมีขึ้นเมื่อรัฐบาลชั่วคราวเช่นว่าได้จัดตั้งขึ้นแล้วบนผืนดินไทย

เรารู้สึกว่าการทั้งสองประการตามที่หน่วย ไอ.เอส.เอส. ได้รายงานมาเกี่ยวกับท่าทีของผู้สำเร็จฯ ดูจะสมเหตุสมผลตรงกับหลักความจริงของปัญหาเหล่านั้นมากกว่า

ในบันทึกของหน่วย ไอ.เอส.เอส. ได้ระบุว่า ควรส่งข่าวให้กำลังใจไปยังผู้สำเร็จฯ และผู้ร่วมงานของเขา นับว่าเป็นคำแนะที่ดียิ่งในแง่ของการร่วมมือที่คนไทยในประเทศไทยได้ให้แก่เจ้าหน้าที่ ไอ.เอส.เอส. การปรึกษาหารือที่เราได้กระทำกับผู้แทนไทยในปัจจุบันนี้ และกำลังของขบวนการต่อต้านฝ่ายไทยที่กำลังแข็งแกร่งขึ้นเรื่อยๆ ในเมืองไทย

ขอแนะนำว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศควรส่งข่าวให้กำลังใจไปยังผู้สำเร็จฯ โดยทางวิทยุ และด้วยวาจาในตอนหลัง โดยผ่านทางหน่วย ไอ.เอส.เอส. ตามแนวข้อความข้างล่างนี้

“ความพยายามของท่านและผู้ร่วมงานของท่านในการที่จะปลดปล่อยประเทศชาติของท่านจากผู้รุกราน เป็นที่ทราบและรู้สึกซาบซึ้งกันดี และเชื่อแน่ว่าจะไม่ล้มเหลว ข้าพเจ้าปรารถนาให้ท่านประสบความสำเร็จในความพยายามในทุกวิถีทาง เพื่อที่จะบรรลุที่จะถึงจุดหมายปลายทาง และขอแสดงความนับถือเป็นส่วนตัวอย่างจริงใจมาของท่าน”

โจเซฟ ดับเบิลยู บัดแลนไทน

๘๙๒.๐๑/๓-๗๔๕

กระทรวงการต่างประเทศถึงสถานทูตอังกฤษ^{๙๓} บันทึกช่วยความทรงจำ

(วอชิงตัน) ๑๕ มีนาคม ๑๙๕๕

อ้างถึงบันทึกช่วยความทรงจำของสถานทูตอังกฤษ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๑๙๕๕^{๙๓} เกี่ยวกับการสนทนาในวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ระหว่าง The Political Adviser to the South East Asia Command และคณะผู้แทนไทยในซีลอน เป็นที่สังเกตได้ว่า กระทรวงการต่างประเทศได้สังเกตเห็นความคลาดเคลื่อนในคำกล่าวของคณะทูตไทยในซีลอน และคำกล่าวของคณะทูตในกรุงวอชิงตัน ซึ่งให้ไว้กับกระทรวงการต่างประเทศ ทั้งนี้ตามรายงานของสถานทูตอังกฤษในกรุงวอชิงตัน

โดยนัยแห่งบันทึกช่วยความทรงจำของสถานทูตฉบับนี้ ได้มีการพิจารณา ทบทวนรายงานการสนทนาซึ่งเจ้าหน้าที่ของกระทรวงได้ทำกับผู้แทนไทยอย่าง รอบคอบและอาจสรุปอย่างสั้นๆ ได้ว่า ตามคำกล่าวของผู้แทนไทย ผู้สำเร็จ ไทยปรารถนาที่จะประกาศสงครามกับญี่ปุ่นและประเทศอักษะอื่นๆ (คนไทยกล่าวว่าการประกาศสงครามของชาติของเขากับบริเตนใหญ่และสหรัฐ ไม่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่ได้เป็นตัวแทนความรู้สึกของคนไทยอย่างแท้จริง) ผู้สำเร็จ ไทยปรารถนาที่จะปฏิเสธสัญญาและข้อตกลงทั้งหมดที่ได้ทำไว้โดยอดีตนายกพิบูลฯ^{๙๔}

^{๙๓} ส่งให้เลขานุการโทของสถานทูตอังกฤษ (มร. เอเวอร์ซัน) โดย มร. บัลแลนไธน์ ในวันที่ ๑๖ มีนาคม บทยอของบันทึกช่วยความทรงจำนี้ถูกส่งไปให้อุปทูตในประเทศจีนตามโทรเลขของกระทรวง ๔๕๓ ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๐.๐๐ น. เพื่อส่งต่อไปยังกระทรวงการต่างประเทศจีน (๘๙๒.๐๑/๓-๑๓๕๕) ในโทรเลข ๑๗๑ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๙.๐๐ น. อุปทูตได้รายงานว่าได้ปฏิบัติสิ่งนี้เรียบร้อยแล้ว ก่อนหน้านี้ (๘๙๒.๐๑/๓-๒๑๕๕)

^{๙๓} ไม่ได้พิมพ์

^{๙๔} จอมพล หลวงพิบูลสงคราม ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๑๙๕๔

นับตั้งแต่ ๘ ธันวาคม ๑๙๔๑ (เกี่ยวกับเรื่องนี้ คนไทยสัญญาที่จะคืนดินแดนที่ได้มา โดยความช่วยเหลือของญี่ปุ่นแก่พม่าและมลายูโดยปราศจากเงื่อนไข แต่ได้ ขอร้องว่า ในระยะหลังสงครามควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการไกล่เกลี่ย อังกฤษ-อเมริกา (British-American Arbitration Committee) เพื่อพิจารณาข้ออ้างสิทธิของคนไทยในดินแดนอินโดจีน) ผู้สำเร็จฯ ประารถนาที่จะให้คนไทยมั่นใจในความตั้งใจดีของฝ่ายสัมพันธมิตร เพื่อจะรวมคนไทยเข้าด้วยกันอย่างแข็งแกร่ง สนับสนุนความพยายามทางการทหารฝ่ายสัมพันธมิตรในไทยต่อต้านญี่ปุ่น และในประการสุดท้าย เพื่อจัดตั้งรัฐบาลไทยอิสระชั่วคราวในต่างประเทศ ซึ่งจะสนองความต้องการปัจจุบันเป็นการชั่วคราวที่จะมีผู้นำประเทศอย่างแท้จริงภายในเมืองไทย และซึ่งจะสลายตัวไปทันทีที่ผู้สำเร็จฯ ในเมืองไทยอยู่ในฐานะ (เชื่อว่าจะจะเป็นระยะเวลาตอนที่ฝ่ายสัมพันธมิตรเข้าประเทศไทยพร้อมด้วยกำลังทหาร) ที่จะตั้งรัฐบาลใหม่ชั่วคราวขึ้นในแผ่นดินไทย ช่วงเวลาเดียวกันนี้ได้มีการแนะนำไว้ในบันทึกช่วยความทรงจำของสถานทูตอังกฤษในหน้า ๒ ประโยคสุดท้าย^{๔๔}

โดยอาศัยข้อความในบันทึกช่วยความทรงจำของอังกฤษเป็นพื้นฐาน กระทรวงถือว่ามีสาระแตกต่างในข้อเสนอซึ่งที่ปรึกษาทางการเมืองของ HBM^{๔๕} เสนอขึ้น ณ เมืองแคนดี และข้อเสนอซึ่งคณะผู้แทนไทยในกรุงวอชิงตันเสนอต่อเจ้าหน้าที่ของกระทรวงมากไปกว่าที่อาจจะเกิดขึ้นจากการแสดงด้วยวาจาที่ผิดแผกแตกต่างกันไปของคำสั่งอันเดียวกัน

กระทรวงได้สังเกตคำกล่าวของที่ปรึกษาทางการเมืองซึ่งได้กล่าวว่าเขา “ลงความเห็นว่าการปรารถนาที่จะร่วมกับเราเป็นการจริงใจอย่างปราศจากข้อสงสัย” กระทรวงก็ลงความเห็นสรุปเช่นเดียวกัน และรู้สึกประทับใจไม่ใช่แต่เพียงความปรารถนาซึ่งแสดงออกโดยผู้สำเร็จฯ และสมาชิกขบวนการต่อต้านไทย (Thai

^{๔๔} ของ section 2

^{๔๕} พระเจ้ากรุงอังกฤษ

Resistance Movement) ที่จะร่วมแรงร่วมใจ แต่ในมาตรการจริงจังที่ได้ตั้งขึ้นและ ความตั้งใจที่จะต่อต้านญี่ปุ่น ในการที่จะเร่งให้เกิดขบวนการซึ่งน่าจะมีคุณค่าแก่ ฝ่ายสัมพันธมิตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการวางแผนขับไล่กองทัพญี่ปุ่นออกจากประเทศไทย ก็เชื่อได้ว่ารัฐบาลอังกฤษ จีน และอเมริกา คงจะเห็นพ้องใน ชั้นแรกที่จะมองเห็นด้วยกับการจัดตั้งคณะกรรมการปลดแอกไทยอิสระ (A Free Thai Liberation Committee) ขึ้น ขณะนี้ในต่างประเทศเห็นว่าเป็นสัญลักษณ์ที่ ยอมรับกันของขบวนการต่อต้านไทยอิสระ จอมพลเจียงไคเช็คได้แสดงความ เต็มใจต่อเอกอัครราชทูตอเมริกันในจุงกิงที่จะสนับสนุนคณะกรรมการนี้ ซึ่งจะมี กรวงอชิงตันเป็นที่ตั้ง คณะกรรมการดังกล่าวอาจจะรวมทั้งผู้แทนของผู้สำเร็จฯ ซึ่ง จะปฏิบัติการอยู่ ณ ลอนดอน จุงกิง และวอชิงตัน อันเป็นเมืองหลวงของประเทศ ที่สำคัญของ ๓ ประเทศสหประชาชาติที่ให้ความสนใจ กระทรวงมั่นใจว่า การ จัดตั้งคณะกรรมการดังกล่าวด้วยการสนับสนุนของรัฐบาล ๓ ประเทศที่ได้กล่าว มาแล้ว จะมีคุณค่าอย่างแน่นอนในการเผชิญศึกในตะวันออกไกล และในการ สนับสนุนอุดมการณ์ของสหประชาชาติ

๗๔๐.๐๐๑๑ PW/5-1545 : โทรเลข

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

(มร. เบิร์น)

ถึงเอกอัครราชทูตในสหราชอาณาจักร

(มร. ไวแนนท์)

(วอชิงตัน) ๑๕ สิงหาคม ๑๙๕๕ ๑๕.๐๐ น.

๖๙๒๒ สถานทูตอังกฤษได้รายงานทางเรา^๖ ว่า

(ก) กระทรวงการต่างประเทศอังกฤษได้ให้อำนาจแมนท์แบทเตน^๗ เป็นการส่วนตัวที่จะแนะนำรัฐให้ทำการประกาศโดยเร็วที่สุดภายหลังการจําานขึ้นสุดท้ายของญี่ปุ่นว่า การประกาศสงครามของไทยกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา และมาตรการทั้งหมดที่เกิดเนื่องมาจากสิ่งนี้อันมีผลให้เกิดการเสียหายแก่ฝ่ายสัมพันธมิตร เป็นโมฆะ และประกาศเลิกลัมการเป็นพันธมิตรและข้อตกลงทั้งหมดที่ได้ทำไว้กับญี่ปุ่น ยอมให้ประเทศไทยและกองทัพทั้งหมดปฏิบัติการอยู่กับฝ่ายสัมพันธมิตร และให้ประกาศว่า เขา (รัฐ) พร้อมจะส่งผู้แทนไปแคนดีตันที่เพื่อติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตร อังกฤษได้แนะนำว่าการประกาศอาจจะตกลงด้วยว่า รัฐได้แจ้งแก่รัฐบาลอังกฤษและอเมริกาตั้งแต่เริ่มแรกๆ แล้วว่า ขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นปรารถนา

^๖ ในวันที่ ๑๕ สิงหาคม

^๗ ในโทรเลข ๗๐๗๒ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๑๓.๐๐ น. ไปลอนดอน กระทรวงได้กล่าวว่า “เนื่องจากการผิดพลาดในการถอดคำ เมานท์แบทเตนได้ถูกอ้างถึงอย่างไม่ถูกต้องในวรรค (a) ของ Deptel 6922, ๑๕ สิงหาคม คำสั่งได้ถูกส่งไปยังเจ้าหน้าที่อังกฤษ ซึ่งเข้าใจกันว่าติดต่อกับรัฐ เพื่อให้เสนอคำแนะนำที่ได้ outlined ไว้เป็นคำแนะนำส่วนตัวให้แก่รัฐ มีข้อผิดพลาดบางประการเกิดขึ้นในประโยคสุดท้าย Deptel 6932 ๑๖ สิงหาคม ได้มีการแจ้งให้ทูตไทยทราบถึงข้อผิดพลาด การอ้างถึงแมนท์แบทเตนในวรรค (b) ของ Deptel 6922 ถูกต้องแล้ว (740-0011-PW/8-2145) สำหรับโทรเลข ๖๙๒๒ ดู infra

จะดำเนินการอย่างเปิดเผยต่อฝ่ายญี่ปุ่น แต่ได้ตั้งเงื่อนไขการกระทำดังกล่าวเนื่องมาจากคำขอร้องอย่างรีบด่วนของสัมพันธมิตรเพื่อเหตุผลของปฏิบัติการสงคราม

(ข) กระทรวงการต่างประเทศควรจะแจ้งความเห็นที่แน่นอนด้วยว่า ถ้ารัฐได้ปฏิบัติการตามความคิดริเริ่มที่ได้แนะนำไว้และจากการที่ขบวนการเสรีไทยได้ปฏิบัติงานสนับสนุนเป็นอย่างดี และฝ่ายสัมพันธมิตรได้ขอรับรองไว้เมื่อเดือนพฤษภาคมที่แล้ว อังกฤษก็ยอมผ่อนปรนเลิกการเร่งเร้าให้ (ไทย) ดำเนินการยอมแพ้โดยปราศจากเงื่อนไขแยกออกเป็นเรื่องต่างหาก ซึ่งภายใต้สถานการณ์ที่เป็นอยู่จะถือได้ว่าเป็นเรื่องปกติ และอังกฤษจะวางนโยบายให้กลมกลืนกับความพร้อมของคนไทยที่จะขอใช้สำหรับในอดีตและการให้ความร่วมมือในอนาคต

(ค) ถ้ารัฐทำตามคำแนะนำและส่งผู้แทนไปแคนดี อังกฤษก็เสนอว่าจะติดต่อกับกระทรวงก่อนการเริ่มต้นการเจรจาเกี่ยวกับข้อความตกลงซึ่งคนทั้งหลายพร้อมที่จะเลิกสถานะสงคราม

เบิร์น

๘๙๒ ๐๑/๘-๑๖๔๕ : โทรเลข

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

(มร. เบิร์น)

ถึงเอกอัครราชทูตในสหราชอาณาจักร

(มร. ไวแนนท์)

(วอชิงตัน) ๑๖ สิงหาคม ๑๙๔๕ ๑๓.๐๐ น.

๖๙๓๒ กระทรวงได้รับรายงานจากผู้รู้ผ่านรายงานข่าว โอ.เอส.เอส.^๕ ว่า เขาได้ให้อำนาจทูตไทยในวอชิงตันที่จะเริ่มการเจรจาอย่างเป็นทางการกับบริเตนใหญ่โดยผ่านทางสถานทูตอังกฤษในวอชิงตัน และให้ (ทูตไทย) เดินทางกลับกรุงเทพฯ หลังจากนั้นเพื่อเป็นนายกรัฐมนตรีเป็นการชั่วคราว ทูตไทยได้แจ้งให้สถานทูตอังกฤษทราบถึงสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้ว และสถานทูตอังกฤษได้ส่งโทรเลขไปถึง Fon Off เพื่อรับคำสั่ง เขา (ทูตไทย) ยังได้แจ้งให้สถานทูตทราบว่า ได้ส่งข่าวไปยังผู้รู้ว่าเขาจะยอมรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีชั่วคราวเพื่อประโยชน์ของชาติไทย แต่ได้แสดงความหวังว่า เขาจะได้รับการปลดเปลื้องจากตำแหน่งอย่างรวดเร็วเมื่อช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อได้สิ้นสุดลงแล้ว ทูตไทยได้รับการอธิบายให้เข้าใจถึงประเด็นของคำแนะนำ (Deptel 6922, ๑๕ สิงหาคม ๑๙๔๕) ซึ่งแมนท์แบทเดน^๖ ได้รับอำนาจให้ส่งต่อให้ผู้รู้

เบิร์น

^๕ ๑๕ สิงหาคม ไม่ได้พิมพ์

^๖ ดูพุดไนต์ ๗ หน้า ๑๒๗๘

๗๕๐.๐๐๑๑๙ PW/8-1845

บันทึกของ The Director of the Office of Far Eastern Affairs

(มร. บัลแลนโท)

ถึงรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

(มร. ดันน์)^{๑๔}

(วอชิงตัน) ๑๘ สิงหาคม ๑๙๕๕

อังกฤษได้แนะนำผู้สำเร็จ ไทยว่า เขาควรจะประกาศว่าการประกาศสงครามเป็นโมฆะ ปฏิเสธสัญญาทั้งหมดที่ทำไว้กับญี่ปุ่น ยกเลิกกฎหมายทั้งหมดที่เป็น การเสียหายแก่ฝ่ายสัมพันธมิตร ให้ประเทศของเขาและกองทัพทุกเหล่าอยู่กับ ฝ่ายสัมพันธมิตร ประกาศยินยอมขอใช้ความเสียหายที่ประเทศไทยก่อให้เกิดกับ ฝ่ายสัมพันธมิตร และส่งผู้แทนไปแคนดีเพื่อติดต่อกับสัมพันธมิตร

ประเทศไทยได้ดำเนินการในสาระทั้งหมดนี้ นอกจากการส่งผู้แทนไปยัง แคนดี ผู้สำเร็จ ได้ให้อำนาจทูตไทยในกรุงวอชิงตันที่จะเจรจากับฝ่ายสัมพันธมิตร อย่างไรก็ดี เป็นที่กระจ่างชัดว่า ผู้สำเร็จ จะต้องส่งผู้แทนคนหนึ่งไปแคนดีเพื่อ เจรจาในเรื่องการทหาร และจัดการเกี่ยวกับเรื่องนี้

มร. บิชอป ได้แจ้งกระทรวงว่า ได้เกิดความสับสนขึ้นเพราะคำแนะนำซึ่งส่ง ไปให้รู้ตแสดงนัยว่า ผู้แทนของผู้สำเร็จ ควรจะปรึกษานาหรือระยะยาวทางการ เมือง ณ แคนดีด้วย มร. บิชอปได้ชี้ว่า บรรยากาศ ณ แคนดีจะเป็นอุปสรรคต่อคน ไทย และที่สำคัญกว่านี้ก็คือ แคนดีเป็นที่ทำการใหญ่ของกองบัญชาการสัมพันธมิตร จะเป็นการลำบากใจผู้แทนของกองบัญชาการนั้นๆที่จะเจรจानโยบายการเมืองระยะ

^{๑๔} มร. ดันน์ ได้ลงเครื่องหมายไว้ในวันที่ ๑๘ สิงหาคม "ข้าพเจ้าเห็นด้วย"

ยาวกับชาวไทย แม้ว่าจะเป็นการเหมาะสมทุกประการที่จะหาหรือปัญหาทางการทหารทั้งหมดและปัญหาเฉพาะหน้า

ถ้าท่านเห็นชอบด้วย ก็ขอแนะนำว่า ให้เจ้าหน้าที่ผู้หนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการสนทนากับเจ้าหน้าที่ของสถานทูตอังกฤษ แนะนำด้วยวาจาว่า ปัญหาทางการทหารเฉพาะหน้า และสัมพันธ์เฉพาะเรื่องกับรัฐบาลไทยจะต้องได้รับการพิจารณาโดย The South East Asia Command และจะเป็นการไม่เหมาะสมสำหรับทางเรา หากกองบัญชาการนี้จะทำการหาหรือทางการเมืองระยะยาว (เช่นการสิ้นสุดของสภาวะสงคราม) ระหว่างรัฐบาลอังกฤษและประเทศไทย หรือการหาหรือใดๆ ที่จะให้สิ้นกันแก่ความเห็น ซึ่งกองบัญชาการดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวเนื่องอยู่ด้วย และขอให้แนะนำด้วยว่า เราได้รับทราบจากผู้สำเร็จฯ รู้สึกสับสนในจุดนี้ด้วย เหตุที่เขา (ผู้สำเร็จฯ) ได้ให้อำนาจทูตไทยในกรุงวอชิงตันไปแล้ว ในการที่จะเริ่มต้นการเจรจาเป็นทางการกับรัฐบาลประเทศสัมพันธมิตร และจะเป็นการได้ประโยชน์หากรัฐบาลอังกฤษจะแนะนำผู้สำเร็จฯ ว่า เขาควรจะส่งผู้แทนคนหนึ่งไปแคนดีตันที่เพื่อปรึกษาปัญหาทางการทหาร และจัดการเฉพาะเรื่องกับผู้บัญชาการทหารสูงสุดของสัมพันธมิตร และขอให้แจ้งด้วยว่า ผู้สำเร็จฯ จะได้ทราบรายงานผ่านทางทูตไทยในกรุงวอชิงตันว่า รัฐบาลอังกฤษต้องการวิธีการอะไรบ้างเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการปรึกษาปัญหาทางการเมืองที่ไกลไปกว่านี้

ในขณะเดียวกัน ขอแนะนำว่า เจ้าหน้าที่ของกระทรวงฯ ควรแสดงความซาบซึ้งของรัฐบาลนี้ต่อเจ้าหน้าที่สถานทูตอังกฤษที่ได้ให้คำมั่นว่าก่อนการเจรจาจะเริ่มขึ้น อังกฤษจะส่งข่าวให้กระทรวงทราบเกี่ยวกับเทอม (ความตกลง) ซึ่งฝ่ายอังกฤษจัดเตรียมพร้อมไว้เพื่อการสิ้นสุดสภาวะสงครามกับประเทศไทย

โจเซฟ ดับเบิลยู บัลแลนไธน์

๘๙๒.๐๑/๔-๒๕๕

สถานทูตอังกฤษถึงกระทรวงการต่างประเทศ^{๒๕}

(วอชิงตัน) ๕ เมษายน ๑๙๕๕

โน้ตสำหรับการติดต่อด้วยวาจากับ มร. บัลแลนไธน์ : ก่อนที่จะสามารถตอบโน้ตของกระทรวงการต่างประเทศ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๑๙๕๕ เป็นทางการได้ จะต้องปรึกษารัฐบาลประเทศในเครือจักรภพเสียก่อน และจะต้องได้รับการอนุมัติของคณะรัฐมนตรีเป็นประการสุดท้าย สิ่งนี้อาจกินเวลาระยะหนึ่ง ในขณะที่เดียวกัน กระทรวงการต่างประเทศ (อังกฤษ) มีปฏิกริยาขั้นต้นดังต่อไปนี้

๑. เป็นที่กระจ่างชัดว่า วัตถุประสงค์ที่แน่แท้ของรัฐบาลสหรัฐและของรัฐบาลอังกฤษจะเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามหวังว่ากระทรวงการต่างประเทศจะเข้าใจฐานะของเราในระหว่างช่วงเวลาที่ผ่านมา และตระหนักว่า ปัญหาของประเทศสยามเป็นปัญหาซึ่งเกี่ยวข้องกับเราโดยตรงมากกว่าและใกล้ชิดกว่าสหรัฐอเมริกาไทยอยู่ติดกับพม่าและมลายู และได้ทำสงครามกับเราทั้งๆ ที่มีสนธิสัญญาไม่รุกรานกัน และได้ยอมรับดินแดนของอังกฤษโดยอาศัยมือของญี่ปุ่น ทั้งนี้ นอกเหนือไปจากการทำให้เราเสียหาย ดังนั้นเราจึงต้องพิจารณาการเข้าไปติดต่อของเราอย่างระมัดระวัง ขณะนี้เรายังกล่าวไม่ได้ว่าการตกลงกับญี่ปุ่น (สยาม) จะออกมาในรูปใด แต่แน่นอนว่าสภาวะต่างๆ ที่สยามก่อขึ้นต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง (radically altered) เสียก่อน ก่อนที่จะมีการฟื้นฟูสัมพันธอันมิตรเก่าแก่ของเราดังเดิมอีก เราหวังว่ารัฐบาลสหรัฐจะไม่เข้าใจผิดในการสงวนที่ทำนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องไม่เข้าใจว่า เราไม่รับฟังข้อเสนอเมื่อเร็วๆ นี้ ของผู้สำเร็จ

^{๒๕} ส่งให้ มร. บัลแลนไธน์ ด้วยมือ โดย เซอร์ ยอร์ช แชนซอม เอกอัครราชทูตอังกฤษ บันทึกลงวันที่ ๕ เมษายน คลุมถึงการสนทนาที่ตามมา ไม่ได้พิมพ์ สำหรับวิจารณ์โดยทูตอังกฤษ ดูบันทึกลงวันที่ ๙ เมษายน โดย มร. บัลแลนไธน์, infra

อย่างจริงจัง ในทางตรงกันข้ามเรากำลังดำเนินการตามข้อสันนิษฐานที่ว่า ความปรารถนาของรัฐที่จะร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นการจริงใจอย่างไม่ต้องสงสัย

๒. อย่างไรก็ตาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศยังคงรู้สึกว่ามีสาระแตกต่างกันบางประการในการทบทวนของคนไทยในวอชิงตันและที่โอมาร์ (Omar) ได้กล่าวไว้ ณ แคนดี ที่เห็นได้ก็คือข้อเสนอของคณะทูตซึ่งเดินทางไปวอชิงตันเพื่อการจัดตั้ง “รัฐบาลไทยอิสระชั่วคราว” หรืออย่างน้อยที่สุด “คณะกรรมการไทยอิสระ” เพื่อเป็นสัญลักษณ์ที่ยอมรับของขบวนการต่อต้าน (ญี่ปุ่น) นั้น รัฐมิได้เสนอหรือแนะนำไว้ในข้อเสนอของเขา

ข้อเสนอเหล่านี้ยังเป็นที่สงสัยว่าจะมีความเหมาะสมและถูกต้องทางปฏิบัติหรือไม่ในขณะนี้

โดยทั่วไป ประสบการณ์ของเราในด้าน “ขบวนการอิสระ” ไม่ได้สนับสนุนเราให้คาดหวังว่าจะได้ผลประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีเช่นของสยาม ซึ่งมีบุคคลที่มีอิทธิพลเพียงสองสามคนอยู่นอกประเทศ เพื่อจัดตั้งนิวเคลียสของขบวนการอิสระ บางทีอาจมีความยากลำบากเพิ่มขึ้น โดยที่การจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวหรือคณะกรรมการปลดปล่อย (Liberation committee) นอกประเทศสยามอาจจะไปเพิ่มความยากลำบากของขบวนการต่อต้านในประเทศ และก่อให้เกิดปฏิกิริยาที่รุนแรงของญี่ปุ่น

นอกจากนี้ โดยที่ได้มีการติดต่อโดยตรงกับ “รัฐ” แล้ว จึงเป็นการดีและถูกต้องกว่าในทางปฏิบัติ ที่จะยังคงติดต่อกับเขา (รัฐ) ผ่านทางลับ (secret channels) ที่มีอยู่ ดีกว่าที่จะไปติดต่อผ่านตัวกลางเหล่านี้

๓. ด้วยเหตุนี้ เนื่องจากเราได้ให้ข้อสรุปแก่รัฐแล้วถึงการดำเนินงานขั้นต่างๆ ที่เราคาดหวังจะให้ประเทศสยามปฏิบัติเพื่อจะได้ฟื้นฟูสัมพันธภาพเก่าแก่กันใหม่อีก รัฐมนตรีต่างประเทศจึงขอแนะนำว่า วิธีการที่ให้ความหวังที่สุดที่จะ

กระตุ้นการร่วมมือของสยามกับฝ่ายสัมพันธมิตรก็คือพัฒนาการติดต่อโดยตรงนี้ จนกระทั่งถึงวาระสุกงอมพอสำหรับการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวในส่วหนึ่งของ ดินแดนสยามที่ได้รับการปลดปล่อยซึ่งรัฐจะพิจารณาตัดสินเอง

๘๙๒.๐๑/๔-๙๔๕

บันทึกการสนทนา โดย

The Director of the Office of Far Eastern Affairs

(มร. บัลแลนไทม์)

(วอชิงตัน) ๙ เมษายน ๑๙๔๕

ผู้ร่วมสนทนา ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช อัครราชทูตไทย
 มร. สุนีย์ เทพรักษา
 มร. บัลแลนไทม์ FE
 มร. แลนตัน

ทูตไทยและ มร. สุนีย์ เทพรักษาได้รับคำเชิญให้มาพบเนื่องจาก มร. เทพรักษา จะออกเดินทางจากวอชิงตันไปกรุงเทพฯ และเขาอาจปรารถนาที่จะได้คำแนะนำของเราในเรื่องซึ่งเขาอาจพูดให้ได้ประโยชน์และเหมาะสมกับผู้สำเร็จฯ ไทย เกี่ยวกับการสนทนาของเรากับอังกฤษในเรื่องของประเทศไทย หรือเกี่ยวกับสถานการณ์แง่อื่นๆ

เราได้ให้ มร. เทพรักษาและทูตไทยอ่านสำเนาฉบับหนึ่งของต้นฉบับของโน้ตของเราข้างล่างนี้ วิจาร์ณโน้ตที่ เซอร์ ยอร์ช แซนซอมได้วิจาร์ณโน้ต ลงวันที่ ๑๖ (๑๕) มีนาคม ของเรา ซึ่งเราได้แนะนำถึงความปรารถนาที่จะสนับสนุนความคิดของการจัดตั้งคณะกรรมการปลดแอกชาติไทยในต่างประเทศ (Free Thai Liberation) โน้ตนั้นมีข้อความดังต่อไปนี้

๑. อังกฤษถือว่าวัตถุประสงค์ขั้นสุดท้ายของรัฐบาลสหรัฐและรัฐบาลอังกฤษส่วนใหญ่เหมือนกัน

๒. อังกฤษกำลังดำเนินการตามข้อสันนิษฐานที่ว่า ความปรารถนาของรัฐที่จะร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นการจริงใจอย่างปราศจากข้อสงสัย

๓. อังกฤษรู้สึกว่าเป็นการดีกว่าที่จะพัฒนาการติดต่อโดยตรงกับผู้สำเร็จ จนกระทั่งถึงเวลาถูกต้องสำหรับการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวในสวนหนึ่งของดินแดนไทยที่ได้รับการปลดปล่อยตามที่อยู่สำเร็จ ไตร่ตรองไว้

มร. เทพรักษาได้จดโน้ตไว้และคืนต้นฉบับ เราได้บอกเขาว่าที่ได้กล่าวมาแล้วเป็นความหมายอย่างแท้จริง แต่ไม่จำเป็นต้องแทนคำพูดที่แท้จริงที่ เซอร์ ยอร์ช ได้กล่าวไว้ และได้กล่าวว่าเราได้รับอนุญาตจากเซอร์ ยอร์ช ให้ถ่ายทอดสิ่งที่เขาได้กล่าวไว้แก่คนไทย เราได้กล่าวว่า ในการถ่ายทอดสิ่งนี้เราไม่สามารถจะรับผิดชอบใดๆ เกี่ยวกับความผูกพัน (Commitments) ของอังกฤษได้

หลังจากได้ตั้งปัญหาจำนวนหนึ่งใน ๓ ประเด็นข้างต้นแล้ว ทูตไทยได้กล่าวว่า เขาถือว่า ๒ ประเด็นแรกจะเป็นสิ่งที่ให้กำลังใจแก่ผู้สำเร็จ และ มร. เทพรักษาควรจะรู้สึกว่าการเดินทางของเขาสมควรอย่างยิ่ง (ไม่เสียเที่ยว) ทูตไทยยังได้แสดงความซาบซึ้งในความช่วยเหลือของกระทรวง

เราได้กล่าวว่า แม้ว่า มร. เทพรักษาจะได้จากไปแล้ว เราก็ยังหวังจะทำการสนทนาต่อไปอีกกับอังกฤษและกับฝ่ายไทย

๗๕๐.๐๐๑๑

บันทึกจัดเตรียมขึ้น ณ กระทรวงการต่างประเทศ

(วอชิงตัน) ๒๘ พฤษภาคม ๑๙๕๕

รายงานข่าวสำหรับรัฐมนตรีการต่างประเทศข้างล่างนี้ กระทรวงการต่างประเทศได้รับจากรู้ในวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๑๙๕๕

“ขบวนการต่อต้านฝ่ายไทยได้ยึดมั่นอยู่กับคำแนะนำของผู้แทนอเมริกันอยู่ตลอดเวลาในการที่จะไม่กระทำการก่อนเวลาในปฏิบัติการต่างๆ ประการเพื่อต่อต้านข้าศึก แต่ในระยะเวลาที่ข้าพเจ้าเชื่อว่า ความอยากสู้รบของญี่ปุ่นจะถูกทำให้ลดน้อยลงหากขบวนการต่อต้านจะไม่อยู่ในลักษณะปกปิดอีกต่อไป ญี่ปุ่นจะถูกบังคับให้ยอมแพ้ต่อสัมพันธมิตรอย่างปราศจากเงื่อนไขเร็วเข้าเพราะความกลัวของการสิ้นสุดของวงศ์ไพบูลย์

อย่างไรก็ดี เราได้รับคำแนะนำมาว่า ขบวนการต่อต้านควรพยายามยับยั้งความพยายามทุกทางของญี่ปุ่นในการที่จะได้รับความช่วยเหลือจากประเทศไทย เราได้ดำเนินการตามแนวนี้อย่างใกล้ชิดที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ท่านก็ตระหนักดีว่าญี่ปุ่นกำลังสงสัยมากขึ้นทุกขณะ เมื่อไม่นานมานี้รัฐบาลไทยไม่ยอมต่อการเรียกร้องของญี่ปุ่นสำหรับเครดิตเพิ่มเติมจำนวน ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท รัฐบาลชุดปัจจุบันนี้ได้แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบว่าจะไม่อยู่ในตำแหน่ง ถ้าญี่ปุ่นยังคงยืนกรานในเรื่องนี้ ในกรณีดังกล่าวนี้ก็จะต้องมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ และรัฐบาลใหม่นี้ก็จะต้องมีปฏิริยาต่อญี่ปุ่นโดยออกคำสั่งว่าหนี้สินและข้อตกลงทั้งหมดที่รัฐบาลพิบูลทำสัญญาไว้กับญี่ปุ่นเป็นโมฆะ ทั้งนี้ รวมทั้งสนธิสัญญาในการรวมรัฐ ๔ รัฐในมลายูและซามอสเตทไว้ในดินแดนของไทย และการประกาศสงครามกับอังกฤษและสหรัฐและพื้นฐานสัมพันธภาพระหว่างประเทศทั้งสองกับประเทศไทยจะต้อง (จำต้อง) มีขึ้นดังเช่นที่ได้เป็นมาแล้วก่อนเพิร์ล ฮาร์เบอร์ ก่อนที่จะดำเนิน

การต่อไปกับแผนการนี้ ข้าพเจ้าต้องการที่จะให้ท่านได้รับทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบัน ถึงแม้ว่าข้าพเจ้าจะแน่ใจว่า สหรัฐมีความปรารถนาดีเกี่ยวกับเอกสารของประเทศไทย และมีความรู้สึกอย่างลึกซึ้งในตัวคนไทย ข้าพเจ้าก็ยังเชื่อมั่นว่า ในวันที่เราเริ่มต้นปฏิบัติการของเรา ถ้าสหรัฐจะได้ประกาศนับถือเอกสารของประเทศไทย และกล่าวว่า สหรัฐถือว่าประเทศไทยเป็นสมาชิกของสหประชาชาติไม่ใช่ศัตรูก็จะเป็นการให้กำลังใจอย่างยิ่งใหญ่แก่ประชาชนชาวไทยซึ่งเตรียมพร้อมที่จะเสียสละ ข้าพเจ้าได้แนะนำผู้บัญชาการทหารสูงสุด SEAC ในเรื่องทั้งหมดนี้แล้ว”

คำตอบข้างล่างนี้ถูกส่งไปในวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๑๙๕๕^{๔๔}

“ขอขอบคุณอย่างสุดซึ้งในสารที่ท่านได้ส่งให้รัฐมนตรี เราเข้าใจความปรารถนาของท่าน ที่จะให้ประเทศไทยเข้าต่อต้านศัตรูอย่างแข็งขันที่สุดเท่าที่จะทำได้ อย่างไรก็ตาม เราเชื่อว่าท่านคงจะตระหนักว่าการต่อต้านทั้งหมดต่อศัตรูร่วมของเราจะต้องประสานกันกับแผนยุทธศาสตร์ทั้งหมดต่อญี่ปุ่น และจะไม่เป็นการดีหากประเทศไทยจะเริ่มต้นปฏิบัติการอย่างเปิดเผยก่อนเวลาอันไม่รวมกับแผนการของ SAC SEA และก่อนที่จะได้รับความมั่นใจโดยมีเหตุผลว่าจะประสบความสำเร็จ ฉะนั้น เราจึงหวังว่าท่านจะดำเนินความพยายามของท่านต่อไปเพื่อกีดกันปฏิบัติการอย่างเปิดเผยก่อนเวลาของขบวนการต่อต้านการกระทำใดๆ ที่จะทำให้ญี่ปุ่นยึดครองรัฐบาลไทย เราเชื่อมั่นว่าท่านจะให้เราและอังกฤษรับทราบอย่างเต็มที่หากพัฒนาการใดๆ จะบังเกิดขึ้นโดยที่ท่านได้ใช้ความพยายามกีดกันไว้อย่างมากแล้ว”

^{๔๔} ในบันทึกลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม บันทึกการสนทนากับทูตอังกฤษ (มร.แซนซอม) The Chief of the Division of Southeast Asian Affairs (มร. มอฟแฟต) ได้กล่าวว่า เขาได้ส่งสำเนาของสาร ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม และ ๒๘ พฤษภาคม ให้ทูต (อังกฤษ) “เพื่อให้ความมั่นใจในการประสานงานกันระหว่างปฏิบัติการของอังกฤษและอเมริกัน” (๘๙๒.๐๑/๕-๒๕๔๕)

“ความปรารถนาอย่างจริงใจของท่านและประชาชนชาวไทยในการที่จะปฏิเสศการประกาศสงครามและข้อตกลงต่างๆ ของพินูลเราเข้าใจและซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง แต่เรายังไม่กระจางว่าทำไมรัฐบาลชุดปัจจุบันจะต้องลาออกในขณะนี้ หรืออะไรเป็นสาเหตุบังคับให้รัฐบาลต่อมาจะต้องดำเนินการปฏิเสศเช่นนั้นเป็นการกระทำขั้นแรก ความจริงน่าจะเป็นว่าขบวนการต่อต้านจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อขบวนการนี้ไหล่ออกมาจากที่ซ่อนโดยประสานกันจูงใจระเบียง การติดต่อ กองทัพ อุปกรณ์ โดยที่ข้าศึกมิได้คาดหมายจับตัวนายทหาร เจ้าหน้าที่ของฝ่ายศัตรู ยึดเอกสารและกฤตญแจสำคัญต่างๆ หลังจากนั้น การปฏิเสศทางการเมืองและการจัดตัวเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรก็จะตามมาได้

เราให้ความสำคัญอย่างยิ่งใหญ่ต่อการมีรัฐบาลไทยที่มีสมรรถภาพถูกต้องตามรัฐธรรมนูญอยู่ในแผ่นดินไทยเพื่อร่วมทำงานกับฝ่ายสัมพันธมิตร เราหวังว่าจะได้มีการจัดเตรียมทุกประการที่เป็นไปได้เพื่อคาดหวังการยึดหรือการกระจัดกระจายบุคคลผู้นิยมชมชอบฝ่ายสัมพันธมิตรออกไปเพื่อว่ารัฐบาลเช่นว่าจะสามารถปฏิบัติการได้อย่างรวดเร็วในอาณาเขตที่ไม่มีญี่ปุ่น และสามารถนำปฏิบัติการทางการทหารของไทยประสานกับปฏิบัติการของทหารสัมพันธมิตร และสามารถที่จะจัดตั้งรัฐบาลพลเรือนที่มีสมรรถภาพเมื่อดินแดนได้รับการปลดปล่อย

สหรัฐไม่สามารถจะประกาศว่า ประเทศใดเป็นสมาชิกของสหประชาชาติได้แต่เพียงข้างเดียว แต่ก็ยินดีที่จะกล่าวอย่างเปิดเผยเมื่อถึงเวลาเหมาะสมถึงการนับถือความเป็นเอกราชของประเทศไทย และว่าสหรัฐไม่เคยถือว่าประเทศไทยเป็นศัตรูเลย เราคาดหวังวันเวลาที่จะมาถึงเมื่อประเทศเราทั้งสองจะสามารถประกาศอย่างเปิดเผยและเหมาะสมในกรณีร่วมกันต่อต้านข้าศึกของเรา”

กฎ

แทนรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ

๗๔๐.๐๐๑๑ P.W./๖-๘๔๕

บันทึกของ

The Acting Director of the Office of Far Eastern Affairs

(มร. ลีออคฮาร์ท)

ถึงปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

(มร. กู)

(วอชิงตัน) ๘ มิถุนายน ๑๙๔๕

สารส่งถึงท่านที่ได้แนบมาด้วยมาจาก “รัฐ” ในประเทศไทยเพิ่งได้รับสารนี้เป็นการตอบสารของท่านถึง “รัฐ” ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๑๙๔๕

สารทั้งหมดเป็นที่น่าพอใจ ควรสังเกตว่า “รัฐ” ได้ยืนยันความตั้งใจของเขาที่จะทำทุกสิ่งในอำนาจของเขาให้คล้อยจองกับความประสงค์ของฝ่ายสัมพันธมิตร และจะให้รัฐบาลนี้และรัฐบาลอังกฤษได้รับทราบพัฒนาการต่างๆ เขาอธิบายความจำเป็นในการเปลี่ยนรัฐบาลว่าเป็นขบวนการตามรัฐธรรมนูญ และการกระทำทางการเมืองซึ่งคิดขึ้น เพื่อช่วยการเปลี่ยนฐานะของรัฐบาลจากการให้ความร่วมมือกับญี่ปุ่นอันประจักษ์ชัด ไปเป็นการต่อต้านญี่ปุ่นอย่างเปิดเผย และว่าการเปลี่ยนแปลงเช่นว่าจะเกิดเป็นผลตามมาจากการแตกหักระหว่างญี่ปุ่นและคนไทย และจะต้องใช้มาตรการที่จำเป็นอย่างระมัดระวังเพื่อให้มั่นใจได้ว่าจะมีรัฐบาลที่สนับสนุนฝ่ายสัมพันธมิตรอยู่ในดินแดนไทยหากและเมื่อการปะทะกับญี่ปุ่นได้บังเกิดมีขึ้น

คงจำกันได้ว่า (อ้างถึงบันทึกของ FE ส่งถึงท่าน วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๑๙๔๕ เรื่องปฏิบัติการของอังกฤษต่อสารที่แล่วมาของ “รัฐ”) “รัฐ” ได้แจ้งให้อังกฤษทราบถึงความตั้งใจของรัฐบาลไทยที่จะให้ญี่ปุ่นยืมเงิน ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และฝ่ายไทยเชื่อว่าจำนวนเงินให้ยืมนี้ซึ่งเป็นจำนวน ๕๐% ของจำนวนเงินที่ญี่ปุ่นขอร้อง จะทำให้ญี่ปุ่นพอใจไปได้อย่างน้อยที่สุดในระยะหนึ่ง

ความหมายที่แน่นอนของประโยคก่อนประโยคสุดท้ายของสารไม่ชัดเจน อาจเนื่องมาจากคลื่นรบกวนและการละข้อความ อย่างไรก็ตาม โดยนัยแห่งสารของ “รู้ธ” ที่ส่งไปให้เมานท์แบทเตนและโดยการพิจารณาส่วนที่เหลืออยู่ของสารที่แนบมาด้วย ก็เชื่อว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องพยายามเข้าใจความหมายประโยคนี้

แฟรงค์ พี ลีอิคฮาร์ท

๘๙๒.๐๑/๖-๒๕๔๕

บันทึกการสนทนา : ผู้บันทึก

The Chief of the Division of Southeast Asian Affairs

(มร. มีอฟแพต)^{๘๘}

(วอชิงตัน) ๒๕ มิถุนายน ๑๙๔๕

ผู้ร่วมสนทนา มร. เจ แบลไฟร์^{๘๙} สถานทูตอังกฤษ

มร. บัลเลนไทน์ FE

มร. มีอฟแพต SEA

มร. แบลไฟร์ได้ขอนัดพบตามที่เราขอร้อง มร. บัลเลนไทน์ได้อธิบายว่า สหรัฐกระตือรือร้นที่จะให้รัฐบาลอังกฤษมีความเห็นแบบเดียวกันในเรื่องที่เกี่ยวกับ ประเทศไทย และกล่าวว่าเรารู้สึกซาบซึ้งในคำวิจารณ์เมื่อเร็วๆ นี้ของ มร. แบลไฟร์ ที่ให้ไว้แก่ มร. กู^{๙๐} ว่า เขาหวังว่ารัฐบาลทั้งสองจะได้ร่วมประสานงานกันอย่างใกล้ชิด เขากล่าวว่า เราได้พิจารณาความคิดเห็นของรัฐบาลทั้งสองแล้ว และได้ใส่ความเห็นนี้ไว้ในบันทึกช่วยความทรงจำ เป็นหัวข้อ ๖ หัวข้อ อันยังไม่เป็นที่เข้าใจกันอย่างถ่องแท้ เขาคิดว่าการวิเคราะห์นี้จะให้ประโยชน์ได้มาก และเนื่องจากเงื่อนไขต่างๆ เขาคงรู้สึกว่าการพิจารณาหัวข้อทั้งหมดนี้ตามสภาพโดยทั่วไป จะเป็นสิ่งที่รีบด่วน

(ต่อไปเป็นการปรึกษาหารือเกี่ยวกับเงินตราที่จะใช้ในประเทศไทย)

^{๘๘} ลงชื่อย่อ โดย The Director of the Office of Far Eastern Affairs

^{๘๙} อัครราชทูตอังกฤษ

^{๙๐} บันทึกการสนทนา ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม โดยผู้ทำการแทนรัฐมนตรีต่างประเทศ ไม่ได้พิมพ์

๘๙๒.๐๑/๖-๒๕๖๕

กระทรวงการต่างประเทศถึงสถานทูตอังกฤษ บันทึกช่วยความทรงจำ

(วอชิงตัน) ๒๕ มิถุนายน ๑๙๔๕

รัฐบาลสหรัฐเชื่อว่านโยบายพื้นฐานและวัตถุประสงค์ของรัฐบาลอังกฤษและสหรัฐเกี่ยวกับประเทศไทยมีสาระสำคัญตรงกัน ทั้งสองรัฐบาลพอใจที่จะได้เห็นการกู้อิสรภาพ เอกราช และอธิปไตยกลับสู่ประเทศไทย ทั้งสองรัฐบาลเห็นพ้องกันว่าประเทศไทยจะต้องคืนดินแดนที่ได้จากมลายู พม่า และอินโดจีน รัฐบาลแต่ละรัฐบาลไม่มีความปรารถนาดินแดนในประเทศไทย รัฐบาลทั้งสองประเทศมีความเชื่อมั่นในความปรารถนาที่จริงใจของรัฐในการนำประเทศไทยเข้าร่วมกับสัมพันธมิตร ขับไล่ญี่ปุ่นออกจากประเทศไทย และช่วยในการทำให้ญี่ปุ่นจมนในขั้นสุดท้าย และทั้งสองรัฐบาลเห็นพ้องร่วมกันว่าจะเป็นการไม่ฉลาดที่จะรับรองรัฐบาลพลัดถิ่นไทยในสภาวะของปัจจุบันนี้

อย่างไรก็ตาม ยังมีเรื่องอีกหลายเรื่องซึ่งการปรึกษาหารือกันต่อไปอีก เป็นสิ่งที่ต้องการเพื่อยืนยันความเข้าใจร่วมกัน โดยเหตุที่พัฒนาการทางทหารในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เมื่อเร็ว ๆ นี้ และพัฒนาทางการเมืองในไทยได้พัฒนาไปมาก การปรึกษาหารือดังกล่าวนี้จึงถือว่าเป็นการรีบด่วน เรื่องเหล่านี้ได้แก่

๑. การจัดเตรียมการนานาชาติเกี่ยวกับประเทศไทยภายหลังสงคราม

จดหมายติดต่อกของ มร. อีเดิน ลงวันที่ ๔ กันยายน และ ๒๒ พฤศจิกายน ๑๙๔๔ ได้อ้างถึงการจัดการด้านนานาชาติหลังสงครามซึ่งประเทศไทยควรเห็นพ้องด้วย รัฐบาลนี้เชื่อว่าเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม ประเทศไทยควรจะได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมองค์การสหประชาชาติด้วยคำมั่นสัญญาที่จะเข้าร่วม และให้ความร่วมมือในการจัดการระดับนานาชาติในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ในฐานะ

ชาติที่มีอธิปไตย รัฐบาลนี้เชื่อว่าการนำเอาการยอมรับการจัดการดังกล่าวมาเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการคืนเอกราชและอธิปไตยให้ประเทศไทยจะไม่ใช้สิ่งที่ต้องการ

๒. การจัดการเพื่อความปลอดภัย

ในจดหมายติดต่อก่อนของเขา ลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๑๙๔๔ มร. ฮีเด็น ได้แนะนำว่า ผู้เชี่ยวชาญทางการทหารของสหรัฐและบริเตนใหญ่ควรให้คำแนะนำว่า ในสภาวะหลังสงครามจะต้องการให้มีการจัดการเพื่อความปลอดภัยใดๆ ในบริเวณ คอคอดกระหรือไม รัฐบาลนี้เห็นด้วยว่าการพิจารณาร่วมกันเป็นสิ่งที่ต้องการอย่างยิ่ง และเชื่อว่าคำแนะนำควรขยายกว้างออกไป เพื่อเป็นที่เข้าใจว่าการจัดการทั้งหมดเพื่อความปลอดภัยของประเทศไทย จะเป็นเรื่องสำหรับการปรึกษาหารือและการเห็นพ้องร่วมกันระหว่างรัฐบาลอังกฤษและรัฐบาลอเมริกัน และทั้งรัฐบาลอังกฤษและรัฐบาลอเมริกันจะไม่แสวงหาฐานทัพหรือดำเนินการเพื่อความปลอดภัยอื่นใดในประเทศไทยโดยมิได้ปรึกษาหารือและได้รับการเห็นชอบจากรัฐบาลอีกฝ่ายหนึ่งเสียก่อน รัฐบาลสหรัฐพร้อมที่จะฟังความเห็นจากรัฐบาลอังกฤษในความเข้าใจกันดังกล่าวนี้

ในขณะที่ (เรา) ได้ถือว่าการเข้าใจในระหว่างอังกฤษและอเมริกันดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่ต้องการอย่างยิ่ง เราก็ยังเชื่อว่าจะให้มั่นใจในเสถียรภาพของดินแดนดังกล่าวในอนาคตและเพื่อจะรวมการจัดการเพื่อความปลอดภัยทั้งหมดเข้าไว้ในกรอบของความปลอดภยนานาชาติ จะเป็นการได้ประโยชน์ หากฝรั่งเศสและจีนจะได้มีส่วนร่วมในการทำความเข้าใจดังกล่าว เรายินดีที่จะได้รับฟังความเห็นของรัฐบาลอังกฤษในเรื่องการเชื้อเชิญฝรั่งเศสและจีนให้มาร่วมทำความเข้าใจกันดังกล่าวมาแล้ว

๓. การจัดการด้านการค้า

รัฐบาลสหรัฐคาดว่าจะจัดการให้สนธิสัญญาการค้าที่มีอยู่แต่เดิมกับประเทศไทย (โดยไม่คำนึงถึงการปรับปรุงแก้ไขในตอนหลัง) ได้ดำเนินไปอย่างเดิม

อีกโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ซึ่งจะให้สิทธิทางเศรษฐกิจและอภิสิทธิ์แก่ชนชาติอเมริกัน รัฐบาลนี้หวังว่ารัฐบาลไทยจะปฏิบัติต่อชนชาติของประเทศสหประชาชาติอื่นๆ ตามพื้นฐานที่ไม่กีดกันเช่นเดียวกันนี้ และหวังว่าสัมปทานหรืออภิสิทธิ์อื่นใด ซึ่งประเทศไทยจะให้ได้อย่างอมจะให้กับทุกๆ ชาติเท่าเทียมกัน รัฐบาลนี้ยินดีต้อนรับการยืนยันของรัฐบาลอังกฤษว่านโยบายเศรษฐกิจและการค้าเกี่ยวกับประเทศไทยจะกลมกลืนกับหลักการเหล่านี้ ซึ่งวางไว้เพื่อยืนยันการเป็นเอกราชทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ในขณะที่เดียวกันจะป้องกันชนชาติของสหประชาชาติทั้งหมด โดยให้ความมั่นใจว่า เขาทั้งหลายจะมีโอกาสทางเศรษฐกิจและการค้าเท่าเทียมกันอย่างยุติธรรม

๔. พรหมแดนไทยอินโดจีน

รัฐบาลสหรัฐถือว่าการอินดินแดนอินโดจีนบางแห่งไปอยู่ในดินแดนไทยในปี ค.ศ. ๑๙๔๑ เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ทั้งนี้โดยไม่คำนึงถึงการปรับพรหมแดนหรือการโอนย้ายดินแดนซึ่งจะมีขึ้นโดยผ่านวิธีการเพื่อสันติภาพอย่างมีระเบียบในอนาคต คนไทยเชื่อว่าการอ้างสิทธิในดินแดนเหล่านี้เป็นสิทธิทั้งทางประวัติศาสตร์และทางกฎหมาย เป็นที่แน่นอนใจว่าหากไม่ได้มีการให้ความมั่นใจแก่คนทั้งหลายว่าเขา(คนไทย)ย่อมมีโอกาสตั้งแต่เริ่มแรกที่จะเสนอข้ออ้างเหล่านี้โดยวิธีการสันติแล้ว ก็อาจจะมีแรงต่อต้าน (ที่มีผู้เห็นด้วยอย่างมาก) ต่อการที่จะคืนดินแดนเหล่านี้ให้กับอินโดจีนไป และความไม่ลงรอยกันซึ่งมีอยู่แล้ว ณ พรหมแดนก่อนสงครามก็จะเลวยิ่งขึ้น รัฐบาลนี้เชื่อว่า ถึงแม้ว่ารัฐบาลไทยจะเห็นด้วยกับการยอมรับเขตแดนของไทยนับตั้งแต่เดือนมกราคม ๑๙๔๑ โดยไม่คำนึงถึงการปรับเขตแดนและการอินดินแดนตามข้อตกลงทางสันติภาพในตอนต่อมา ก็ยังจะต้องมีการตกลงระหว่างฝรั่งเศสและไทยว่า ประเทศทั้งสองจะจัดเตรียมเพื่อการปรับดินแดนไทย-อินโดจีนอย่างรวดเร็วและยุติธรรมเพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ลงรอยกันและความไม่สงบ รัฐบาลนี้ยินดีรับฟังความเห็นของรัฐบาลอังกฤษเพื่อการปฏิบัติร่วมกันระหว่างสหราชอาณาจักร และรัฐบาลจีน เร่งและสนับสนุนการปรับดินแดนโดยรวดเร็วตามได้กล่าวมาแล้ว

๕. ฐานะของรัฐบาลไทยในอนาคต

สหรัฐเลิกรับรองรัฐบาลในกรุงเทพฯ หลังจาก (ประเทศไทย) ได้ประกาศสงครามในเดือนมกราคม ๑๙๔๒ และถือว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ถูกศัตรูยึดครอง และรัฐบาลอยู่ภายใต้การครอบครองของฝ่ายศัตรู อย่างไรก็ตามสหรัฐยังคงรับรองทูตไทยในวอชิงตันว่าเป็น “อัครราชทูตของประเทศไทย” เมื่อสภาพต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การไม่รับรองรัฐบาลได้หมดไปแล้ว ย่อมเป็นนโยบายของสหรัฐที่จะให้การรับรองรัฐบาลไทยอย่างรวดเร็วและเริ่มต้นสัมพันธภาพทางการทูตกันใหม่อีกสภาพและเงื่อนไขเหล่านี้จะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อรัฐบาลไทยที่ถูกต้องตามกฎหมายในดินแดนไทยได้ปฏิเสธการประกาศสงครามของรัฐบาล (พิบูล) ชุดก่อน (รู้ได้ปฏิเสธว่าการประกาศสงครามไม่ถูกต้องตามกฎหมาย) ปฏิเสธไม่ยอมรับข้อตกลงและสนธิสัญญาต่างๆ ที่ทำไว้กับญี่ปุ่น และรัฐบาลประกาศสงครามกับญี่ปุ่นและเริ่มการต่อต้านญี่ปุ่นอย่างเปิดเผย รัฐบาลนี้หวังว่ารัฐบาลอังกฤษคงจะเต็มใจรับการกระทำร่วมกันดังกล่าวนี้

รัฐบาลสหรัฐปรารถนาที่จะได้เห็นการปฏิบัติแบบเดียวกันของรัฐบาลจีนและรัฐบาลฝรั่งเศส แต่ยังไม่เสนอการทาบทามกับรัฐบาลเหล่านั้นจนกว่าจะได้ทราบความคิดเห็นของรัฐบาลอังกฤษ ซึ่งรัฐบาลสหรัฐหวังว่าจะได้ทำการทาบทามดังกล่าวร่วมกัน

โดยนัยแห่งข้อเสนอการรับรองรัฐบาลไทยดังได้กล่าวแล้ว รัฐบาลนี้ใคร่แสดงความปรารถนาอย่างยิ่งยวดว่า เมื่อคนไทยได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้วางไว้ทั้งหมดแล้ว ภาวะสงครามระหว่างบริเตนใหญ่และประเทศไทยก็จะสิ้นสุดอย่างเป็นทางการโดยเร็วที่สุด รัฐบาลนี้หวังอย่างยิ่งว่า การตกลงการสิ้นสุดสภาวะสงครามจะไม่ขัดแย้งกับความเห็น ผลประโยชน์ และนโยบายของสหรัฐต่อประเทศไทย แต่จะมีส่วนต่อการปฏิบัติที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของอังกฤษ อเมริกาในตะวันออกไกล เนื่องจากความโอนเอียงทางยุทธศาสตร์ของกองทัพฝ่ายสัมพันธมิตร ในการสงครามกับญี่ปุ่น ย่อมเห็นได้ชัดว่ากองทัพที่เข้าสู่เมืองไทยจะเป็นกองทัพอังกฤษ

อย่างไรก็ดี กองทัพอังกฤษก็จะอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของสัมพันธมิตร ซึ่งสหรัฐเป็นส่วนหนึ่งภายใต้สภาวะดังกล่าว อาจเกิดความยุ่งยากแก่รัฐบาลทั้งสองประเทศ เนื่องจากความจริงที่ว่า บริเตนใหญ่ยังอยู่ในภาวะของสงครามกับประเทศไทย ในขณะที่สหรัฐถือว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่จะต้องถูกปลดปล่อยจากฝ่ายศัตรู และรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายจะได้รับการรับรองเมื่อเงื่อนไขต่างๆ ที่เป็นสาเหตุให้เกิดการไม่รับรองของรัฐบาลได้ถูกปลดเปลื้องให้หมดไปดังได้ระบุไว้แล้ว

๖. การบริหารและการควบคุมกิจการพลเรือน (Civil Affairs Administrative and Control)

โดยที่ไม่มีกำลังทหารอเมริกันอยู่ในประเทศไทย รัฐบาลนี้จึงถือว่าไม่มีความต้องการที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการปกครองหรือการบังคับบัญชาด้านพลเรือนใดๆ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากนโยบายทางการเมืองต่อประเทศไทยและการที่สมรภูมิตะวันออกเฉียงใต้อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาาร่วมกันของสัมพันธมิตร สหรัฐจึงรู้สึกสนใจในเรื่องสัมพันธ์ ซึ่งกองทหารที่เข้าประเทศไทย ภายใต้กองบัญชาการดังกล่าวที่จะมีต่อรัฐบาลไทยและในลักษณะและขอบเขตของมาตรการควบคุมใดๆ ที่จะนำมาใช้ เราจะขอบคุณอย่างยิ่งถ้ารัฐบาลอังกฤษจะหาวิธีการจัดการและมาตรการต่างๆ ที่ได้คิดไว้กับรัฐบาลนี้ เพื่อความเข้าใจและเห็นพ้องร่วมกันในหลักการซึ่งจะตามมา

๗๔๑.๗๒/๙-๒๐๔๕

สถานทูตอังกฤษถึงกระทรวงการต่างประเทศ บันทึกช่วยความทรงจำ

(วอชิงตัน) ๒๐ สิงหาคม ๑๙๔๕

๑. เป็นที่ปรารถนาว่าควรจะมีการตกลงกันที่แคนดี ซีลอน ก. ในข้อตกลงทางการเมืองซึ่งเป็นเรื่องผลประโยชน์ของอังกฤษโดยเฉพาะระหว่างรัฐบาลแห่งพระเจ้ากรุงอังกฤษ (แทนโดย มร.เดนนิง Chief Political Adviser to Admiral Mountbatten) และรัฐบาลไทยที่ได้รับการปลดปล่อย และ ข. ในข้อตกลงทางการทหาร หรือกิจการทหารของฝ่ายสัมพันธมิตรระหว่างจอมพลเรือเมานท์แบทเตน (ผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) และรัฐบาลไทยที่ได้รับการปลดปล่อย

๒. ที่แนบมาด้วย คือข้อความของหัวข้อการตกลงทางการเมืองที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นพร้อมด้วยข้อความของข้อตกลงทางการทหารในลักษณะเอกสารแนบท้ายพร้อมด้วยผนวก ข้อตกลงทั้งสองนี้ประกอบด้วยเทอม ซึ่งเมื่อได้รับความเห็นขั้นสุดท้ายของรัฐบาลแห่งเครือจักรภพและรัฐบาลอินเดียและพม่าแล้ว รัฐบาลแห่งสหราชอาณาจักรก็ใคร่เสนอว่าจะส่งให้ผู้สำเร็จ แห่งประเทศไทย เพื่อการยกเลิกภาวะสงครามซึ่งมีอยู่กับประเทศไทย และเพื่อการวางรากฐานและเค้าโครงของการร่วมมือ (อันดี) กับประเทศไทยในอนาคต

๓. เรื่องที่จอมพลเรือเมานท์แบทเตนจะต้องเจรจาในข้อตกลงทางการทหารจะรวมทุกเรื่อง ซึ่งรัฐบาลแห่งพระเจ้ากรุงอังกฤษคิดว่าเขา (จอมพล เมานท์แบทเตน) จะสามารถเจรจาได้อย่างเหมาะสมในฐานะผู้บัญชาการสูงสุดแห่งกองทัพผสม (Supreme Allied Commander of a Combined Command) เทอมเหล่านี้ได้ส่งไปให้

กับเสนาธิการทหารร่วม (Combined Chief of Staff) เพื่อสั่งให้จอมพลเรือเมานท์
แบทเตนเจอร์จาสรูปข้อตกลงตามข้อความดังกล่าว

๔. รัฐบาลแห่งพระเจ้ากรุงอังกฤษจะรู้สึกขอบคุณอย่างสูงหากรัฐบาลสหรัฐ
จะเก็บเทอมเหล่านี้ไว้เป็นความลับอย่างยิ่งยวด และกรุณางดเว้นจากการแจ้งให้
คนไทยทราบในขั้นนี้

สิ่งที่ส่งมาด้วย

ข้อความของหัวข้อการตกลงซึ่ง มร. เคนนิง (Chief Political Adviser to Admiral Mountbatten) จะยื่นต่อผู้แทนของผู้สำเร็จฯ แห่งประเทศไทย ในนามของรัฐบาลของพระเจ้ากรุงอังกฤษ ณ แคนดี ซีลอน^{*๔}

ท่าทีของรัฐบาลแห่งพระเจ้ากรุงอังกฤษต่อประเทศไทยจะขึ้นอยู่กับความมากน้อยที่ประเทศไทยจะร่วมมือในเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการสิ้นสุดการเป็นศัตรูกับญี่ปุ่น และความพร้อมของประเทศไทย

ก. ที่จะขอใช้คืนให้แก่รัฐบาลแห่งพระเจ้ากรุงอังกฤษและฝ่ายสัมพันธมิตรสำหรับความเสียหายใดๆ ที่ประเทศไทยได้ก่อให้เกิดกับรัฐบาลเหล่านี้ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเข้าร่วมกับญี่ปุ่น และ

ข. ที่จะให้ความมั่นใจในความปลอดภัยและสัมพันธภาพเพื่อนบ้านอันดีต่อกันในอนาคต

ชั้นต่างๆ โดยเฉพาะซึ่งรัฐบาลของพระเจ้ากรุงอังกฤษคาดหวังที่จะให้รัฐบาลไทยที่ได้รับการปลดปล่อย (Thai Liberation Government) ถือปฏิบัติในฐานะเงื่อนไขของการยอมรับว่าเป็นรัฐบาลของประเทศไทยและร่วมมือกับรัฐบาลนี้มีดังต่อไปนี้

*๔ สถานทูตอังกฤษได้ส่งหัวข้อสำหรับการตกลงที่ได้แก้ไขใหม่ ในวันที่ ๓๑ สิงหาคม การแก้ไขได้ตัดปัญหาดินแดนที่เกี่ยวกับประเทศไทยและอินโดจีนของฝรั่งเศส เพราะถือกันว่าคำถามเหล่านี้จะได้อธิบายกันในสัญญา (instrument) ต่างหาก ซึ่งจะตกลงกันระหว่างรัฐบาลฝรั่งเศสชั่วคราวและรัฐบาลไทย อาทิเช่น วรรค ๓ ได้ถูกแก้ไขเป็น “ปฏิเสธรการเป็นเจ้าของดินแดนอังกฤษทั้งหมดที่ประเทศไทยได้มาหลังวันที่ ๗ ธันวาคม ๑๙๔๑” (740.0019 P.W./8-3145)

ก. มาตรการเพื่อการปฏิเสธ

๑. ปฏิเสธการประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๑๙๔๒ และมาตรการทั้งหมดซึ่งเป็นผลตามการประกาศดังกล่าวนั้น อันจะมีผลในการสูญเสียของบริเตนใหญ่
๒. ปฏิเสธการร่วมเป็นพันธมิตรซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมกับญี่ปุ่นในวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๑๙๔๑^๖ และสนธิสัญญาอื่นๆ (pacts) หรือข้อตกลงทั้งหมดที่ประเทศไทยทำไว้กับญี่ปุ่น
๓. ปฏิเสธไม่รับดินแดนทั้งหมดที่ประเทศไทยได้มาภายหลังจากวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๑๙๔๐ รวมทั้งดินแดนทั้งหมดที่รัฐบาลวิซีต้องยอมยกให้ ในวันที่ ๙ พฤษภาคม ๑๙๔๑

ข. มาตรการเพื่อการชดใช้และการปรับ

๑. ดำเนินมาตรการทางด้านนิติบัญญัติและบริหารตามความจำเป็น เพื่อให้ข้อ ก. ข้างต้น มีผลใช้บังคับ รวมทั้งสิ่งต่อไปนี้
 - ก. ยกเลิกมาตรการทางนิติบัญญัติและการบริหารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง เนื่องกับการผนวกหรือรวมดินแดนที่ได้รับมาภายหลังจากวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๑๙๔๐ เข้าในดินแดนของประเทศไทย
 - ข. เรียกเจ้าหน้าที่ทหารทั้งหมดกลับคืนมาจากดินแดนสัมพันธมิตร ทั้งหมดที่ถูกผนวกหรือรวมเข้ากับประเทศไทยภายหลังจากวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๑๙๔๐ และข้าราชการไทย และคนไทยทั้งหมดผู้ซึ่งเข้าไปในดินแดนเหล่านี้ภายหลังจากการผนวกหรือรวมดินแดนเหล่านี้ เข้ากับประเทศไทย ทั้งนี้ แล้วแต่เจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนหรือทหาร (ของฝ่ายสัมพันธมิตร) จะเห็นสมควร
 - ค. ใช้คืนทรัพย์สินทั้งหมดที่เอาไปจากดินแดนเหล่านี้ รวมทั้งเงินซึ่ง อัตรแลกเปลี่ยนจะต้องเป็นไปโดยยุติธรรม

^{๖๖} ลงนามในกรุงเทพฯ British and Foreign State Papers, Vol. CXLIV หน้า ๘๓๘

- ง. ชดใช้ความสูญเสียและเสียหายและสิทธิในทรัพย์สินและผลประโยชน์ในดินแดนเหล่านั้น ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยเข้ายึดครองดินแดนเหล่านั้น
- จ. รับแลกคืนเงินไทยซึ่งเจ้าหน้าที่อังกฤษในดินแดนอังกฤษที่ถูกประเทศไทยยึดครองมาตั้งแต่ปี ๑๙๔๒ มีอยู่ โดยจ่ายเป็นเงินสเตอร์ลิงที่เอามาจากเงินสำรองสเตอร์ลิงที่มีอยู่แต่ก่อน
๒. ปล่อยเชลยศึกและผู้ถูกกักขังชาวอังกฤษซึ่งถูกยึดตัวไว้ในเมืองไทยหรือในดินแดนซึ่งผนวกหรือรวมเข้าประเทศไทยภายหลังจากวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๑๙๔๐ ให้อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค และบริการด้านอนามัยให้พอเพียง และการเดินทาง โดยประเทศไทยเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ทั้งนี้โดยปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ทหารฝ่ายสัมพันธมิตร
๓. รับผิดชอบต่อการป้องกัน ปกป้องรักษา และกู้คืนโดยมิบุบสลายสิทธิทรัพย์สิน และผลประโยชน์ (British property rights and interests) ทุกชนิดของอังกฤษในประเทศไทย และจ่ายชดเชยการสูญเสียหรือความเสียหายที่บังเกิดขึ้น คำว่า “สิทธิในทรัพย์สินและผลประโยชน์ต่าง ๆ” ให้รวมถึงทรัพย์สินอันเป็นทางการของรัฐบาลแห่งพระเจ้ากรุงอังกฤษ ทรัพย์สินซึ่งความเป็นเจ้าของได้ถูกโยกย้ายนับตั้งแต่สงครามเกิดขึ้น บำนาญซึ่งให้แก่ชนชาติอังกฤษ สติ๊กดิบูก ไม้สัก และสินค้าอื่นๆ การเดินเรือ ท่าเรือ ดิบูก ไม้สัก และการให้เช่าอื่นๆ และสัมปทานซึ่งให้แก่บริษัทและบุคคลอังกฤษก่อนวันที่ ๗ ธันวาคม ๑๙๔๑ และยังคงมีผลอยู่ในวันนั้น
๔. ปลดปล่อยและคืนธนาคารอังกฤษและธุรกิจทางการค้า
๕. ยอมรับใช้เงินโดยเพิ่มดอกเบี้ยตามเปอร์เซ็นต์ที่เหมาะสมในการชดใช้ย้อนหลัง สำหรับบริการให้ยืมและสำหรับการจ่ายบำนาญนับตั้งแต่วันที่ซึ่งการจ่ายตามปกติได้สิ้นสุดลง

๖. เห็นสัญญาเพื่อครอบคลุมถึงเรื่องทั้งหมด หรือเรื่องใดๆ ที่ระบุไว้ใน
ผนวกของเอกสารนี้กับผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตร S.E.A.C.
หรือเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่เหมาะสมตามที่และเมื่อเห็นสมควร
- ค. มาตรการสำหรับการร่วมมือทางยุทธศาสตร์หลังสงคราม
๑. ยอมรับว่าช่วงของเหตุการณ์สงครามกับญี่ปุ่นได้แสดงให้เห็นความ
สำคัญของประเทศไทยต่อการป้องกันประเทศพม่า มลายู และ
อินโดจีน และความปลอดภัยของมหาสมุทรอินเดีย และอาณาเขต
แปซิฟิกตะวันตกเฉียงใต้
 ๒. ยอมรับที่จะดำเนินมาตรการเพื่อรักษาไว้ซึ่งสันติภาพและความ
ปลอดภัยนานาชาติตามที่องค์การสหประชาชาติจะต้องการ ตรวจจับ
จนถึงเวลาซึ่งประเทศไทยได้รับอนุญาตให้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การ
สหประชาชาติ
 ๓. ยอมรับมิให้มีการตัดคลองเชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดียและ
อ่าวไทยข้ามเข้ามาในดินแดนไทย โดยมีได้รับการเห็นชอบเป็นทาง
การจากรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (อังกฤษ) เสียก่อน
- ง. มาตรการสำหรับการร่วมมือทางเศรษฐกิจหลังสงคราม
๑. ตกลงที่จะดำเนินมาตรการที่เป็นได้ทุกประการเพื่อให้มีการส่งสินค้า
เข้าออกระหว่างประเทศไทยฝ่ายหนึ่งและดินแดนของอังกฤษเพื่อน
บ้านประเทศไทยอีกฝ่ายหนึ่ง และจะนำเอามาใช้และรักษาไว้ซึ่ง
นโยบายเพื่อนบ้านอันดีงามเกี่ยวกับการส่งของออกทางฝั่งทะเล
 ๒. ยอมรับเจราจสนธิสัญญาทางการค้าและการเดินเรือใหม่ และ Consular
and Establishment Convention อันมีพื้นฐานตามหลักการในวรรค
ข้างล่างนี้โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้
 ๓. ในระหว่างรอคอยการเซ็นสนธิสัญญาและ Covention ที่อ้างถึงใน
วรรค ๒ ข้างต้น จะยินยอมปฏิบัติตามข้อกำหนดของสนธิสัญญาการ

ค้าและการเดินเรือซึ่งได้ลงนาม ณ กรุงเพทฯ ในวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๑๙๓๗ และนอกจากนี้ จะไม่ใช่มาตรการซึ่งกีดกันผลประโยชน์ทาง อุตสาหกรรมหรือการค้าของอังกฤษ หรือบุคคลอังกฤษผู้ประกอบ อาชีพจากการมีส่วนร่วมในการค้าและเศรษฐกิจไทย (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ข้อยกเว้นอันพึงมีซึ่งอาจตกลงกันระหว่างรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวอังกฤษและรัฐบาลไทย) หรือระบุให้คนเหล่านั้นเก็บ สิ้นค้าไว้ในสต็อก หรือสำรองเกินกว่าการปฏิบัติปกติทางการค้า เดินเรือ อุตสาหกรรมหรือธุรกิจ ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่า ถ้าไม่ได้เห็น สันติสัญญาหรือ Convention นี้ ภายในเวลา ๓ ปี ข้อผูกพันนี้จะหมด ไป นอกจากจะได้มีการต่อข้อตกลงกันอีก

๔. ยอมรับที่จะเจรจาข้อตกลงการบินพลเรือนในเรื่อง British Commonwealth Civil Air Services ทั้งหมดซึ่งจะเป็นที่พอใจไม่น้อยกว่าข้อ ตกลงของปี ๑๙๓๗ ในเรื่องของการบินของจักรวรรดิ (Imperial Airways)

๕. ยอมรับส่วนในการจัดการระดับนานาชาติเกี่ยวกับดีบุกและยาง

๖. การจัดระดับ (Regularisation) ของฐานะของไทยสัมพันธ์กับ Bilateral and Multilateral Treaties และการเป็นสมาชิกขององค์การนานาชาติ

หมวดนี้ยังไม่สมบูรณ์ จะมี blanket formula รวมอยู่ตอนหลังในข้อตกลง เพื่อผูกมัดรัฐบาลไทยให้วางมาตรการที่เหมาะสมในเวลาต่อมา

เอกสารแนบท้าย

ข้อความของข้อตกลงทางการทหารและกึ่งทางการทหารซึ่งจอมพลเรือ
เมานท์แบทเตน S.A.C.S.E.A. จะส่งให้ผู้แทนของผู้สำเร็จ ไทย ณ เมืองแคนดี
ซีลอน

รัฐบาลไทยที่ได้รับการปลดปล่อย ยินยอม

๑. ยุบองค์การทางการทหาร para-military หรือองค์การการเมือง ซึ่งทำการ
โฆษณาเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาติ

๒. ส่งมอบเรือทั้งหมดที่เป็นของสหประชาชาติซึ่งอยู่ ณ ท่าเรือไทยให้แก่
เจ้าหน้าที่ทหารฝ่ายสัมพันธมิตร

๓. ดำเนินมาตรการปลดอาวุธและลดกำลังทหารตามที่ฝ่ายสัมพันธมิตร
กำหนด

๔. ดำเนินการทุกชั้นที่เป็นได้เพื่อปลดปล่อยเชลยและผู้ถูกกักขังฝ่าย
สัมพันธมิตรอย่างรวดเร็ว ให้อาหาร เครื่องนุ่งห่ม บริการแพทย์ และสุขภาพ
ที่พอเพียงด้วยค่าใช้จ่ายฝ่ายไทย รวมทั้งการเดินทาง โดยปรึกษากับเจ้าหน้าที่
ทหารฝ่ายสัมพันธมิตร

๕. ยอมรับผิดชอบ ปกป้องรักษา และทำให้กลับสภาพเดิมโดยไม่บุบสลาย
ซึ่งทรัพย์สิน สิทธิ และผลประโยชน์ทุกชนิดของสัมพันธมิตรในประเทศไทย และ
รับผิดชอบความเสียหายและความสูญเสียที่บังเกิดขึ้น

๖. ปลดปล่อยและทำให้ธนาคารและกิจการค้าของฝ่ายสัมพันธมิตรกลับสู่
สภาพเดิม

๗. ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ทหารสัมพันธมิตรในการ

- (ก) ปลดอาวุธกองทัพญี่ปุ่นในประเทศไทยและส่งมอบบุคคลเหล่านี้ให้ฝ่ายสัมพันธมิตรในฐานะเชลยสงคราม
- (ข) กักขังคนญี่ปุ่น (และฝ่ายศัตรูสัมพันธมิตรชาติอื่นๆ) ไว้เพื่อส่งมอบให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร และ
- (ค) ยึดวัสดุสงครามที่เป็นของญี่ปุ่นทั้งหมดรวมทั้งเรือรบและเรือสินค้าทุกชนิด เครื่องบิน อาวุธ ดินปืน รถยนต์ และอุปกรณ์ขนส่ง คลังทหาร รวมทั้งการบิน และน้ำมันปิโตรเลียม และเชื้อเพลิง อาหารและเสื้อผ้า อุปกรณ์วิทยุ และทรัพย์สินอื่นๆ ที่เป็นของกองทัพญี่ปุ่น แล้วส่งมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ทหารฝ่ายสัมพันธมิตรที่ได้กำหนดไว้

๘. สั่งห้ามการค้าขายกับศัตรูของฝ่ายสัมพันธมิตร

๙. เก็บทรัพย์สินทั้งหมดของญี่ปุ่น (และศัตรูชาติอื่นๆ) ไว้เพื่อส่งต่อให้ฝ่ายสัมพันธมิตร

๑๐. ให้ความร่วมมือในการจับและตัดสินโทษบุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่าประกอบอาชญากรรมสงคราม หรือผู้มีชื่อในทางให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจังแก่ญี่ปุ่นหรือศัตรูของฝ่ายสัมพันธมิตร

๑๑. ส่งมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ทหารฝ่ายสัมพันธมิตร บุคคลผู้ทรยศต่อชาติซึ่งมีสัญชาติเป็นฝ่ายสัมพันธมิตร

๑๒. รักษาไว้และให้เจ้าหน้าที่ทหารสัมพันธมิตรได้ใช้กองทัพเรือ บก และอากาศ พร้อมทั้งท่าเรือ สนามบิน อาคาร อุปกรณ์ การติดต่อ อาวุธ และคลังทุกชนิดตามที่กำหนดไว้ รวมทั้งที่ดินและตัวตึกซึ่งเจ้าหน้าที่ทหารฝ่ายสัมพันธมิตรอาจจะต้องการเป็นครั้งคราวเพื่อใช้เป็นที่พักของกองทัพและสตรี

๑๓. ยอมให้เจ้าหน้าที่ทหารฝ่ายสัมพันธมิตรได้ใช้ท่าเรือและได้ความสะดวกในการจราจรอย่างเสรีในดินแดนไทยและเหนือดินแดนไทยตามที่ต้องการ

๑๔. จัดหาอุปกรณ์อื่นๆ ทั้งหมด บริการ และเงินไทย ซึ่งเจ้าหน้าที่ทหารฝ่ายสัมพันธมิตรต้องการโดยไม่คิดเงิน และจ่ายเงินค่าผลิตเงินตราไทย ซึ่งฝ่ายสัมพันธมิตรจะเป็นผู้ผลิตขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามในประเทศไทย

๑๕. จัดการตามความปรารถนาของเจ้าหน้าที่ทหารฝ่ายสัมพันธมิตรเพื่อการเซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์และการควบคุมวิทยุ และวิทยุทางไกล การติดตั้ง หรือการติดต่อระหว่างประเทศในรูปอื่นๆ

๑๖. ดำเนินการปกครองด้านพลเรือนต่อไปในดินแดนของประเทศไทยซึ่งไม่ได้ได้อยู่ภายใต้การบริหารของเจ้าหน้าที่ทหารฝ่ายสัมพันธมิตร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคำสั่งซึ่งจะออกโดยเจ้าหน้าที่ทหารฝ่ายสัมพันธมิตรผู้มีอำนาจหน้าที่

๑๗. ในกรณีที่มีความต้องการให้จัดการเพื่อความสะดวกในการเกณฑ์แรงงานท้องถิ่น เพื่อการใช้ในดินแดนไทย กิจกรรมด้านอุตสาหกรรมขนส่ง และวิธีการขนส่งติดต่อ สถานีไฟฟ้า กิจกรรมสาธารณูปโภคและความสะดวกอื่นๆ สติข้อของเชื้อเพลิงและวัสดุอื่นๆ ตามความต้องการและคำสั่งของเจ้าหน้าที่ทหารฝ่ายสัมพันธมิตร

๑๘. ให้เรือสินค้าไทย ไม่ว่าจะอยู่ในน่านน้ำไทยหรือต่างประเทศ ขึ้นอยู่ภายใต้ความควบคุมของฝ่ายสัมพันธมิตร เพื่อการใช้งานซึ่งอาจมีความต้องการในผลประโยชน์ต่างๆ ไปของฝ่ายสัมพันธมิตร

๑๙. ตกลงทำสนธิสัญญายกเลิกสิทธิทางการศาลแก่กองทัพฝ่ายสัมพันธมิตรในประเทศไทย

๒๐. ยินยอมให้มีการจัดตั้งคณะที่ปรึกษาทางการทหาร (a Military Mission) ซึ่งเจ้าหน้าที่ทหารฝ่ายสัมพันธมิตรที่เหมาะสมเป็นผู้แต่งตั้งขึ้น เพื่อให้คำแนะนำในเรื่ององค์การการฝึกหัดและอุปกรณ์ของกองทัพไทย

๒๑. ควบคุมธนาคารและธุรกิจอัตราแลกเปลี่ยนต่างประเทศ การค้าต่างประเทศ และธุรกิจ (transaction) ทางการเงิน และควบคุมการค้าและการผลิตตามที่ฝ่ายสัมพันธมิตรต้องการ

๒๒. จัดการสั่งห้ามการส่งข้าว ดีบุก ยาง และไม้สักออกนอกประเทศตามระยะเวลาซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเห็นว่าจำเป็นตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจซึ่งมีอยู่ในระยะเวลานั้น ทั้งนี้ นอกจากที่จะเป็นไปตามคำสั่งของคณะกรรมการร่วม (Combined Boards) ซึ่งปฏิบัติงานในนามของฝ่ายสัมพันธมิตร หรือเจ้าหน้าที่ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันอื่น ๆ ซึ่งจะทำงานแทนคณะกรรมการ (Boards) เหล่านี้

๒๓. ก. จัดการส่งมอบข้าวขาวบริสุทธิ์ ๑ ๑/๒ ล้านตัน ในกรุงเทพฯ โดยไม่คิดเงิน ให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยที่ยังคงมีปริมาณของข้าวเหลืออยู่พอเพียงสำหรับความต้องการในประเทศไทย หรือถ้าเจ้าหน้าที่ซึ่งฝ่ายสัมพันธมิตรแต่งตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์นี้เห็นชอบ ก็อาจจะส่งข้าวเปลือกจำนวนเท่ากันแทนได้

ข. ในกรณีที่คณะกรรมการร่วม (Combined Boards) หรือเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่ปฏิบัติในนามของฝ่ายสัมพันธมิตรยังคงมีความเห็นว่าโลกยังขาดแคลนข้าวอยู่ จะต้องดำเนินการที่เป็นไปได้ทุกประการเพื่อสนับสนุนและรักษาไว้ซึ่งการผลิต (ข้าว) ปริมาณสูงสุด และส่งข้าวที่เหลือ (จากการบริโภคในประเทศ) ให้สำนักงานข้าวของฝ่ายสัมพันธมิตรในราคาซึ่งจะตกลงกันกับสำนักงานข้าวของฝ่ายสัมพันธมิตร โดยถือพิจารณาตามราคาควบคุมในดินแดนเอเชียอื่น ๆ ที่มีการผลิตข้าว

- ค. เห็นสัญญาฉบับสำนักงานข่าวสัมพันธ์มิตรในรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรการที่จะใช้ในการทำให้ ก. และ ข. ข้างต้นมีผลบังคับ สัญญาดังกล่าวจะต้องคลุมถึงจุดต่างๆที่ได้ให้รายละเอียดไว้ในผนวกของเอกสารแนบท้ายนี้และนอกเหนือจากนี้
- (๑) จะต้องจัดทำมาตรการใดๆ ก็ตามที่ฝ่ายสัมพันธ์มิตรต้องการเพื่อบรรลุผลตามข้อผูกพันนี้ จนกระทั่งในสายตาของฝ่ายสัมพันธ์มิตรเห็นว่ารัฐบาลไทยอยู่ในสภาพที่จะให้ความมั่นใจได้ในสิ่งนี้
 - (๒) ดำเนินการหลังจากนี้เพื่อการร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับสำนักงานข่าวเพื่อให้ภาวะผูกพันใดๆ ที่ได้มีขึ้นบรรลุผล

๒๔. ยินยอมวางเค้าโครงนโยบายการเงินไทย (รวมทั้งอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งจะต้องวางให้คงที่ตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งอาจวางอัตราที่ต่างกันสำหรับเงินบาทที่ออกใช้ก่อนสงครามและเงินบาทที่ญี่ปุ่นเป็นผู้พิมพ์) ตามคำแนะนำของผู้แทนฝ่ายสัมพันธ์มิตร ทั้งนี้ โดยวัตถุประสงค์ที่จะให้ความสะดวกแก่การผลิตและสินค้าอื่นๆ ซึ่งกำลังขาดแคลนเพื่อให้ได้ผลิตผลสูงสุด และเพื่อหลีกเลี่ยงความยุ่งยากทางเศรษฐกิจ

คำเปิดเผยของ
ลอร์ดหลุยส์ เมานท์แบตเตน
เกี่ยวกับนายปรีดี พนมยงค์

Times 18/12/1946

A VISITOR FROM SIAM

**Campaign of Luang Pradit
Lord Mountbatten's Disclosures**

Lord Mountbatten of Burma, lately Supreme Allied Commander, South-East Asia, who was entertained at luncheon by the City Livery Club yesterday at Sion College, described in his speech the great part played by Luang Pradit, Senior Statesman of Siam, in the overthrow of the Japanese army of occupation there. He elaborated in detail the account published in The Times on December 22, almost a year ago, and announced that Pradit, 'one of the romantic figures of the war in South-East Asia,' is due to arrive in England by the Queen Elizabeth to-morrow morning.

Pridi Panomyong, Senior Statesman of Siam (Lord Mountbatten said), is better known to the world as Luang Pradit, and to many of us in S.E.A.C. by the code name of 'Ruth'. He is paying a short good will visit to this country as the guest of the

Government, and I hope we shall use the occasion to give him a very warm welcome, For Pradit is one of the most romantic figures of the war in South-East Asia. During the war, of course, his name could only be mentioned in whispers and the whole story was ‘top secret’—even now the British public may be largely unaware of his exploits.

When the Japanese overran Siam pradit was a member of the Government, but refused to put his signature to the declaration of war on us, Pibul.....knew he was one of the most powerful and popular personalities in the country, and hopes to make a figurehead of him by promoting him to the Council of Regency. He accepted. Little did Pibul or the Japanese realize that from the moment Pradit took on the job he began to organize and direct the Siamese resistance movement.

Vanished Missions

We knew from various sources that Pibul was not having it all his own way in Siam, but contact was very difficult, and it was hard to find out what was really going on. Two missions from Pradit got lost on the hazardous journey to China and were never seen again. At last a rendezvous was made. It coincided almost to the day with my own appointment as Supreme Commander. From that time on we were in constant touch. It was a unique relationship, because a Supreme Allied Commander was exchanging vital military plans with the head of a State technically at war with us.

A force of Free Siamese, trained in this country and operating with detachments of British V Force and Force 136 as well as with American O.S.S. Detachments, were parachuted in to help him. Some were caught by Pibul’s men and imprisoned. In order to allay Japanese suspicious they remained nominally in prison, but had secret meetings with Pradit and established wireless contact with my Command.

In January, 1945, he sent a body of his key resistance leaders under the command of the present Foreign Minister of Siam for consultations with me in Kandy. We got them out and back again by seaplane, or by flying-boats. During our talks we laid concrete plans for future action in conjunction with the main forces of my theatre. I had constantly under review the need for Pradit himself to be flown out in an emergency. By the end of the war he had organized sabotage and guerrilla forces comprising some 60,000 fighting men and numerous passive supporters, who were in positions at all the key strategic points in Siam and poised to strike.

'Never Failed Us'

I realized the difficulty he had to hold these forces in leash, but I had also to keep in mind the tremendous danger of a premature move which would bring down crushing Japanese counter action and disturb my strategic plans for the theatre as a whole. The strain imposed on Pradit and the risks he ran for over three years were very formidable, but his own discipline and that which he inspired in his followers won out. He never failed us.

There are, I know, many who were prisoners of war in Siam who have good reason to be grateful for Pradit's good will to us. So let us honour a man who has rendered high service to the allied cause and to his own country, and who from my personal knowledge of him is a firm advocate of Anglo-Siamese friendship. The chain of local resistance to Japanese oppression in the occupied lands of South-East Asia had very few gaps in it, and one of the strongest links was forged by Pradit in Siam. (*Loud and prolonged cheers.*)

แปลเป็นภาษาไทย

ทอมส์ ๑๘/๑๒/๑๙๕๖

อาคันตุกะผู้หนึ่งจากสยาม

การรณรงค์ของหลวงประดิษฐฯ

คำเปิดเผยของ ลอร์ด เมานท์แบตเตน

ลอร์ด เมานท์แบตเตนแห่งพม่า ผู้ซึ่งเมื่อไม่นานมานี้เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรภาคเอเชียอาคเนย์ ได้รับการต้อนรับเลี้ยงอาหารกลางวันโดย ซิตี ไลเวอร์รี คลับ ณ ไชยอน คอลเลจ เมื่อวานนี้ ได้บรรยายไว้ในสุนทรภพของท่านถึงบทบาทอันยิ่งใหญ่ของหลวงประดิษฐฯ รัฐบุรุษอาวุโสแห่งสยาม ในการกำจัดกองทัพญี่ปุ่นซึ่งยึดครองประเทศนั้น ท่านลอร์ดได้สาธยายเกี่ยวกับรายละเอียดซึ่งหนังสือพิมพ์ *ทอมส์* ได้เคยลงพิมพ์ในฉบับประจำวันที่ ๒๒ ธันวาคม คือประมาณหนึ่งปีมาแล้ว และได้ประกาศแถลงว่า ประดิษฐฯ บุคคลผู้มีบทบาทที่น่าตื่นเต้นคนหนึ่งแห่งสงครามในเอเชียอาคเนย์นั้นกำหนดจะมาถึงประเทศอังกฤษโดยเร็วเดินสมุทรควีน เอลิซาเบธ พรุ่งนี้เช้า

ลอร์ด เมานท์แบตเตน กล่าวว่า ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสแห่งสยามได้เป็นที่รู้จักของโลกในนาม “หลวงประดิษฐฯ” มากกว่า และพวกเราหลายคนแห่งกองบัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรภาคเอเชียอาคเนย์รู้จักเขาตามชื่อรหัสว่า “รัฐ” เขามาเยี่ยมประเทศนี้ (อังกฤษ) ด้วยสันถวไมตรีในระยะสั้นๆ ในฐานะแขกของรัฐบาล (อังกฤษ) และข้าพเจ้าหวังว่าเราจะใช้โอกาสนี้ให้การรับรองเขาอย่างอบอุ่น เพราะเหตุที่ประดิษฐฯเป็นบุรุษผู้มีบทบาทอันน่าตื่นเต้นคนหนึ่งแห่งสงครามในเอเชียอาคเนย์ ในระหว่างกาละสงครามนั้น เป็นการแน่นอนที่เดี๋ยวกว่าชื่อของเขาจะมีการระบุถึงได้ก็แต่โดยการกระซิบกระซาบกันเท่านั้น และเรื่องราวทั้งปวงเกี่ยวกับเขาก็ถูกถือว่าเป็น “ความลับสุดยอด” ทั้งนี้แม้ว่าในปัจจุบันมหาชนบริติช

ส่วนใหญ่อาจจะไม่ค่อยทราบเท่าไรนักถึงพฤติกรรมอันอาจหาญที่เขาได้กระทำสำเร็จมาแล้ว

ในตอนที่ยี่ปุ่นรุกรานยึดครองสยาม ประดิษฐ์เป็นคนหนึ่งในรัฐบาล แต่เขาได้ปฏิเสธที่จะลงนามในการประกาศสงครามต่อเรา พิบูล...รู้ว่าเขา (ประดิษฐ์) เป็นคนหนึ่งที่ทรงอำนาจอย่างยิ่งและได้รับความนิยมน้อยยิ่งในประเทศและก็หวังที่จะทำให้เขาเป็นตัวหุ่นโดยยกเขาขึ้นไปสู่คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เขายอมรับ พิบูลหรือยี่ปุ่นมิได้ตระหนักแม้แต่หน่อยว่าขณะที่ประดิษฐ์ยอมรับตำแหน่งหน้าที่นั้นเขาก็ได้เริ่มต้นดำเนินการจัดตั้งและอำนวยความสะดวกต่อต้านของชาวสยามขึ้น

คณะผู้แทนหายสาบสูญไป

เราได้รับรู้จากแหล่งต่างๆว่า พิบูลมิได้ประสบผลทุกอย่างอย่างตามวิถีทางของเขาในประเทศสยาม แต่การติดต่อ (กับขบวนการต่อต้านภายในสยาม) นั้นก็ลำบากมาก และทั้งก็เป็นการยากที่จะล่วงรู้ได้ด้วยว่าจะอะไรได้ดำเนินไปโดยแท้จริงอย่างไร คณะผู้แทนของประดิษฐ์สองคณะได้หายไปในระหว่างการเดินทางซึ่งเต็มไปด้วยภัยอันตรายเพื่อไปยังประเทศจีน และแล้วก็ไม่ได้พบเห็นอีกเลย แต่ในที่สุดจุดนัดพบอันหนึ่งก็ได้สถาปนาขึ้นเป็นผลสำเร็จ เหตุการณ์ทั้งนี้ได้เกิดขึ้นในช่วงวาระเดียวกันกับที่ข้าพเจ้าได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตร นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมาเราก็ได้ติดต่อกันเป็นประจำ การติดต่อทั้งนี้ นับได้ว่าเป็นความสัมพันธ์อันพิเศษยิ่งอย่างหนึ่ง เพราะผู้บัญชาการทหารสูงสุดของสัมพันธมิตรได้แลกเปลี่ยนแผนการทหารที่สำคัญๆ กับประมุขแห่งรัฐซึ่งโดยทางเทคนิคแล้วถือว่าอยู่ในสถานะสงครามกับเรา

กองกำลังเสรีไทยที่ได้รับการฝึกฝนในประเทศนี้ (อังกฤษและจักรภพ) และได้ปฏิบัติการร่วมกันกับกองกำลังบริติชที่ ๓ และกองกำลังที่ ๑๓๖ รวมทั้งกองกำลังอเมริกัน โอ.เอส.เอส. นั้น ได้ถูกส่งไปโดยวิธีกระโดดร่มซูชีพเพื่อช่วยเขา (ประดิษฐ์)

บางคนถูกจับโดยคนของพินูลแล้วก็ถูกขังไว้เพื่อมิให้ญี่ปุ่นระวางสงสัย พวกที่ถูกจับขังไว้นั้นก็อยู่ในที่คุมขังแต่เพียงในนามเท่านั้น เพราะพวกเขา ก็พบปะกับประติษฐ์ได้อย่างลับๆ และได้ตั้งสถานีวิทยุติดต่อกับกองบัญชาการของข้าพเจ้า

ในเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๔๕ เขาได้ส่งหัวหน้าคณะสำคัญแห่งขบวนการต่อต้านภายใต้การบังคับบัญชาของรัฐมนตรีต่างประเทศสยามคนปัจจุบัน (ดิเรก ชัยนาม) เพื่อปรึกษาหารือกับข้าพเจ้าที่เมืองแคนดี เราให้เขาออกมาและส่งเขากลับโดยเครื่องบินทะเล หรือโดยเรือบิน (ชนิดที่ต่อเป็นลำเรือ ไม่ใช่ทุ่น) ในระหว่างการสนทนาเราก็ได้วางแผนการที่เป็นรูปธรรมสำหรับการปฏิบัติการภายใน เพื่อให้เชื่อมสนิทกับพลังหลักสำคัญแห่งยุทธภูมิของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเองได้เคยใคร่ครวญอย่างไม่ละวางตลอดมาถึงความจำเป็นที่จะให้ประติษฐ์บินออกมาในกรณีที่เกิดฉุกเฉิน ตราบจนถึงตอนปลายสงครามเขาได้จัดตั้งกองกำลังเพื่อการบ่อนทำลายและจัดตั้งกำลังพลพรรคประมาณ ๖ หมื่นคน กับทั้งผู้สนับสนุนแบบสู้้อย่างสงบไม่หวั่นไหวอีกมากมาย ซึ่งล้วนแต่อยู่ในตำแหน่งแห่งที่อันเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญๆ ในสยาม และก็พร้อมอยู่เสมอที่จะลงมือโจมตี

ไม่เคยทำให้เราผิดหวัง

ข้าพเจ้าเข้าใจดีทีเดียวถึงความยากลำบากที่เขาต้องควบคุมพลังเหล่านี้ให้ตั้งสงบเงียบอยู่ได้ แต่ข้าพเจ้าเองก็ต้องระลึกรู้อยู่เสมอเช่นเดียวกันถึงภัยอันตรายอันใหญ่หลวงแห่งการเคลื่อนไหวโดยที่ยังไม่ถึงเวลา ซึ่งจะเป็นผลให้ถูกญี่ปุ่นตอบโต้ทำลาย และจะทำให้แผนยุทธศาสตร์แห่งยุทธภูมิทั้งปวงของข้าพเจ้าเกิดผลกระทบปั่นป่วนวุ่นวาย ความเครียดที่บังคับให้ประติษฐ์ต้องแบกรับไว้ และภัยอันตรายที่เขาต้องเผชิญตลอดเวลา ๓ ปี นับว่าเป็นสิ่งซึ่งนำพรันพริงอย่างยิ่ง แต่ก็อาศัยที่ความมีวินัยของเขาเองพร้อมทั้งที่เขาได้ชักจูงให้บรรดาผู้ซึ่งเชื่อถือเลื่อมใสในเขาปฏิบัติตามที่เขาประสงค์นั่นเองที่ทำให้ได้ประสพชัยขำชนะในที่สุด เขาไม่เคยทำให้เราผิดหวังเลย

ข้าพเจ้ารู้ว่า มีบุคคลมากมายที่เคยตกเป็นเชลยศึกในสยามได้มีความสำนึกอันถูกต้องในแง่ที่มีความมกต์ญญูรู้คุณต่อความปรารถนาดีของประติษฐซึ่งมีต่อเรานั้น จึงขอให้เราให้เกียรติแก่บุคคลผู้นี้ได้ให้บริการอย่างสูงต่ออุดมการณ์ของสัมพันธมิตรและต่อประเทศของเขาเอง และโดยความรู้เห็นเป็นส่วนตัวของข้าพเจ้า เขาก็เป็นบุคคลที่ได้ส่งเสริมมิตรภาพระหว่างอังกฤษกับสยามเป็นอย่างหนักแน่นมากด้วย สายระยางแห่งการต่อต้านในท้องถื่นต่อการกดขี่ของญี่ปุ่นในดินแดนเอเชียอาคเนย์ภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่นนั้นถึงจะมีช่องว่างอยู่บ้างก็มีอยู่อย่างเล็กน้อยเหลือเกิน และสายระยางที่เข้มแข็งที่สุดอันหนึ่งก็ได้แก่สายระยางซึ่งได้บากบั่นสร้างสรรค์ขึ้นโดยประติษฐในสยามนี้เอง

(เสียงแห่งความชื่นชมยินดีได้ให้รังก้องขึ้นเป็นเวลายาวนาน)

การสวนสนามของกองกำลังบางส่วนแห่งพลพรรคเสรีไทยเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๔๘๘ ณ ถนนราชดำเนิน โดยมีท่านปรีดี พนมยงค์ เป็นประธานผู้รับค่านับ

สำเนาจดหมายของ
ศาสตราจารย์วิจิตร ลุฬิตานนท์
ถึง นิตยสาร “จตุรัส”

นายแธเดียส ฟลัด

เขียนฝ่าฝืนความจริงเกี่ยวกับการต่อต้านญี่ปุ่น

ด้วยนายแธเดียส ฟลัด (Thadeus Flood) อาจารย์มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ได้เขียนบทความเรื่อง “เนื้อความทางประวัติศาสตร์ของฝ่ายซ้ายไทย” ลงพิมพ์ในวารสารชื่อ “บุลเลทติน อีเอฟ อาเซียน คอนเซินต์ สกอลาร์ส” ฉบับฤดูหนาว ค.ศ. ๑๙๗๕ (พ.ศ. ๒๕๑๘) ซึ่งมีข้อความฝ่าฝืนความจริงหลายประการ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับเสรีไทยนั้น นายแธเดียส ฟลัด เก็บเอาคำบอกเล่าของคนจีนที่อยู่ใต้อิทธิพลของคณะที่ชาวจีนเรียกว่า “แก๊งค์ ๔ คน” นั้นได้โฆษณาไว้

กองบรรณาธิการบทความของนิตยสาร “จตุรัส” ได้แปลบทความนั้นเป็นภาษาไทย นำมาลงพิมพ์ไว้ในฉบับ วันอังคารที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๘ พร้อมทั้งคำสดุดีของกองบรรณาธิการบทความรับรองว่าเป็นความจริงตามทฤษฎีมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์

ศาสตราจารย์วิจิตร ลุคิตานนท์ ซึ่งทำหน้าที่เลขาธิการกองบัญชาการเสรีไทยระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ จึงได้มีจดหมายถึงบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการบทความหนังสือจตุรัส

ต่อมา “บรรณาธิการบริหาร” ได้ยอชมลงพิมพ์จดหมายของศาสตราจารย์วิจิตร ลุคิตานนท์ นั้น ในฉบับวันอังคารที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๑๔ มีความดังต่อไปนี้

จดหมายเปิดผนึกจากเสรีไทย

เสรีไทย กับ พ.ค.ท.

เรียน บรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการบทความหนังสือจตุรัส

ในฐานะทำหน้าที่เลขาธิการกองบัญชาการเสรีไทยระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้าถูกถามโดยเสรีไทยหลายคนถึงความจริงที่มีผู้โฆษณาว่าพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นผู้นำมวลชนไทยต่อสู้ญี่ปุ่นระหว่างสงคราม ซึ่งทำให้ชนรุ่นหลังเข้าใจผิดว่าขบวนการเสรีไทยอยู่ภายใต้การนำของ พ.ค.ท. และมีผู้โฆษณาสนับสนุนว่าพรรคนั้นต่อสู้ญี่ปุ่นก่อนมีเสรีไทย การโฆษณาเป็นลูกโซ่โยงมาถึงบทความซึ่งมีผู้บอกให้นายแรเดียมส์ ฟลัด คนอเมริกันแห่งกลุ่มที่เรียกตนเองว่า “อาเชียน คอนเซินต์” เขียนลงในวารสารฉบับฤดูหนาว พ.ศ. ๒๕๑๔ มีความตอนหนึ่งว่า เสรีไทยร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเพื่อทำการต่อต้านจักรวรรดินิยมญี่ปุ่นและรัฐบาลฟาสซิสต์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ท่านได้นำบทความนั้นมาลงในจตุรัสฉบับ ๒๑ ตุลาคมปีนี้เป็น “บทความพิเศษ” ภายใต้หัวข้อว่า “การเติบโตของชายไทย” และท่านยืนยันรับรองด้วยถ้อยคำว่า

“บทความชิ้นนี้ถือได้ว่าเป็นการวิเคราะห์ระบบเศรษฐกิจการเมืองไทยโดยทฤษฎีมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์ที่นับว่ามีความถูกต้องตรงต่อสภาพภาววิสัยและข้อเท็จจริงทั้งในอดีตและปัจจุบันของสังคมไทยชิ้นหนึ่งและเป็นเรื่องที่น่าพอใจที่สุด”

ผู้อ่านบทความนั้นประกอบกับอีกบทความหนึ่งในจตุรัสฉบับเดียวกันภายใต้หัวเรื่อง “ตลาดหนังสือหลังตุลาคม ๒๕๑๖” ซึ่งแนะนำหนังสือที่เขียนเป็นเชิงชวนอ่านและไม่ชวนอ่านด้วยแล้วก็เห็นจากตอนต้นๆ ของบทความนี้ที่ผู้เขียนบทความได้แนะนำไว้ว่า

“การหันกลับไปทำงานเขียน “เพื่อชีวิต” ในยุค ๒๕๔๐ เป็นที่ปรากฏที่เห็นได้ชัด ไม่เพียงแต่งานของจิตร ภูมิศักดิ์ หากรวมถึงงานของอุดม สีสุวรรณ เจ้าของนามปากกา พ. เมืองชมพู”

ผู้ที่เคยอ่านหนังสือของอุดม สีสุวรรณ กรรมการกลาง พ.ค.ท. ซึ่งทางการได้ปล่อยตัวเป็นอิสระแล้วนั้นเคยเขียนหนังสือชื่อ ทางออกของไทย ใช้นามปากกาว่า “อรัญ พรหมชมพู” ได้ชี้ทางออกของไทยไว้ว่าต้องอยู่ภายใต้การนำของ พ.ค.ท. ดังนั้นท่านหรือผู้เขียนบทความจึงมีสิทธิเสรีภาพเต็มที่สนับสนุนบทความของนายพลัด เพื่อชวนให้ผู้อ่านถือว่าทางออกของไทยเป็นไปดังกล่าวนี้

ส่วนข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับขบวนการเสรีไทยซึ่งนายพลัดและท่านกับผู้โฆษณาบางคนกล่าวพาดพิงมาถึงนั้น ข้าพเจ้าในฐานะหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นก็มีความจำเป็นต้องเขียนจดหมายมายังท่าน เพื่อขอร้องว่า เนื่องจากท่านได้สละหน้ากระดาษให้แก่บทความของนายพลัดและบทความตลาดหนังสือ ข้าพเจ้าขอให้ท่านโปรดมีน้ำใจเป็นนักกีฬาพอที่จะนำจดหมายนี้ทั้งฉบับลงพิมพ์ในจตุรัส ซึ่งใช้หน้ากระดาษน้อยกว่าบทความนั้น โปรดอย่าตัดข้อความเลย ทั้งนี้เพื่อให้มวลชนได้อ่านเปรียบเทียบแล้วก็จะสามารถวินิจฉัยได้ว่าสิ่งจะเป็นอย่างไร

๑. ขบวนการเสรีไทยถือหลักการมวลชนเป็นใหญ่ตามที่หัวหน้าเสรีไทยได้แถลงในที่ชุมนุมใหญ่เสรีไทยเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ ภายหลังจากสวนสนามต่อประชาชนในวันนั้นแล้ว ว่า

ราษฎรทั้งปวงประมาณ ๑๗ ล้านคน (สถิติขณะนั้น) ที่เป็นคนไทยโดยทาง
 นิติบัญญัติและพฤตินัยนั่นเองเป็นผู้กู้ชาติ ฉะนั้น ผู้ซึ่งข้าพเจ้าจะต้องขอขอบคุณอย่าง
 สูงยิ่งก่อนอื่นก็คือคนไทยทั้งปวงนี้

โดยอุดมคติดังกล่าวนั้น ขบวนการเสรีไทยจึงไม่ใช่วิธีอดอ้างตนว่าเป็นผู้นำ
 มวลชนไทยต่อสู้ญี่ปุ่น หรืออดอ้างว่าต่อสู้ญี่ปุ่นก่อนองค์การใดหรือพรรคใด
 เพราะเรื่องรับใช้มิใช่การโฆษณาขายสินค้าซึ่งผู้มีธาตุแท้ทางการค้าทำกันอยู่เพื่อ
 อดอ้างคุณภาพของสินค้า

ส่วนการที่ขบวนการเสรีไทยต้องมีกองบัญชาการนั้น หัวหน้าที่ได้กล่าวไว้
 ในที่ชุมนุมใหญ่แล้วว่า

“การกระทำคราวนี้มีได้ก่อตั้งเป็นคณะหรือพรรคการเมือง แต่เป็นการร่วมกัน
 ประกอบกิจเพื่อให้ประเทศชาติได้กลับคืนสู่สถานการณ์ก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม
 ๒๔๘๔ แม้ว่าการดำเนินการจะจัดให้มีองค์การบริหาร คือกองบัญชาการสำนักงาน
 หรือสาขาใดๆ ขึ้น ก็เพื่อความจำเป็นที่จะให้งานนี้มีระเบียบอันนำมาซึ่งวินัยและ
 สมรรถภาพ สมาคมซึ่งมีสมาชิกน้อยกว่าผู้ร่วมงานคราวนี้ต้องมีกรรมการชั้นใด ผู้
 ร่วมงานคราวนี้ซึ่งมีจำนวนมากก็ยิ่งจำต้องการมีองค์การบัญชาการชั้นนั้น”

กลุ่มใดองค์การใดอ้างว่าเป็นผู้นำมวลชนไทยต่อสู้ญี่ปุ่นระหว่างสงครามจึง
 มีทรรศนะต่างกับขบวนการเสรีไทย

๒. เมื่อขบวนการเสรีไทยถืออุดมคติมวลชนไทยเป็นใหญ่จึงวินิจฉัยจิตสำนึก
 ของมวลชนไทยว่า เมื่อก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ที่ญี่ปุ่นมิได้ยกกองทัพมา
 รุกรานประเทศไทยนั้น มวลชนไทยก็จะเกิดจิตสำนึกจับอาวุธไล่ญี่ปุ่นได้อย่างไร
 มวลชนไทยเกิดจิตสำนึกเมื่อตนประสบว่าญี่ปุ่นยกกองทัพมารุกราน

จิตสำนึกของมวลชนไทยจึงต่างกับจิตสำนึกของคนจีนที่รักชาติจีนซึ่งอาศัย
 อยู่ในเมืองไทยที่ประเทศจีนถูกญี่ปุ่นรุกรานก่อนประเทศไทยหลายปี ถ้าท่านศึกษา

ประวัติศาสตร์บ้างหรือสอบถามคนจีนในประเทศไทยที่มีอายุสูงและยังจำความได้ว่าเมื่อก่อนญี่ปุ่นรุกรานไทยนั้น คนจีนในประเทศไทยได้มีองค์กรหรือสาขาของพรรคต่างๆ ตั้งอยู่เป็นการลับ บางองค์กร บางสาขาได้ใช้วิธีทำร้ายหรือทำลายชีวิตพ่อค้าจีนที่ทำการค้ากับญี่ปุ่น แต่นั่นเป็นเรื่องคนจีนด้วยกัน จึงไม่ควรอาศัยลัทธิไม่มีชาติเป็นข้ออ้างว่า คนจีนในประเทศไทยต่อสู้ญี่ปุ่นที่รุกรานประเทศไทย ก่อนที่ญี่ปุ่นยังมีได้ยกกองทัพรุกรานประเทศไทย

๓. ท่านบรรณาธิการบทความและท่านที่ฟังวิทยุกระจายเสียงประชาชนแห่งประเทศไทยที่ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ ๑๐ กว่าปีนี้ คงได้ยินโฆษกสถานีนั้นกระจายเสียงในวันที่ ๑ ธันวาคมของทุกๆ ปีว่า พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ (สองสี่แปดห้า) แม้เป็นจริงตามนั้นแต่ก็แสดงว่าพรรคนั้นตั้งขึ้น ๑ ปีภายหลังที่ญี่ปุ่นโจมตีเพิลฮาเบอร์ของสหรัฐอเมริกาและรุกรานประเทศไทยวันเดียวกันนั้น ขอให้ท่านบรรณาธิการและท่านผู้อ่านใช้สามัญสำนึกว่า คนไทยเรานิ่งมลายเป็นหนักหนาหรือที่ยอมให้ญี่ปุ่นย่ำยีจนถึง ๑ ปีแล้วจึงโง่งมลุกขึ้นเพราะมีพรรคหนึ่งตั้งขึ้นเป็นพรรคนำ

๔. ตามที่ท่านบรรณาธิการทั้งสองยืนยันรับรองคำกล่าวของนายพลัดที่ว่าเสรีไทยร่วมมือกับ พ.ค.ท. ต่อสู้รัฐบาลฟาสซิสต์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นการสร้างเวที่ประวัติศาสตร์ให้ พ.ค.ท. ก่อนเกิดของพรรคนั้น เพราะการต่อสู้ให้จอมพล ป. ออกไปนั้น มีขึ้นครั้งแรกในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๕ อันเป็นเวลาหนึ่งเดือนก่อนที่โฆษกกว่า พ.ค.ท. ตั้งขึ้นในวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๔๘๕ คือจอมพล ป. ยื่นใบลาออกซึ่งคณะผู้สำเร็จราชการอนุมัติแล้ว คุณทวี บุญยเกตุเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้รับให้วิทยุกรุงเทพฯ กระจายเสียงทันที จอมพล ป. ไม่พอใจจึงให้ราชเลขาสมัยนั้นเอาใบลาคืนและปลดคุณทวี บุญยเกตุออกจากตำแหน่งและสั่งทหารบุกคุกคามคณะผู้สำเร็จราชการ ซึ่งต้องให้เพื่อนทหารเรือช่วยคุ้มครอง

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๘๗ จอมพล ป. เสนอร่าง พ.ร.บ. ให้รับรองพระราชกำหนดระเบียบบริหารนครเพชรบูรณ์และพุทธภูมิณฑล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท

ที่ ๑ ร่วมกับประเภทที่ ๒ ส่วนมากลงมติไม่อนุมัติร่าง พ.ร.บ. นั้น จอมพล ป. จึงต้องลาออก ความรายละเอียดแจ้งอยู่ในหนังสือชื่อ “บางเรื่องเกี่ยวกับพระบรมวงศานุวงศ์ ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒” พิมพ์ในโอกาส ๑๑ พ.ค. ๒๕๑๕ แล้ว

วิญญูชนยอมเห็นได้ว่าขณะนั้นไม่มีสมาชิก พ.ค.ท. คนใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เหตุไฉนเสรีไทยจะทำการนั้นต้องขอความร่วมมือจาก พ.ค.ท.

อนึ่ง บทความมากมายของโฆษก พ.ค.ท. ก็คัดค้านวิธีต่อสู้ทางรัฐสภา ถ้าสมมุติว่าเสรีไทยขอความร่วมมือจาก พ.ค.ท. ให้ต่อสู้จอมพล ป. ทางรัฐสภา พ.ค.ท. ก็คงไม่ยอมรับร่วมมือ

ฉะนั้นวิธีวิเคราะห์ของนายพลัดจึงมิใช่วิธีมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์ หากเป็นวิธีที่ผู้อื่นบอกข้อมูลผิดๆ ให้นายพลัดเขียนขึ้น ทำนองเดียวกับที่มีผู้บอกให้ชาวต่างประเทศอื่นเขียนเพื่ออาศัยบทความนั้นเป็นข้ออ้างอีกทอดหนึ่งโดยหวังให้คนที่เชื่อความศักดิ์สิทธิ์ของคนต่างประเทศนั้นหลงเชื่อ

๕. เมื่อได้ประกาศสันติภาพในวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ แล้ว กองบัญชาการเสรีไทย ที่ถืออุดมคติมวลชนเป็นใหญ่ทั้งคำพูดและการปฏิบัติ ได้ประกาศให้เสรีไทยทุกหน่วยและหน่วยต่างๆ ที่จัดตั้งโดยมิได้สังกัดขบวนการเสรีไทยโดยตรง แต่ได้ต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกรานซึ่งเป็นศัตรูร่วมของชาติและราษฎรไทยนั้น (อาทิหน่วยของ นายบุญผ่อง ที่บ้านโป่ง กาญจนบุรี ฯลฯ) ส่งสมาชิกตัวแทนของแต่ละหน่วยมาชุมนุมที่กรุงเทพฯ เพื่อสวนสนาม อันเป็นการรายงานตนต่อประชาชนก่อนที่จะยุบเลิกขบวนการเสรีไทย

การสวนสนามต่อประชาชนมีขึ้นในวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ กองบัญชาการเสรีไทยได้จัดริ้วขบวนสวนสนามด้วยความเที่ยงธรรม ประชาชนที่ได้มาต้อนรับมากมายซึ่งหลายคนยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันนี้จึงยอมจำได้ว่าเสรีไทยที่แต่งเครื่องแบบทหารไทย และเสรีไทยสังกัดสัมพันธมิตรแต่งเครื่องแบบทหารนั้น

ประชาชนย่อมรู้อยู่แล้วว่าเป็นเหล่าใดจึงไม่ต้องมีป้ายบอกชื่อหน่วย แต่เสรีไทยที่ไม่มีเครื่องแบบซึ่งทางการรับรองก็มีป้ายบอกชื่อหน่วยไว้ กรมโฆษณาการ (บัดนี้คือกรมประชาสัมพันธ์) ได้ถ่ายภาพไว้หลายภาพ ขอให้ท่านถามประชาชนที่ได้ต้อนรับการสวนสนามวันนั้นว่ามีผู้ใดเห็นว่าหน่วยใดบ้างมีป้ายบอกไว้ อันที่จริงวันนั้นเป็นโอกาสเหมาะมากที่พรรคต่างๆ ซึ่งร่วมงานเสรีไทยควรแสดงตนต่อประชาชนได้โดยไม่ต้องเกรงว่ารัฐบาลจะแก้งจับกุม เพราะถ้าถืออุดมคติมวลชนเป็นใหญ่และมีความสัมพันธ์ดีกับมวลชนแล้ว มวลชนก็ต้องให้ความคุ้มครอง

๖. เมื่อเสร็จสงครามและได้ยกเลิกขบวนการเสรีไทยแล้ว สมาชิกต่างก็กลับไปประกอบอาชีพของตน ผู้ใดเป็นนักการเมืองก็จัดตั้งเป็นพรรคการเมืองต่างๆ ตามที่ตนนิยม ในตอนนี้จึงปรากฏว่ามีหลายพรรคตั้งขึ้น เช่น พรรคสหชีพ พรรคก้าวหน้า พรรคประชาธิปไตย แนวรัฐธรรมนูญ อิสระ และพรรคคอมมิวนิสต์ก็แสดงตนในตอนนี้ ซึ่งแม้กำลังร่างรัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๘๙ แต่รัฐบาลสมัยนั้นก็ให้เสรีภาพในการนับถือลัทธิใดๆ รวมทั้งตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ได้

ส่วนอดีตเสรีไทยบางท่านเช่น คุณครอง จินดาวงศ์ ซึ่งขณะร่วมขบวนการเสรีไทยยังมีได้เป็นสมาชิกของพรรคใด แต่ภายหลังรัฐประหาร ๘ พ.ย. ๒๔๙๐ แล้ว เขาจะสังกัดพรรคใดก็เป็นเรื่องภายหลังสงครามฯ

๗. ท่านผู้อ่านหลายท่านย่อมทราบว่ ขณะนี้ประเทศไทยมีองค์การจารกรรมของหลายประเทศที่หลังไหลเข้ามา และคอมมิวนิสต์ชนิดต่างๆ ก็ตั้งสาขาและหน่วยขึ้นตั้งที่เป็นอยู่ในหลายประเทศ

เพื่อที่คนไทยจะได้รู้ว่องค์กรเหล่านี้เป็นคอมมิวนิสต์ชนิดใด ข้าพเจ้าขอให้ท่านบรรณาธิการโปรดตอบโดยตนเองและขอให้ช่วยติดต่อถามนายแธเดียส ฟอร์ด ซึ่ง จตุรัส รับรองว่ เป็นผู้รัทฤษฎีมาร์กซิสม์-เลนินนิสม์ ว่ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งลัทธินั้นมิวิธีการจัดตั้งดังต่อไปนี้หรือไม่ คือ

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่สร้างขึ้นระหว่างประเทศครั้งที่ ๓ (โคมินเตอร์น) คือระหว่าง ค.ศ. ๑๙๑๙ (พ.ศ. ๒๔๖๒) ถึง ค.ศ. ๑๙๔๓ (พ.ศ. ๒๔๘๖) ต้องเป็นสมาชิกองค์การนั้น นอกจากพรรคคอมมิวนิสต์ชนิดอื่นที่มีโซมาลาร์กซิสต์-เลนินนิสต์จึงไม่เป็นสมาชิกหรือไม่ได้รับรองให้เป็นสมาชิก หรือสาขาของพรรคใดก็ไม่ต้องเป็นสมาชิกโดยเอกเทศเพราะขึ้นกับพรรคใหญ่ที่เป็นสมาชิกอยู่แล้ว ข้าพเจ้าจึงขอให้ท่านบรรณาธิการทั้งสองโดยตนเองหรือถาโมนายพลัดช่วยแจ้งบัญชีรายชื่อพรรคที่เป็นสมาชิกองค์การโคมินเตอร์นด้วย

อนึ่ง แม้องค์การโคมินเตอร์นเลิกไปในระหว่างสงคราม แต่ภายหลังก็มีองค์การโคมินฟอร์ม ซึ่งแม้จะเป็นองค์การสำหรับคอมมิวนิสต์ในยุโรป แต่เขาก็เชิญพรรคคอมมิวนิสต์มาร์กซิสต์-เลนินนิสต์ทั่วโลกให้เข้าร่วมสังเกตการณ์ นอกจากนี้เมื่อก่อนสตาลินวายชนม์ ก็มีการประชุมใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์โซเวียต ซึ่งสตาลินได้กล่าวสุนทรพจน์สำคัญถึงการชูธงแห่งชาติ ในการประชุมนั้นมีพรรคมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์มากมายได้รับเชิญไปด้วย แม้สตาลินวายชนม์แล้วพรรคมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์มากมายก็ได้รับเชิญไปในการประชุมของพรรคโซเวียตที่มอสโคว์เมื่อ ค.ศ. ๑๙๕๗ (พ.ศ. ๒๕๐๐) อันเป็นเรื่องใหญ่มาก ซึ่งทั่วโลกรู้กันเกี่ยวกับเรื่องคัดค้านการบุชานบุคคล จึงขอให้ท่านบรรณาธิการทั้งสอง และนายพลัดโปรดแจ้งบัญชีรายชื่อพรรคที่รับเชิญแล้วแจ้งให้ผู้อ่านทราบด้วย

ด้วยความนับถือ

ศาสตราจารย์วิจิตร ลุฑิตานนท์

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการที่มีผู้แต่งเรื่องตามคำบอกเล่า (Hearsay) ว่าด้วยการต่อสู้ญี่ปุ่นในประเทศไทย ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒

มีบทความและหนังสือเกี่ยวกับการต่อสู้ญี่ปุ่นในประเทศไทยระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งชาวต่างประเทศบางคน และคนไทยบางคนได้แต่งขึ้นตามคำบอกเล่า (Hearsay) จากคนหนึ่ง แล้วก็มีคนที่สองคัดลอกเอามาเขียน และคนที่สาม ที่สี่ และอีกหลายคนต่อมาหลงเชื่อคัดลอกเอามาเขียนคัดลอกซ้ำๆ กันต่อไป ทำให้บางคนหลงเข้าใจผิดว่าเรื่องนั้นเป็นความจริงเพราะมีคนเขียนถึง ๓ คนหรือมากกว่านั้น และยังเป็นชาวต่างประเทศคัดลอกเอาคำบอกเล่ามาเขียนด้วยแล้ว ก็ยังทำให้บุคคลซึ่งนิยมว่าเรื่องใดที่ชาวต่างประเทศเขียนเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อถือได้นั้น หลงเชื่อว่าเป็นสารคดี แต่ว่าที่แท้แล้วข้อเขียนวิธีนั้นก็มาจากคนต้นตอคนเดียวที่ตั้งต้นบอกเล่าขึ้น ซึ่งอาจเป็นความจริงหรืออาจเป็นไปตามอคติของคนบอกเล่าที่ผิดพลาดจากความจริง

ผู้ปรารถนาจะจึงใช้หลักวิทยาศาสตร์แห่งการวิเคราะห์วิจารณ์เอกสารทางประวัติศาสตร์และวรรณคดี (Scientific Investigation of Historical and Literary Documents) ประกอบด้วยจิตใจวิทยาศาสตร์ (Scientific Spirits) ๖ ประการ คือ จิตใจสังเกต, จิตใจมาตรการ, จิตใจค้นคว้าหาหลักฐานและเหตุผล, จิตใจวิเคราะห์วิจารณ์, จิตใจปราศจากอคติ, จิตใจที่มีความคิดเป็นระเบียบ ดังที่ข้าพเจ้าได้เคยอธิบายไว้ในหนังสือชื่อ “ปรัชญาคืออะไร” และในปาฐกถาที่ประชุมนักเรียนไทยในสหพันธรัฐเยอรมันและในอังกฤษกับฝรั่งเศส และข้าพเจ้าได้ทำบันทึกข้อสังเกตและตอบคำถามนิสิตนักศึกษาที่ประสงค์เรียบเรียงวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับรัฐบาลบางสมัยของประเทศไทยซึ่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ตีพิมพ์ในหนังสือจุลสารพิเศษฉบับวันสถาปนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๑๙ แล้วนั้น

วิธีการดังกล่าวเป็นเรื่องยืดยาว ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ตั้งต้นไปจากสามัญสำนึก (Common sense) อันเป็นตรรกวิทยาเบื้องต้นของมนุษย์ชนที่ไม่ถูกครอบงำด้วย

อคติ ๔ ประการ คือ ฉันทา (ความหลงรัก), โทสา (ความหลงโกรธ), ภยา (ความหลงกลัว), โมหา (ความหลงมกมาย) ก็สามารถวินิจฉัยได้ว่าคำบอกเล่าซึ่งมีบุคคลนำมาเขียนโฆษณานั้นเป็นความจริงเพียงใดหรือไม่

ข้าพเจ้าขอยกอุทาหรณ์บางประการเพื่อท่านผู้ปรารถนาสัจจะใช้ “สามัญสำนึก” วิเคราะห์วิจารณ์ดังต่อไปนี้

๑. บางคนโฆษณาว่าองค์การของตนนำมวลชนต่อสู้ญี่ปุ่นด้านเดียวก็สามารถทำให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากการตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามได้ แต่เรื่องเปิดเผยทั่วโลกแล้วว่าประเทศไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้นมีสถานการณ์พิเศษโดยเฉพาะของประเทศไทย คือ ด้านหนึ่งถูกญี่ปุ่นรุกรานและอีกด้านหนึ่งรัฐบาลไทยสมัยนั้นประกาศสงครามและก่อสถานะสงครามกับประเทศสัมพันธมิตร

ดังนั้น การโฆษณาว่าบุคคลใดหรือองค์การใดต่อสู้ญี่ปุ่นด้านเดียวก็สามารถทำให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากการตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามได้ จึงไม่ใช่สัจจะทางสารคดี

อนึ่ง การโฆษณาว่าบุคคลใดหรือองค์การใดทำให้สัมพันธมิตรยอมรับรองว่าประเทศไทยไม่ต้องตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามได้โดยบุคคลนั้นหรือองค์การนั้นไม่มีการกระทำใดในการต่อสู้ญี่ปุ่นที่เป็นคุณูปการต่อสัมพันธมิตร การโฆษณาเช่นนั้นก็ไม่ใช่สัจจะทางสารคดี

ฉะนั้น การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยได้เอกราช เอกภาพกลับคืนมาโดยสมบูรณ์เหมือนก่อนวันญี่ปุ่นรุกรานนั้นจึงต้องปฏิบัติทั้งสองด้านประกอบกันคือ ด้านหนึ่งต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกราน และอีกด้านหนึ่งปฏิบัติเพื่อการให้สัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทยไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม และการผ่อนหนักเป็นเบา

เหตุผลดังกล่าวนี้เป็นข้อพิสูจน์ว่าการโฆษณาของบุคคลหรือองค์การใดนั้นเป็นสารคดี หรือว่าเป็นเพียงการโฆษณาอวดอ้างเท่านั้น

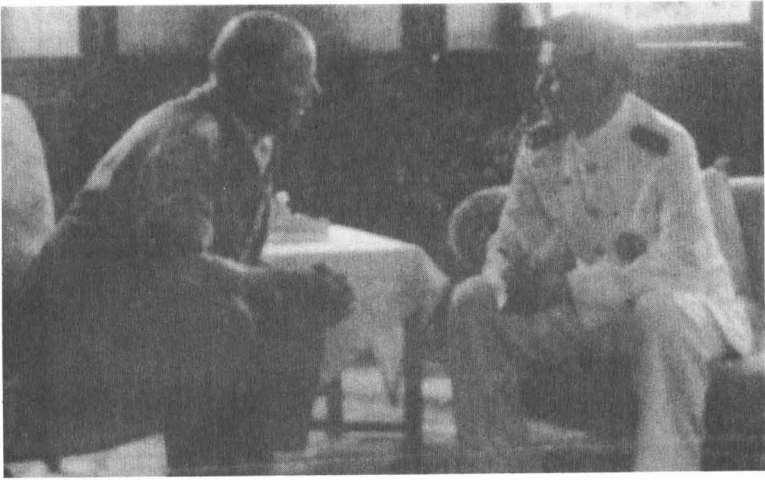
๒. ชาวต่างประเทศบางคนที่ยื่นวิทยานิพนธ์และที่เขียนบทความโดยถือเอาการเจรจากับสัมพันธมิตรเพื่อให้สัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทยไม่ใช่ศัตรู นั้นเป็นเรื่องสำคัญว่าด้านที่ขบวนการเสรีไทยต่อสู้ญี่ปุ่นผูุ้กราน

แต่ชาวต่างประเทศบางคน ก็ไม่ได้ค้นคว้าเอกสารหลักฐานของรัฐบาลอเมริกันเองที่เปิดเผยแล้วว่าขบวนการเสรีไทยได้เจรจากับรัฐบาลอเมริกันและสัมพันธมิตรโดยวิธีใด และเป็นผลขึ้นมาโดยการพูดเท่านั้นหรือว่าต้องมีการปฏิบัติอย่างใดบ้าง ที่ทำให้รัฐบาลอเมริกันและสัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทยมิใช่ศัตรู

หากชาวต่างประเทศบางคนเช่นที่ว่านี้ใช้วิธีเขียนหนังสือให้เสรีจออกมาเพื่อให้จำหน่ายได้เร็วๆ โดยวิธีคัดลอกจากคำบอกเล่า (Hearsay) หรือจากที่คนอื่นได้เขียนไว้จากคำบอกเล่า จึงเป็นการทำให้ผู้อ่านหลงเข้าใจผิดว่าเรื่องบอกเล่าที่มีชื่อเสียงจะทางสารคดีนั้นเป็นความจริง อันทำให้เสียหายแก่สิ่งจะทางประวัติศาสตร์

ปรีดี พนมยงค์

๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๒

ท่านปรีดีฯ ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์กับพลจัตวา อีแวนส์
ผู้บัญชาการทหารสัมพันธมิตรที่เข้ามาปลดอาวุธญี่ปุ่น เมื่อ ๓ กันยายน ๒๔๘๘

ภาคผนวก

โครงการวันสันติภาพไทย ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๒

หลักการและเหตุผล

เป็นเวลา ๕๔ ปีแล้วที่ประชาชนชาวไทยผู้รักอิสรภาพได้ร่วมกันต่อสู้ ต้านทาน สงครามจากผู้รุกรานทุกรูปแบบจนถึงที่สุด การประกาศสันติภาพเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘ โดยนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และหัวหน้า ของขบวนการเสรีไทย ได้แสดงจุดยืนแห่งความเป็นไทที่รักสันติภาพให้ประชาคมโลกได้ ประจักษ์ถึงความเป็นเอกราชของประเทศไทย

เมื่อเวลาอันมีความหมายเวียนมาบรรจบครบรอบ ๕๔ ปี ใน พ.ศ. ๒๕๔๒ กรุงเทพมหานคร สถาบันปรีดี พนมยงค์ และโครงการฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส จึงเห็นสมควรจัดงานวันสันติภาพประจำปีนี้ขึ้น เพื่อประกาศเกียรติคุณ แก่ขบวนการเสรีไทยที่ได้ทำคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อรำลึกถึงการประกาศสันติภาพไทยในวาระครบรอบ ๕๔ ปี
๒. เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนในประเทศได้เรียนรู้บทบาทและ คุณูปการของขบวนการเสรีไทยและประชาชนที่รักอิสรภาพได้ร่วมกันต่อต้านสงคราม จากผู้รุกราน
๓. เพื่อสืบสานอุดมการณ์ของขบวนการเสรีไทยที่มุ่งสันติภาพและสันติสุขของ ส่วนรวม

จัดโดย

๑. กรุงเทพมหานคร
๒. สถาบันปรีดี พนมยงค์
๓. โครงการฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. มีการสืบสานอุดมการณ์สันติภาพจากคนรุ่นเก่าสู่เยาวชนคนรุ่นใหม่
๒. มีกิจกรรมทางสร้างสรรค์ที่เกิดคุณค่าทางด้านสันติภาพแก่บุคคล สาธารณชน ทั่วไป

กำหนดการ “วันสันติภาพไทย”

วันอาทิตย์ที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๒ ณ สวนเสรีไทยและสวนสันติภาพ

จัดโดย กรุงเทพมหานครและ

คณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

สวนเสรีไทย (สวนน้ำบึงกุ่ม) เขตบึงกุ่ม ถนนเสรีไทย (สุขาภิบาล ๒)

- ๑๐.๐๐ - ๑๐.๐๕ น. - พิธีกรกล่าวแนะนำงานวันสันติภาพไทย
- ๑๐.๐๕ - ๑๐.๒๐ น. - อาราธนาศีล
- นิมนต์พระให้ทำทักษิณานุประทาน ๗ รูป ทำพิธีมาติกาบังสุกุลให้กับอดีตเสรีไทย และ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ หลังจากนั้นถวายจตุปัจจัยไทยทาน
- ๑๐.๒๐ - ๑๐.๒๕ น. - เชิญโต๊ะอินทามาสวดอุทิศส่วนกุศลตามพิธีแบบมุสลิม และสวดขอพรแด่พระผู้เป็นเจ้าของให้กับบุคคลที่เข้าร่วมงาน
- ๑๐.๒๕ - ๑๐.๓๐ น. - บทกวีสดุดี ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ โดยธำรง ปัทมภาส
- ๑๐.๓๐ - ๑๐.๓๕ น. - กล่าวรายงาน “การจัดงานวันสันติภาพไทย” โดย ร้อยตำรวจตรี เกียรติศักดิ์ โลหะชาละ รองปลัดกรุงเทพมหานคร
- ๑๐.๓๕ - ๑๐.๔๐ น. - กล่าวเปิดการทำพิธีวางศิลาฤกษ์ หออนุสรณ์เสรีไทย โดย ดร. พิจิตร รัตตกุล ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
- ๑๐.๔๐ - ๑๑.๐๐ น. - เชิญประธานทำพิธีวางศิลาฤกษ์ หออนุสรณ์เสรีไทย โดย ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์
ตัวแทนอดีตเสรีไทย
ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
- ระหว่างทำพิธีฯ พระสวดชัยมงคลคาถา
- ๑๑.๐๐ น. - ถวายเพลพระสงฆ์

- ๑๓.๐๐ - ๑๗.๓๐ น. - ประวัติเสวนาครั้งที่ ๗ เรื่อง “ประวัติศาสตร์และบทบาทของ
เสรีไทยในการสร้างสรรค์สันติภาพ
ณ ห้องกระจก สถาบันปรีดี พนมยงค์

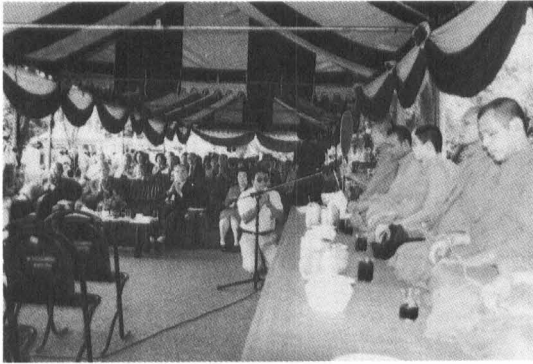
สวนสันติภาพ (ถนนราชวิถี)

- ๑๖.๐๐ - ๑๖.๑๐ น. - ประธานในพิธีกล่าวเปิดงาน โดย คุณพงษ์ศักดิ์ พัยคัมภีร์เชียร
๑๖.๑๐ - ๑๖.๒๐ น. - คำปราศรัยของ คุณชนิด สายประดิษฐ์
๑๖.๒๐ - ๑๖.๓๐ น. - การติดป้ายคำสดุดีสันติภาพของ กุหลาบ สายประดิษฐ์
โดย คุณรัชนี ธงไชย คุณสรรพลสิทธิ์ คุมพ์ประพันธ์
คุณศักดิ์ชัย บำรุงพงษ์
๑๖.๓๐ - ๑๖.๓๕ น. - อ่านข้อความบนป้าย โดย คุณอ่อนศรี ประเสริฐสม
๑๖.๓๕ - ๑๖.๔๕ น. - บทกวีสันติภาพ โดย อาจารย์ดุษฎี พนมยงค์
๑๖.๔๕ - ๑๖.๕๐ น. - ร้องนำเพลง “วินาศหิโรคม” โดย คุณเพ็ญศรี พุ่มชูศรี
๑๖.๕๐ - ๑๗.๐๐ น. - เชิญประธานในพิธีและแขกผู้มีเกียรติร่วมกันปลูกต้นไม้
๑๗.๐๐ - ๑๙.๓๐ น. - ดนตรีเพื่อสันติภาพ โดย
ศิตาญชลี ดอกหญ้าไหว ศุ บุญเลี้ยง
๑๘.๐๐ - ๑๙.๓๐ น. - มีการออกร้านขายหนังสือและสินค้าทางเลือกเพื่อผู้บริโภค
พร้อมทั้งการแสดงนิทรรศการ “การอภิวัฒน์สังคมไทย ๒๔๗๕
และบทบาทเสรีไทย”

วันจันทร์ที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๒ ณ สถาบันปรีดี พนมยงค์

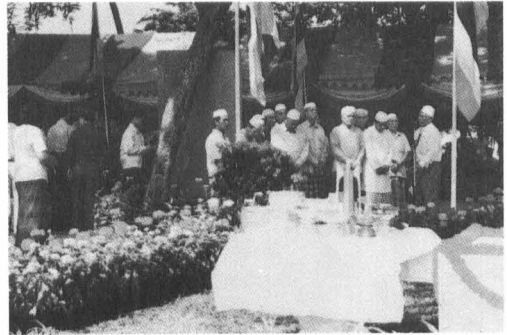
- ๑๓.๐๐ - ๑๕.๓๐ น. - ปาฐกถาเพื่อสันติภาพเนื่องในวันสันติภาพ
เรื่อง “อภัยวิถี : มิตร / ศัตรูและการเมืองแห่งการให้อภัย”
โดย รศ. ดร. ชัยวัฒน์ สถาอานันท์
๑๙.๐๐ น. - หอภาพยนตร์แห่งชาติ มูลนิธิหนังไทย สถาบันปรีดี พนมยงค์
ได้ร่วมกันประกาศผลการประกวดภาพยนตร์สั้น รางวัลช้างเผือก
ครั้งที่ ๓

บรรยากาศภายในงาน “วันสันติภาพไทย” ประจำปี ๒๕๔๒
๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๒ ๑๐.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ สวนเสรีไทย (สวนน้ำบึงกุ่ม)

อาราธนาศิลปิน
นิมนต์พระให้ทำทักษิณานุประทาน
๗ รูป ทำพิธีมาตึกาบังสุกุลให้กับ
อดีตเสรีไทย
และ ดร. ปวย อึ้งภากรณ์
หลังจากนั้น
ถวายจุดบัจจายไทยทาน

ได้ะอิหม่ามในชุมชนบึงกุ่ม
สวดอุทิศส่วนกุศลตามพิธีแบบมุสลิม
และสวดขอประทานพรแด่พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า
ให้กับบุคคลที่เข้าร่วมงาน

ประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์
หออนุสรณ์เสรีไทย

ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์
ม.ล. จิรายุ นพวงศ์
พล.อ.อ. สิทธิ เศวตศิลา
คุณสุตารัตน์ เกยุราพันธ์
ตอกเสาไม้มงคล ๙ ชนิด

ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ และ พล.อ.อ. สิทธิ เศวตศิลา วางแผ่นศิลาฤกษ์ หออนุสรณ์เสรีไทย

๑๓.๐๐ - ๑๗.๓๐ น. การเสวนาเรื่อง
“ประวัติศาสตร์และบทบาทของเสรีไทย
ในการสร้างสันติภาพ”
ณ ห้องประชุมสถาบันปริทัศน์ พนมยงค์

๑๖.๐๐ - ๑๙.๓๐ น. กิจกรรม ณ สวนสันติภาพ ถนนราชวิถี

คุณพงษ์ศักดิ์ พยัคฆวิเชียร
ประธานในพิธีกล่าวเปิดงาน

คุณนายชนิด สายประดิษฐ์
คุณเครือพันธุ์ บำรุงพงศ์
คุณศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์
อ. สุลักษณ์ ศิวรักษ์
ประธานเปิดป้ายคำสดุดีสันติภาพ
ของ กุหลาบ สายประดิษฐ์

คุณชนิด สายประดิษฐ์
กล่าวคำปราศรัย

คุณศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์
คุณสรรพลสิทธิ์ คุ้มประพันธ์
คุณรัชนี ธงไชย
เปิดป้ายคำสดุดีสันติภาพ
ของ กุหลาบ สายประดิษฐ์

แผ่นป้ายคำสดุดีสันติภาพ
 ของ กุหลาบ สายประดิษฐ์
 เมื่อทำพิธีอย่างเป็นทางการแล้ว

สวนสันติภาพ

การแสดงดนตรีวงคีตาญชลี
 และดอกหญ้าไห่

๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๒ ๑๓.๐๐ - ๑๙.๐๐ น. ณ สถาบันปรีดี พนมยงค์

๑๓.๐๐-๑๕.๓๐ น.

ปาฐกถาเพื่อสันติภาพ เรื่อง
“อภัยวิถี : มิตร - ศัตรู และการเมือง
แห่งการให้อภัย”

โดย ร.ศ.ดร. ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

๑๙.๐๐ น.

ประกาศผลการประกวดภาพยนตร์สั้น
รางวัลช้างเผือก ครั้งที่ ๓

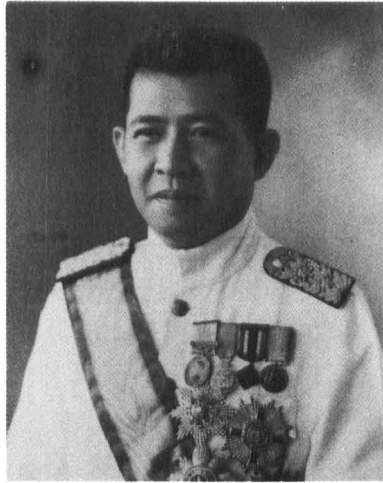

ผู้ได้รับรางวัลต่างๆ ถ่ายภาพพร้อมกับ
ท่านประธานในพิธีและ
คณะกรรมการตัดสินภาพยนตร์สั้น

•

ภาคผนวก

(พิเศษ)

รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (ระหว่าง พ.ศ.๒๔๘๔-๒๔๘๘)

สถาบันพระมหากษัตริย์ กับรัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์

ท่านนายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่านอธิการบดี ท่านที่เคารพ
ทุกๆ ท่าน ในการกล่าวเรื่อง คุณูปการของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ที่มีต่อ
สังคมไทย ควรเริ่มต้นด้วยสังขธรรม สังขธรรมประการหนึ่งคือ ความเป็นจริงที่ว่า
สรรพสิ่งทั้งหลายล้วนเปลี่ยนแปลง สรรพสิ่งทั้งหลายเป็นอนิจจัง นั่นคือ ทุกสิ่ง
ทุกอย่างล้วนเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้น ตั้งแต่จักรวาลไปจนถึงอะตอม ท่ามกลางกระแส
ของความเปลี่ยนแปลง ถ้ามีระบบใดระบบหนึ่งที่ปรับตัวไม่ได้ ระบบนั้นย่อมเกิด
วิกฤตและเสื่อมสลายไป นี่เป็นความจริงที่เกิดขึ้นกับระบบทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็น
ระบบชีวิตตั้งแต่จุลินทรีย์ไปจนถึงไดโนเสาร์ องค์กร สถาบัน บริษัท ตลอดจน
ไปจนถึงอารยธรรมต่างๆ เช่น อารยธรรมเมโสโปเตเมีย กรีก และโรมัน เป็นต้น
อารยธรรมเหล่านี้ล้วนเสื่อมสลายไปเพราะปรับตัวไม่ได้ท่ามกลางกระแสความ
เปลี่ยนแปลง ต้นเค้าของการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของโลกในปัจจุบันเกิดขึ้นเมื่อ
๓๐๐ ปีก่อน เริ่มต้นด้วยการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ อันนำไปสู่การปฏิวัติทาง
อุตสาหกรรม ซึ่งนำไปสู่อำนาจ และการแผ่ขยายอำนาจของมหาอำนาจตะวันตก
ไปทั่วโลก อันก่อให้เกิดกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่เขย่ารากลไปทั่วโลก กระทบ
ประเทศน้อยใหญ่ทุกประเทศทั่วไป การที่ประเทศต่างๆ จะปรับตัวต่อกระแสการ
เปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงของโลก เป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะการที่จะปรับวิธีคิด
และปรับโครงสร้าง ไม่ว่าจะสังคมใดสังคมหนึ่ง เป็นเรื่องที่ยากมาก ประเทศต่างๆ
จึงประสบภัยพิบัตินานัปการ เช่น ความขัดแย้ง สงคราม ความผันผวนรุนแรง
ในสังคม วิกฤตการณ์วัฒนธรรม หรือวิกฤตการณ์ในรากเหง้าของตนเอง

พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๔ และโดยเฉพาะรัชกาลที่ ๕ ทรงพยายามปรับ
ประเทศไทยให้มีความเป็นสมัยใหม่ กระแสความเปลี่ยนแปลงของความเป็นสมัย
ใหม่ของประเทศไทยและของโลกก่อให้เกิดความเครียดเชิงโครงสร้างในสังคมไทย
เพราะโครงสร้างทางสังคมปรับตัวไม่ได้ง่ายๆ ความเครียดเชิงโครงสร้างนำไปสู่

จากคำกล่าวเปิดงานปรีดี พนมยงค์ หน้าตึกโดม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ ๑๐
พฤษภาคม ๒๕๔๐ โดย ศ.นพ.ประเวศ วะสี

ความรุนแรงได้ ดังที่มีความพยายามที่จะก่อการปฏิวัติรัฐประหารที่เรียกว่า กบฏ
ในรัชกาลที่ ๖

ในสมัยรัชกาลที่ ๗ เศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ที่เรียกว่า The Great Depression of ๑๙๓๐ เป็นกระแสใหญ่อีกกระแสหนึ่งที่เพิ่มความเครียดให้สังคมไทย ความเครียดเพราะกระแสความเปลี่ยนแปลงจะผลิตปัญหาารรุนแรงต่างๆ เข้าใส่รัฐบาลที่รวมศูนย์อำนาจ ถ้าโครงสร้างอำนาจยังรวมศูนย์ ไม่ว่ารัฐบาลนั้นจะเป็นพระมหากษัตริย์ หรือทหาร หรือพลเรือน ดังที่เราเห็นอุบัติเหตุเภทภัยที่เกิดขึ้นกับรัฐบาลต่างๆ เรื่อยมา การเปลี่ยนแปลงการปกครองด้วยสันติวิธีเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ ย้ายบทบาทจากจุดศูนย์รวมทางการเมืองอันเป็นจุดที่ล่อแหลมกลายเป็นศูนย์รวมทางจิตวิญญาณ ซึ่งพ้นอันตรายจากความเครียด และการเป็นเป้าหมายการเมือง ทำให้เกิดความมั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์สืบมา

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.๒๔๗๕ จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้สถานะของสถาบันพระมหากษัตริย์มีความปลอดภัยและมั่นคงยิ่งขึ้น ถ้าศึกษาความคิด บทบาท และพฤติกรรมของอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นมันสมองของคณะราษฎร ทั้งในระหว่างการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และหลังจากนั้น จะเห็นว่าอาจารย์ปรีดี คือผู้พยายามพิทักษ์สถาบันพระมหากษัตริย์ นี่จะเป็นการตรงข้ามกับความพยายามสร้างภาพให้สังคมไทยเข้าใจไปว่าอาจารย์ปรีดีเป็นปฏิปักษ์กับสถาบันพระมหากษัตริย์ ท่านผู้มีเกียรติครับ ประสบการณ์ตรงอาจจะหลอกเราได้ เช่น ประสบการณ์โดยตรงกับพื้นผิวโลกจะทำให้เราคิดว่าโลกแบนเพราะเราเห็นอยู่ทุกวี่ทุกวัน เราจะสรุปว่ามันแบน แต่การประมวลความรู้โดยอาศัยหลักฐานต่างๆ สามารถสรุปได้ว่าโลกกลม จากประสบการณ์ตรงจะคิดว่าดวงอาทิตย์โคจรรอบโลกเพราะเราเห็นดวงอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันออกทุกเช้าและตกทางทิศตะวันตกอยู่ทุกเย็น มนุษย์จะเชื่อเช่นนั้นว่าดวงอาทิตย์โคจรรอบโลก แต่การประมวลความรู้โดยหลักฐานต่างๆ สามารถสรุปได้ว่า โลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ ฉะนั้นประสบการณ์ตรงอาจทำให้เราเข้าใจผิดได้ แต่การประมวลความรู้โดยหลักฐานต่างๆ ทำให้เรารู้ความจริง

เรื่องท่านอาจารย์ปรีดี เช่นกัน ได้มีผู้จงใจสร้างภาพว่าท่านเป็นปฏิปักษ์กับสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่การประมวลความรู้โดยหลักฐานต่างๆ จะพบความจริง ซึ่งตรงกันข้ามคือ ท่านเป็นผู้ที่พยายามที่จะพิทักษ์สถาบันพระมหากษัตริย์ทั้งในการเปลี่ยนแปลงการปกครองในช่วงที่ท่านมีอำนาจทางการเมืองและในช่วงที่ท่านไม่มีอำนาจแล้ว จนวาระสุดท้ายในชีวิตของท่าน ถ้าวิญญูชนใช้การประมวลความรู้โดยหลักฐานจะพบความจริงตามนี้ ความจริงที่ตรงข้ามกับการเล่าลือประดุกเรื่องดวงอาทิตย์โคจรรอบโลก หรือโลกโคจรรอบดวงอาทิตย์

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ ความจริงเป็นเรื่องสำคัญ ความจริง ความรัก ความสมานฉันท์ เป็นเรื่องที่ไม่ไปด้วยกันได้ ความไม่จริงก่อให้เกิดความเกลียดชังความเป็นปฏิปักษ์ และความแตกร้าง ประเทศไทยมีความแตกแยกกันมากเป็นสังคมทอนกำลัง จนไม่มีกำลังที่จะเผชิญวิกฤตการณ์ต่างๆ มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความรู้ ความรักและความสามัคคี ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ถ้าคิดว่าท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นปฏิปักษ์ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์แล้ว จะมองไม่เห็นความดีของอาจารย์ปรีดี ซึ่งมีเป็นอนุเคราะห์ ถ้ารู้ความจริงว่าอาจารย์ปรีดีเป็นผู้พยายามพิทักษ์สถาบันพระมหากษัตริย์ จะเห็นคุณูปการอันยิ่งใหญ่ต่อสังคมไทยของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์

อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองแห่งนี้ โดยมุ่งที่จะสร้างคนที่มีการศึกษาจำนวนมากขึ้นมามีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย อาจารย์ปรีดีวางระบบการคลังของประเทศเมื่อเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง อาจารย์ปรีดีพยายามวางความสัมพันธ์ที่ถูกต้องระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศเมื่อเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ดำเนินการแก้ไขสนธิสัญญาสิทธินอกอาณาเขตที่ไทยเสียเปรียบต่างประเทศและเสียศักดิ์ศรี หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองไม่ถึง ๑๐ ปี เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นบุกไทย ยกทัพเข้ามาประเทศไทย และบังคับให้ประเทศไทยประกาศสงครามกับสัมพันธมิตร อาจารย์ปรีดีในขณะดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้ก่อตั้งขบวนการเสรีไทยเพื่อต่อต้านญี่ปุ่น เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามพันธมิตรถือว่าประเทศไทยแพ้สงครามด้วย อาจารย์ปรีดีใน

ฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และหัวหน้าขบวนการเสรีไทย ได้ชิงประกาศ สันติภาพเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๔๘๔ โดยถือว่าการประกาศสงครามเป็นโมฆะ ประเทศไทยไม่มีกรณีสงครามกับสัมพันธมิตร และดำเนินการเจรจากับฝ่าย สัมพันธมิตรให้รับรองอิสรภาพของประเทศไทย

การประกาศสันติภาพของอาจารย์ปรีดีเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๔๘๔ เท่ากับเป็นการกู้อิสรภาพของประเทศไทย จากการตกเป็นเมืองขึ้นของสัมพันธมิตร จากคุณูปการในการรักษาบ้านเมืองไว้เมื่อพระมหากษัตริย์ยังทรงพระเยาว์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้ทรงตอบแทนคุณงามความดีของท่านอาจารย์ปรีดี ด้วยการทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาให้ดำรงตำแหน่ง รัฐบุรุษอาวุโส เป็นคนแรกและคนเดียวของประเทศไทย

ท่านรัฐบุรุษอาวุโสเป็นตัวอย่างของสามัญชนคนไทยที่มีความรักชาติบ้านเมืองอย่างแรงกล้า พยายามเรียนรู้จนเกิดปัญญา ใช้ปัญญาทำงานเพื่อประเทศชาติ ดำรงตนอยู่ในความสุจริต ถูกต้อง มีความกล้าหาญ เป็นกำลังสำคัญในการก่อให้เกิดประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พิทักษ์สถาบันพระมหากษัตริย์ เชิดชู และพยายามพัฒนาระบบประชาธิปไตย ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หัวหน้าขบวนการเสรีไทย นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รักษาบ้านเมืองไว้ในยามคับขัน ไม่ให้ตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศอื่น นับว่า อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นคนดีศรีสยามโดยแท้

การที่มีคนไทยคนหนึ่งเป็นคนดีถึงขนาดนี้ เป็นเรื่องหาได้ยาก ควรที่สังคมไทยโดยเฉพาะอนุชนคนรุ่นหลังจะได้รู้ความจริง มีความภูมิใจในความดีของเพื่อนร่วมชาติที่ทรงคุณงามความดีอันสูงยิ่งเช่นนี้ และเกิดความมั่นคงจิตใจที่จะทำความดีเพื่อชาติบ้านเมือง

ท่านรัฐบุรุษอาวุโสเกิดเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๔๓ หรือตรงกับ ค.ศ.๑๙๐๐ ในปี ค.ศ.๒๐๐๐ หรือปี พ.ศ.๒๕๔๓ ปีข้างหน้านี้ท่านจะมีชาติกาลครบ ๑ รอบศตวรรษ ในโอกาสเช่นนี้ ประเทศไทยควรจะทำอะไรอันเป็นสัญลักษณ์ เพื่อให้สังคมไทยระลึกถึงคุณูปการอันยิ่งใหญ่ที่ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสมีต่อสังคมไทย เพื่อก่อให้เกิดกำลังในชาติบ้านเมืองในการที่จะก้าวเดินต่อไปข้างหน้า รัฐบาลควรเป็นเจ้าภาพจัดงานโดยจะเรียกว่า “งานฉลอง

๑ ศตวรรษ ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสของไทย” หรือ “๑ ศตวรรษ ปรีดี คนดีศรีสยาม” หรือชื่ออื่นในทำนองนี้ก็ก็ตาม ประกอบกับการสร้างสื่อในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้รู้จักคนไทยที่ประกอบคุณงามความดีแก่แผ่นดินเกิด นอกจากนั้นรัฐบาลควรจะดำเนินการเสนอให้ UNESCO ประกาศให้อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสของไทยเป็นบุคคลสำคัญของโลก เพื่อโลกจะได้รับรู้ว่ามีบุคคลสำคัญระดับโลกของประเทศไทย

ท่านผู้มีเกียรติครับ ถ้ารัฐบาลได้ทำตามนี้จะเกิดความเป็นมงคล มงคลกับรัฐบาลเอง และมงคลกับสังคมไทย คนไทยนั้นถือเรื่องมงคล มงคลเกิดจากความจริง ความงาม ความถูกต้อง การมีความกตัญญูต่เวทีต่อคนที่มีบุญคุณ สังคมที่มีความกตัญญูต่เวทีต่อคนที่ควรกตัญญูต่เวที ย่อมเป็นสังคมที่มีความเป็นมงคลอยู่ในตัว ในปี พ.ศ.๒๕๔๓ นี้ หรือ ค.ศ.๒๐๐๐ จะเป็นปีแห่งชาตกาลครบรอบศตวรรษของคนไทยผู้ทรงคุณวิเศษอีกท่านหนึ่ง คือ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี การประกาศเกียรติคุณของคนไทยผู้ทรงคุณงามความดีสูงสุดมากกว่า ๑ คน ไม่ใช่ข้อเสียหยาอะไร ตรงข้าม กลับจะเป็นไปในทางที่เป็นคุณยิ่งขึ้น เรายังมีคนไทยที่ทรงคุณงามความดีสูงจำนวนมากคนเท่าใดที่จะให้โลกได้รับรู้ ยังเป็นการดีเท่านั้น

ท่านผู้มีเกียรติครับ สังคมไทยควรจะล่องพ้นการคิดอย่างชาตวุฒิภาวะ หรือคิดอย่างเด็กๆ ว่า ถ้ารักคนนี้ต้องไม่รักคนโน้น การคิดแบบแยกข้าง แยกพวก ได้ทำลายสังคมไทยมามากเกินแล้ว ควรจะปรับเปลี่ยนวิธีคิดมาเป็นการคิดแบบเชื่อมโยงเป็นบูรณาการ

ท่านที่เคารพครับ สังคมไทยทอนกำลังกันเองมามาก จนสังคมอ่อนแอ ถึงเวลาที่เราจะสร้างความรักความสามัคคีกัน ความเป็นมงคล ให้เกิดขึ้นในชาติ บ้านเมือง เพื่อสังคมไทยจะได้มีกำลังของแผ่นดินหรือภูมิพละในการดำเนินไปข้างหน้า สามารถเอาชนะอุปสรรคอันยากลำบากนานาประการ สามารถสร้างสันติภาพและสันติสุขให้เกิดขึ้นในแผ่นดินของเราให้จงได้ อันเป็นสิ่งปรารถนาสูงสุดของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ขอขอบพระคุณครับ

ผลการประชุมคณะรัฐมนตรี

เรื่อง การเสนอชื่อศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ เป็นบุคคลสำคัญ
บรรจุไว้ในปฏิทินของยูเนสโก

คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบตามที่กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัยเสนอ ในการเสนอชื่อ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ไปยังองค์การยูเนสโก เพื่อขอให้องค์การยูเนสโกบรรจุชื่อไว้ในปฏิทินการเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญและเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ (Anniversaries of great personalities and historic events) เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปีแห่งชาตกาล และให้ความเห็นชอบโครงการเฉลิมฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ทั้งนี้ เนื่องจากในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ จะเป็นวาระครบรอบชาตกาล ๑๐๐ ปี ของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ อดีตผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ผู้ซึ่งประกอบคุณงามความดีอันก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและประเทศชาติ และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา ส่งเสริมและปลุกฝังจิตสำนึกในด้านการศึกษา สันติภาพ ตลอดจนประชาธิปไตยแก่ชาวไทยและชาวโลก และเป็นผู้ที่ได้สร้างคุณูปการอย่างใหญ่หลวงแก่ประเทศชาติ และราษฎรไทย โดยได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต กล้าหาญ เสียสละ ในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน รัฐบุรุษอาวุโส นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการคลัง และเลขาธิการคนแรกของสภาผู้แทนราษฎรสยาม อันจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนของชาติที่จะทำนุบำรุงบ้านเมืองต่อไป

ประชุมเมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๐

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ ๓๖๐/๒๕๕๐

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส
ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์

ตามทีในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓ จะเป็นวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาลของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณูปการอย่างใหญ่หลวงแก่ประเทศไทยและราษฎรไทย เพื่อให้การจัดงานฉลองในวาระดังกล่าวดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นายกรัฐมนตรีจึงแต่งตั้งบุคคลรายนามต่อไปนี้เป็นกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ คือ

คณะกรรมการที่ปรึกษา

๑. พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)	๑๒. นายประเวศ วะสี
๒. พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต)	๑๓. นายพนัส สิมะเสถียร
๓. ประธานรัฐสภา	๑๔. นายมารุต บุญนาค
๔. ประธานศาลฎีกา	๑๕. นายระพี สาคริก
๕. ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์	๑๖. นายสถาพร กวิตานนท์
๖. นายกนต์ธีร์ ศุภมงคล	๑๗. นายสุธี สิงห์เสนห์
๗. นายฉัตรทิพย์ นาถสุภา	๑๘. นายเสน่ห์ จามริก
๘. นายชวน หลีกภัย	๑๙. นายเสม พริ้งพวงแก้ว
๙. ม.ร.ว.เทพ เทวกุล	๒๐. นายเสริมศักดิ์ การุณ
๑๐. นายนิคม จันทรวิทุร	๒๑. นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์
๑๑. นายประมวล สภาวสุ	๒๒. นายอุทัย ทิมพ์โจชน

คณะกรรมการอำนวยการ

๑. นายกรัฐมนตรี	ประธานกรรมการ
รองประธานกรรมการ	
๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	๕. ประธานมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป
๓. รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย	๖. ประธานชมรม ต.ม.ช.ก.สัมพันธ์
๔. นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	
กรรมการ	
๗. ผู้แทนสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร	๑๐. ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ
๘. ผู้แทนสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี	๑๑. ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย
๙. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	๑๒. ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข

๑๓. ผู้แทนสำนักงบประมาณ	๓๒. ผู้แทนสมาคมสิทธิเสรีภาพแห่งประเทศไทย
๑๔. ผู้แทนกรมธนารักษ์	๓๓. ผู้แทนสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
๑๕. ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย	๓๔. ผู้แทนคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย
๑๖. ผู้แทนการสื่อสารแห่งประเทศไทย	๓๕. ผู้แทนองค์การเครือข่ายเดือนตุลา
๑๗. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้แทน	๓๖. ผู้แทนสมัชชาคนจน
๑๘. ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
หรือผู้แทน	๓๗. เลขาธิการสหพันธ์นิสิตนักศึกษา
แห่งประเทศไทย
๑๙. ผู้แทนสำนักจุฬาราชมนตรี	๓๘. นายกองดีการนักศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๒๐. ผู้แทนสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย	๓๙. ประธานสภานักศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๒๑. ผู้แทนมูลนิธิปรีดี พนมยงค์	๔๐. นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ
๒๒. ผู้แทนมูลนิธิป๋วย อึ๊งภากรณ์	๔๑. นายจาตุรนต์ ฉายแสง
๒๓. ผู้แทนมูลนิธิโกมล คีมทอง	๔๒. นายปรีชา สุวรงค์ทัด
๒๔. ผู้แทนมูลนิธิชีววิถี โอวาทวงษ์	๔๓. นายพินิจ จารุสมบัติ
๒๕. ผู้แทนมูลนิธิดวงประทีป	๔๔. นายพิรพันธ์ พาลุสุข
๒๖. ผู้แทนมูลนิธิเด็ก	๔๕. นายโกคิน พลกุล
๒๗. ผู้แทนมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม	๔๖. นายสมศักดิ์ สิบตระกูล
๒๘. ผู้แทนมูลนิธิสื่อสร้างสรรค์	๔๗. นายอดิสร เพียงเกษ
๒๙. ผู้แทนมูลนิธิบูรณะชนบท	๔๘. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
๓๐. ผู้แทนสถาบันสันติประชาธรรม	๔๙. นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์
๓๑. ผู้แทนสมาคมธรรมศาสตร์
ในพระบรมราชูปถัมภ์	กรรมการและเลขานุการ
๕๐. อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๕๑. นายพนม อี่ยมประยูร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๕๒. นายพิภพ ธงไชย	

คณะกรรมการดำเนินงาน

๑. นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ประธานกรรมการดำเนินงานภาครัฐ
๒. ประธานมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป	ประธานกรรมการดำเนินงานภาคเอกชน
- กรรมการ
๓. อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๘. ประธานอนุกรรมการฝ่ายจัดทำของที่ระลึก
๔. ประธานชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์	ดวงตราไปรษณียากรและเหรียญกษาปณ์
๕. นางสาวติวี สุวรงค์สถิตย์	๙. ประธานอนุกรรมการฝ่ายวิชาการ
๖. ประธานอนุกรรมการฝ่ายศึกษาและประมวล
ผลงานของ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์	๑๐. ประธานอนุกรรมการฝ่ายการเงินและจัดหาทุน
๗. ประธานอนุกรรมการฝ่ายดำเนินการ
เสนอชื่อ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์
ต่อองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และ
วัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ	๑๑. ประธานอนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์
	๑๒. ประธานอนุกรรมการฝ่ายศิลปวัฒนธรรม
	๑๓. ประธานอนุกรรมการฝ่ายนิทรรศการ
	๑๔. ประธานอนุกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือที่ระลึก

๑๕. ประธานอนุกรรมการฝ่ายจัดทำสื่อเผยแพร่
เกียรติคุณ รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์
สำหรับเด็กและเยาวชน	๒๑. ประธานอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการ
สำนักวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
๑๖. ประธานอนุกรรมการฝ่ายพิธีกรรมทางศาสนา	๒๒. ประธานอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการ
ความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์
๑๗. ประธานอนุกรรมการฝ่ายจัดประกวด
ภาพยนตร์ รางวัลพระเจ้าช้างเผือก	๒๓. ประธานอนุกรรมการฝ่ายประสานงาน
๑๘. ประธานอนุกรรมการฝ่ายรางวัล
ปรีดี พนมยงค์ สำหรับบุคคลผู้มีผลงานดีเด่น
ทางด้านประชาธิปไตยและสันติภาพ	๒๔. นางซูลีพร เกษโกวิท
๑๙. ประธานอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการ
อนุสรณ์สถาน ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส
ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์	๒๕. นางคุษฎี บุญทัศน์กุล
๒๐. ประธานอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงาน
โครงการอนุสรณ์สถาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	๒๖. นายประณิต ภูมิดาว
๓๒. นายพนม เขียมประยูร	๒๗. นายวิษณุ วรรณัญญ
๓๓. นายพิภพ ธงไชย	๒๘. นางวาณี สายประดิษฐ์
๓๔. นางสาววรรณีย์ สำราญเวทย์	๒๙. นายสันต์ หัตถิรัตน์
๓๕. นายกมล กมลตระกูล	๓๐. นายสุรพล นิตไกรพจน์
	๓๑. นายแหวง โตจิราการ

กรรมการและเลขานุการ
คณะกรรมการดำเนินงานภาครัฐ
กรรมการและเลขานุการ
คณะกรรมการดำเนินงานภาคเอกชน
กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
คณะกรรมการดำเนินงานภาครัฐ
กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
คณะกรรมการดำเนินงานภาคเอกชน

คณะอนุกรรมการดำเนินงาน

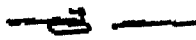
๑. อนุกรรมการฝ่ายศึกษา วิจัยและประมวลผลงานของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์
ผู้อำนวยการสถาบันปรีดี พนมยงค์	ประธานอนุกรรมการ
๒. อนุกรรมการฝ่ายดำเนินการเสนอชื่อ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ต่อองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์
และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
นายวิเชียร วัฒนคุณ	ประธานอนุกรรมการ
๓. อนุกรรมการฝ่ายจัดทำของที่ระลึก ดวงตราไปรษณียากรและเหรียญกษาปณ์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ประธานอนุกรรมการ
๔. อนุกรรมการฝ่ายวิชาการ
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ประธานอนุกรรมการ
๕. อนุกรรมการฝ่ายการเงินและจัดหาทุน
นางสาววารีย์ หะวานนท์	ประธานอนุกรรมการ
๖. อนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์
นายมานิจ สุขสมจิตร	ประธานอนุกรรมการ
๗. อนุกรรมการฝ่ายศิลปวัฒนธรรม
นายศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์	ประธานอนุกรรมการ

๘. อนุกรรมการฝ่ายนิทรรศการ
นายชาณวิทย์ เกษตรศิริ ประธานอนุกรรมการ
๙. อนุกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือที่ระลึก
นายสัมพัทธ์ พึ่งประดิษฐ์ ประธานอนุกรรมการ
๑๐. อนุกรรมการฝ่ายจัดทำสื่อเผยแพร่เกียรติคุณรัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์
สำหรับเด็กและเยาวชน
ผู้แทนมูลนิธิเด็ก ประธานอนุกรรมการ
๑๑. ประธานอนุกรรมการฝ่ายพิธีกรรมทางศาสนา
นายสันติสุข โสภณสิริ ประธานอนุกรรมการ
๑๒. ประธานอนุกรรมการฝ่ายจัดการประกวดภาพยนตร์รางวัลพระเจ้าช้างเผือก
นายโตม สุจริตี ประธานอนุกรรมการ
๑๓. ประธานอนุกรรมการฝ่ายรางวัลปรีดี พนมยงค์ สำหรับบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านประชาธิปไตย
และสันติภาพ
นายเสม พรังพวงแก้ว ประธานอนุกรรมการ
๑๔. อนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการอนุสรณสถาน ๑๐๐ ปี
รัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์
นายพิภพ ธงไชย ประธานอนุกรรมการ
๑๕. อนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการอนุสรณสถาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
นายสุภัทร สุคนธวัต ประธานอนุกรรมการ
๑๖. อนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการสำนักวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
นายกิตติศักดิ์ ปรัตติ ประธานอนุกรรมการ
๑๗. อนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์
นายสุริชัย หวันแก้ว ประธานอนุกรรมการ
๑๘. อนุกรรมการฝ่ายประสานงาน
นายพนม เอี่ยมประยูร ประธานอนุกรรมการ

ให้คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นนี้ มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย และในการนี้ให้มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพิ่มเติมเพื่อดำเนินการใดๆได้ตามที่เห็นสมควร

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๔๐

(พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ)
นายกรัฐมนตรี

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ ๑๔๕/๒๕๔๐

เรื่อง แต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมในคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส
นายปรีดี พนมยงค์ และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ

ตามที่ในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ จะเป็นวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาลของรัฐบุรุษอาวุโส
นายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณูปการอย่างใหญ่หลวงแก่ประเทศไทยและราษฎรไทย และได้มี
คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๓๖๑/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดงาน
ฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ไปแล้วนั้น

เพื่อให้การจัดงานฉลองในวาระดังกล่าว ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์
ที่ตั้งไว้ นายกรัฐมนตรีจึงมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้

๑. ให้ปรับปรุงชื่อคณะกรรมการฯ เป็นคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส
นายปรีดี พนมยงค์

๒. ให้แต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมในคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส
นายปรีดี พนมยงค์ และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ ดังนี้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

นายอดุล วิเชียรเจริญ

คณะกรรมการอำนวยการ

นายบรรณิณี เศรษฐบุตร

รองประธานกรรมการอำนวยการ

คณะกรรมการดำเนินงาน

๑. นายบรรณิณี เศรษฐบุตร

รองประธานกรรมการดำเนินงานภาครัฐ

กรรมการ

๒. นางจรรยา ไวยนนท์

๗. นายครุฑิต ตัมพานุวัตร

๓. นายจรัญวัฒน์ สันตะบุตร

๘. นายภูวคต ทรงประเสริฐ

๔. นายโชคชัย สุทธาเวศ

๙. นางสุทธาสินี วัชรบุรณ

๕. นายสมเกียรติ อภิญาชน

๑๐. นายอนันต์ วิริยะพินิจ

๖. นายบัณฑิต ล่ำซำ

๓. คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดทำของที่ระลึก ดวงตราไปรษณียากรและเหรียญกษาปณ์

๑. อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นางยุพิน โภคจิตติกต์	๔. นายหริรักษ์ สุตะบุตร
๓. นายภัทรพงศ์ ศรีเชียรอินทร์	๕. นายอัคนี อรัณยกานนท์
๖. นายคณิต พีชวณิชย์	อนุกรรมการและเลขานุการ
๗. นางสมศรี กัณฑพงศ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๔. คณะอนุกรรมการฝ่ายวิชาการ

๑. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นายจรัญ ไชยณานันท์	๖. นายพนม เอี่ยมประยูร
๓. นายชัยวัฒน์ บุญนา	๗. นางวาณี สายประดิษฐ์
๔. นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์	๘. นายสมคิด เลิศไพฑูรย์
๕. นางสาวนวลฉวี สุธรรมวงศ์	๙. นายสันติสุข ไสภณศิริ
๑๐. นางสุภาพ ดวงไสว	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๑. นางชนันดา ธีญะวุฒิ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๕. คณะอนุกรรมการฝ่ายการเงินและจัดหาทุน

อนุกรรมการที่ปรึกษา

๑. นายสภาคมธรรมศาสตร์	๔. นายพนัส ลิมะเสถียร
๒. นายดำรงศักดิ์ กฤษณมระ	๕. นายสุธี สิงห์เสนห์
๓. นายประมวล สภาวสุ	
๖. คุณวารีย์ หะวานนท์	ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๗. นางจรุพร ไวยนันท์	๑๔. นายสงคราม ชัยประวัติดำรงค์
๘. นายชัชวาลย์ ศรีศรี	๑๕. นายสม จาคศรีพิทักษ์
๙. นายทองมา หงส์ลดารมภ์	๑๖. นายสมชาย สกุลสุวรรณ์
๑๐. นายนิศ ชัยสูตร	๑๗. นายสุชสันต์ จิรจิรายาเวช
๑๑. นางสาวประนอม ไชวินวิพัฒน์	๑๘. นายอุทัย อัศรพัฒนานกุล
๑๒. นายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์	๑๙. ผู้อำนวยการกองคลัง
๑๓. นายวีระ มานะคงตรีชีพ	๒๐. หัวหน้างานการเงิน
๒๑. นางสาววรรณี ส้าราญเวทย์	อนุกรรมการและเลขานุการ

๖. คณะอนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์

๑. นายมานิจ สุขสมจิตร

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นายกมล ฉายาวัฒน์

๑๕. นางวัชรินทร์ วาณิชชา

๓. นายบำรุง สุขพรรณ

๑๖. นายสมเจตน์ ชวนชาติ

๔. นางสาววิภา สุขกิจ

๑๗. นายคณิต พืชมณีย์

๕. นายสมหมาย ปาจิณต์

๑๘. นายมบุญ พุฒทอง

๖. นายกำแหง ภริตานนท์

๑๙. นายคณิต พันธรักรัชราชเดช

๗. นายวราวิทย์ ศรีอนันต์รักษา

๒๐. นายปราโมช สัมชุกร

๘. นางผาณิต พูนศิริวงษ์

๒๑. นายสมภพ ศรีสมวงศ์

๙. นายวิทยา ตันทสุทธี

๒๒. นางกรรณิการ์ วิริยะกุล

๑๐. นายสุวัฒน์ ทองธนากุล

๒๓. นายทวิสิน สถิตยรัตน์ชินวิน

๑๑. นายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์

๒๔. นายสมณา นทีไวทยะ

๑๒. นายสมชาย กรสวนสมบัติ

๒๕. นายธวัชชัย ไทรินทรรภา

๑๓. นายคำฤทธิ์ วิริยะกุล

๒๖. นางอุบล เปี้ยี่ยมล่อง

๑๔. นายชวรงค์ ลิ้มปัทมปานี

๒๗. นางสาวสุภาณี แก้วมณี

๒๘. นางนุตราทยาตี โกลศศักดิ์

อนุกรรมการและเลขานุการ

๗. คณะอนุกรรมการฝ่ายศิลปวัฒนธรรม

๑. นายศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นายชูชาติ หมั่นอินกุล

๕. นายสุพจน์ แจ็งเร็ว

๓. นายทวิศักดิ์ ไยเมือง

๖. นางคุษฎี บุญทัศน์กุล

๔. นายนิวัติ กองเพียร

๗. นายอำนาจ เอ็นสบาย

๕. นายสินธุ์สวัสดิ์ ยอดบางเตย

อนุกรรมการและเลขานุการ

๘. คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือที่ระลึก

๑. นายสัมพันธ์ พึ่งประดิษฐ์

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นายระวี ฤกษ์จ้านง

๖. นายวันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์

๓. นายกมล กมลตรระกูล

๗. นายสมจิตต์ อินสิงห์

๔. นายคณิต พืชมณีย์

๘. นายสันติสุข โสภณสิริ

๕. นายพิรุณ ฉัตรวานิชกุล

อนุกรรมการและเลขานุการ

๙. นายสุภรณ์ พรหมพินธุหม

อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๐. นายสมชาย หอมละออ

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๙. คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดทำสื่อเผยแพร่เกียรติคุณ นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส สำหรับเด็กและเยาวชน

๑. นายพิภพ ธงไชย

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นายกมล กมลตระกูล

๗. นายธีรพัฒน์ อัศวสังสิทธิ

๓. นางกาญจนา กาญจนสุด

๘. นางปฎิญา ศรีธัญรัตน์

๔. นายจรัล ดิษฐาอภิชัย

๙. นายพิรุณ นัทรวนิชกุล

๕. นายชาณุวิทย์ เกษตรศิริ

๑๐. นายรังสรรค์ ธนะพรพันธุ์

๖. นางดุษฎิ บุญทัศนกุล

๑๑. นายสมบัติ บุญงามอนงค์

อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๐. คณะอนุกรรมการฝ่ายพิธีกรรมทางศาสนา

๑. พระไพศาล วิสาโล

อนุกรรมการที่ปรึกษา

๒. นายสันติสุข โสภณสิริ

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๓. นางสาวจิตติมา คุณศิริานนท์

๗. นายนิพนธ์ แจ่มดวง

๔. นายธีรารัง ปัทมกาล

๘. นายวรพงศ์ เวชมาลีนนท์

๕. นางสาวนงลักษณ์ ทรงศีลสัตย์

๙. นายสมเกียรติ มีธรรม

๖. นางสาวนารี แซ่ตั้ง

๑๐. นางสาวสิริวรรณ นิจเจริญ

๑๑. นายสุรสม กฤษณะจูฑะ

อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๑. คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดการประกวดภาพยนตร์รางวัลพระเจ้าช้างเผือก

๑. นายโตม สุขวางค์

ประธานอนุกรรมการ

๒. นายอดิศักดิ์ เช็กรัตน์

รองประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๓. นางณิษฐา จริยเศรษฐการ

๕. นายสินธุ์สวัสดิ์ ยอดบางเตย

๔. นายภาณุ อารี

๖. นางสาวชลิตา เอื้อบำรุงจิต

อนุกรรมการและเลขานุการ

๗. นางสาววิมลรัตน์ อรุณโรจน์สุริยะ

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๑๒. คณะอนุกรรมการฝ่ายรางวัลปรีดี พนมยงค์ สำหรับบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านประชาธิปไตย และสันติภาพ

๑. นายเสม พริ้งพวงแก้ว

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นายโคทม อาริยา

๕. นายมาร์ค ตามไท

๓. นายเดช พุ่มคชา

๖. นายวิษณุ วรรณุญ

๔. นางธีรนาถ กาญจนอักษร

๗. นายพิภพ ธงไชย

อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๓. คณะอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการอนุสรณ์สถาน ๑๐๐ ปี นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

๑. นายพิภพ ธงไชย

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นางศุภฎี บุญทัศน์กุล

๔. นายประเดิมชัย บุญช่วยเหลือ

๓. นายสมศักดิ์ สืบตระกูล

๕. นายชาณุวิทย์ อร่ามฤทธิ์

๖. นายอนันต์ วิริยะพินิจ

อนุกรรมการและเลขานุการ

๗. นายก่อพงษ์ ดอนสกุล

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๑๔. คณะอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการอนุสรณ์สถาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อนุกรรมการที่ปรึกษา

๑. นายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์

๓. นายพระนาย สุวรรณรัฐ

๒. นายทิวา เงินยวง

๔. นายเฉลียว จรัสศรี

๕. นายสุภัทร สุคนธวัต

ประธานอนุกรรมการ

๖. นายปัญญา น้ำเพชร

รองประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๗. นายกฤษดา ณ ป้อมเพชร

๑๒. นายจรัล ดิษฐาอภิชัย

๘. พันเอก (ท) ชัยนิต อัมพุนันท์

๑๓. นางสาวนัยนา สุภาพึ่ง

๙. นายยงยศ เล็กกลาง

๑๔. นายสันติ จิยะพันธ์

๑๐. นายนิเวศ พันธุ์เจริญวรกุล

๑๕. นางสาวดวงใจ สุภาพึ่ง

๑๑. นายสมยศ พดกษาเกษมสุข

๑๖. นางสาวชลลดา บุญเกษม

อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๕. คณะอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการสำนักวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

๑. นายกิตติศักดิ์ ปกติ

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นายอภิชัย พันธเสน

๖. นายธีรยุทธ บุญมี

๓. นายเกษียร เตชะพีระ

๗. นายพนม เยี่ยมประยูร

๔. นายชัยวัฒน์ สถาอานันท์

๘. นายวรพจน์ วิศรุตพิชญ์

๕. นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ

๙. นายประชา หุตานุวัตร

๑๐. ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดปริทัศน์ มนมยงค์

อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๖. คณะอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

๑. นายสุริชัย หวันแก้ว

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นายไชยันต์ รัชชกูล

๕. นางสาวพรเพ็ญ ฮันตระกูล

๓. นายเดช พุ่มคชา

๖. นายวิทยา สุจริตธนารักษ์

๔. นายบัณฑิต อ่อนดำ

๗. นางวิระดา สมสวัสดิ์

อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๗. คณะอนุกรรมการฝ่ายประสานงาน

๑. นายพนม เยี่ยมประยูร

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. ประธานชมรม ต.ม.ธ.ภ. สัมพันธ์

๔. นายสมเกียรติ วรปัญญาอนันท์

๓. นายพิภพ ธงไชย

๕. นายสินธุ์สวัสดิ์ ยอดบางเตย

๖. นางสาววรรณิ์ สำราญเวทย์

อนุกรรมการและเลขานุการ

๗. นางวิภา เกตสระ

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๘. นางสาววรรณวิภา แสงสารพันธ์

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล
รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดี พนมยงค์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปโดยเรียบร้อย ทั้งนี้ให้แต่ละฝ่าย

๑. จัดทำแผนงานและรายละเอียดของงานที่จะจัดทำ โดยจะต้องอยู่ในขอบเขตของ
รายละเอียดของงานตามที่เสนอไว้ในโครงการ โดยเน้นว่าต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ
ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์
๒. ระบุว่าเป็นแผนงานของฝ่ายใดและจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของแผนงานแต่ละเรื่อง
๓. จัดทำงบประมาณทั้งด้านรายรับและรายจ่าย รวมทั้งระบุแหล่งเงินทุนที่จะนำมาใช้จ่ายใน
การดำเนินการตามแผนงาน
๔. จัดทำตารางเวลาในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน
๕. เสนอแผนงานที่ได้จัดทำขึ้น ต่อคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อพิจารณาเสนอให้คณะ
กรรมการอำนวยการอนุมัติและให้ความสนับสนุน และ
๖. ดำเนินการตามแผนงานที่ได้รับอนุมัติให้เสร็จเรียบร้อยตามเวลาที่กำหนดไว้

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๐

(นายชวน หลีกภัย)
นายกรัฐมนตรี

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ ๔๗/๒๕๕๒

เรื่อง แต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมในคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี
รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดี พนมยงค์

ตามที่ในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๔๓ จะเป็นวันครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาลของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นผู้มีคุณูปการอย่างใหญ่หลวงแก่ประเทศไทย และได้รับคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๖๑/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดี พนมยงค์ และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๔๕/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๐ แต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมในคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดี พนมยงค์ และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ ไปแล้วนั้น

เพื่อให้การจัดงานฉลองในวาระดังกล่าว ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นายกรัฐมนตรีจึงแต่งตั้งบุคคลดังมีรายนามต่อไปนี้ เป็นกรรมการเพิ่มเติมในคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดี พนมยงค์ ดังต่อไปนี้

คณะกรรมการดำเนินงาน

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร ท่าพระจันทร์

กรรมการ

คณะอนุกรรมการ

๑. คณะอนุกรรมการฝ่ายนิทรรศการ

๑. นายชาณุวิทย์ เกษตรศิริ

ประธานอนุกรรมการ

๒. นายสมชัย ศรีสุทธิยากร

รองประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๓. นางสาวนวลฉวี สุธรรมวงศ์

๕. นางสาวสุวดี เมฆา

๔. นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์

๖. ประธานชมรมนักศึกษาเรียนดีจากชนบท

๗. นางวนิดา จันทนทัศน์

อนุกรรมการและเลขานุการ

๘. นางสาวดาวเรือง แนวทอง

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. คณะอนุกรรมการฝ่ายศิลปวัฒนธรรม

อนุกรรมการ

๑. นายสมชาย วัชรสมบัติ

๒. นายสาโรช เมือกสำลี

๓. คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือที่ระลึก

นางสาวสุรัสวดี หุ่นพยนต์

อนุกรรมการ

๔. คณะอนุกรรมการฝ่ายพิธีกรรมทางศาสนา

อนุกรรมการ

๑. นายศิริลักษณ์ บั้นบำรุงกิจ

๓. นายจรูญ พันธุ์เปื้อง

๒. นายคัมภีร์ ดิษฐกรรณ์

๔. นายศุภพงศ์ ขจรทิพย์

๕. คณะอนุกรรมการฝ่ายดำเนินการโครงการอนุสรณ์สถานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑. นายสมศักดิ์ สืบตระกูล

ที่ปรึกษา

๒. นายนิเวศ พันธุ์เจริญวรกุล

รองประธานอนุกรรมการ

๓. นายอนุชิต ทานาค

อนุกรรมการ

๖. คณะอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการสำนักวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

นายจรัล ดิษฐาอภิชัย

อนุกรรมการ

๗. คณะอนุกรรมการฝ่ายประสานงาน

นายโชคชัย สุทธาเวช

อนุกรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๒

(นายชวน หลีกภัย)

นายกรัฐมนตรี

ประกาศ อานันทมหิตล

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิตล มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นว่า นายปรีดี พนมยงค์ ได้เคยรับหน้าที่บริหาร
ราชการแผ่นดินในตำแหน่งสำคัญๆ มาแล้วหลายตำแหน่ง จนในที่สุดได้รับความ
เห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรให้ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
และปรากฏว่า ตลอดเวลาที่นายปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งเหล่านี้ ได้ปฏิบัติ
หน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และด้วยความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระ
มหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ ทั้งได้แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ในความปรีชา
สามารถบำเพ็ญคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติเป็นอันมากประการ

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ยกย่องนายปรีดี พนมยงค์ ไว้ในฐานะ
รัฐบุรุษอาวุโส และให้มีหน้าที่ปรึกษากิจราชการแผ่นดิน เพื่อความวัฒนาถาวร
ของชาติสืบไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘

เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช

นายกรัฐมนตรี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๒ ตอน ๗๐ วันที่ ๑๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘)

ที่ กต 0804/3367

กระทรวงการต่างประเทศ
ถนนศรีอยุธยา กทม. 10400

23 พฤศจิกายน 2542

เรื่อง องค์การยูเนสโกประกาศให้สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ เป็นบุคคลสำคัญของโลก
เรียน ประธานคณะกรรมการฝ่ายดำเนินการเสนอชื่อศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ต่อองค์การยูเนสโก (ดร.วิเชียร วัฒนคุณ)
อ้างถึง หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ ทม 0701/4392 ลงวันที่ 24 กันยายน 2542

ตามหนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่อ้างถึงแจ้งมติของคณะกรรมการฝ่ายดำเนินการเสนอชื่อศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ต่อองค์การยูเนสโก มอบหมายให้ ดร. วิเชียร วัฒนคุณ ประธานอนุกรรมการฯ และ ดร.ประณีต ภูมิถาวร อนุกรรมการและเลขานุการ เดินทางไปร่วมสังเกตการณ์และติดตามการประชุมคณะกรรมการบริหาร ครั้งที่ 157 ขององค์การยูเนสโก ระหว่างวันที่ 5 - 22 ตุลาคม 2542 ความแจ้งอยู่แล้วนั้น

กระทรวงการต่างประเทศได้รับรายงานจากสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีสว่า เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2542 ที่ประชุมคณะกรรมการ (Commission) 1 ของการประชุมสมัชชาสามัญ (General Conference) ขององค์การยูเนสโก ได้พิจารณารับรองการเสนอให้สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ รัฐบาลอาวุโส เป็นบุคคลสำคัญของโลก ตามการเสนอของคณะกรรมการบริหาร (Executive Board) และ เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2542 ในที่ประชุมสมัชชาสามัญ (General Conference) ครั้งที่ 30 ขององค์การยูเนสโก ได้มีมติประกาศให้สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีและศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ รัฐบาลอาวุโส เป็นบุคคลสำคัญของโลกอย่างเป็นทางการแล้ว และจะมีการจัดพิมพ์การเฉลิมฉลองบุคคลและเหตุการณ์สำคัญเป็นรูปเล่มเพื่อแจกจ่ายประเทศสมาชิกขององค์การยูเนสโกต่อไปโดยองค์การยูเนสโกจะเข้าร่วมเฉลิมฉลองด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายชูชัย เกษมสานติ)

รองปลัดกระทรวงฯ ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

กรมองค์การระหว่างประเทศ
กองการสังคม
โทร. 643-5065, 643-5066
โทรสาร 643-5064

ผู้ที่ได้ร่วมงานกับข้าพเจ้า
คราวนี้ ถือว่าทำหน้าที่เป็นผู้รับ
ใช้ชาติ มิได้ถือว่าเป็นผู้กู้ชาติ
การกู้ชาติเป็นการกระทำของ
คนไทยทั้งปวง ซึ่งแม้ผู้ไม่ได้
ร่วมในองค์การนี้โดยตรง ก็ยัง
มีอีกประมาณ ๑๗ ล้านคน ที่ได้
กระทำโดยอิสระของตนในการ
ต่อต้านด้วยวิถีทางที่เขาเหล่านั้น
สามารถจะทำได้

ปรีดี พนมยงค์

ความเครียดที่บังคับให้ประดิษฐ์ ต้องแบกรับไว้ และภัยอันตรายที่เขา
ต้องเผชิญตลอดเวลา ๓ ปี นับว่าเป็นสิ่งซึ่งน่าพรันพรึงอย่างยิ่ง แต่ก็อาศัย
ที่ความมีวินัยของเขาเอง พร้อมกับที่เขาได้ชักจูงให้บรรดาผู้ซึ่งเชื่อถือ
เลื่อมใสในเขาปฏิบัติตามที่เขาประสงค์นั่นเอง ที่ทำให้เขาได้ประสบชัยชนะ
ในที่สุด เขาไม่เคยทำให้เราผิดหวังเลย

ลอร์ด หลุยส์ เมานท์แบตเตน

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล

นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

(๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๓ - ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓)

และในวาระที่องค์การยูเนสโกบรรจุชื่อไว้ในปฏิทินการเฉลิมฉลอง
บุคคลสำคัญของโลก (ค.ศ. ๒๐๐๐ - ๒๐๐๑)

ISBN 974-7833-60-3

ราคา ๑๖๐ บาท